

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Analýza sociálního a ekonomického rozvoje
Mikroregionu Chebsko**

Jiřina Ronnerová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jiřina Ronnerová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza sociálního a ekonomického rozvoje Mikroregionu Chebsko

Název anglicky

Analysis of Social and Economic Development of the Microregion Chebsko

Cíle práce

Hlavním cílem práce je na základě provedené analýzy zhodnotit sociální a ekonomický rozvoj Mikroregionu Chebsko. Práce bude vycházet z definování faktorů působících na rozvoj jednotlivých měst a obcí daného mikroregionu. Zároveň bude posouzen význam meziobecní spolupráce a to nejen z pohledu činnosti Mikroregionu Chebsko a jím zrealizovaných projektů, které určitým způsobem přispěly k rozvoji regionu v oblasti sociálního a ekonomického prostředí a vedly tak ke zkvalitnění života obyvatel, ale i dalších forem meziobecní spolupráce.

Metodika

Diplomová práce bude v teoretické části prostřednictvím literární rešerše vycházet z poznatků získaných studiem dokumentů odborné literatury, odborných výzkumů a dokumentů. V empirické části práce bude provedena situační analýza území. Data budou získávána technikou sekundární analýzy dat a to zejména dat Českého statistického úřadu. Další využitou výzkumnou technikou bude polostandardizovaný rozhovor s vybranými představiteli měst a obcí daného mikroregionu, který bude zaměřen na problematiku sledovaných ukazatelů a dále problematiku meziobecní spolupráce. Pro vyhodnocení využití regionální potenciálu bude využito techniky SWOT analýzy, která nastíní z hlediska vnitřního a vnějšího prostředí silné stránky daného území a jeho možné další využití a naopak slabé stránky představující riziko pro další rozvoj.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Mikroregion, regionální politika, sociální a ekonomické prostředí, spolupráce obcí, venkov

Doporučené zdroje informací

Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování práce.

- 1.KOL. AUT. 2011: Základy regionálních věd a veřejné správy. Plzeň, Aleš Čeněk
- 10.Materiály mikroregionu Chebsko
- 2.MATES, P, WOKOUN, R. et al. 2001: Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha, Prospektrum
- 3.BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. 2012: Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace. Praha, Karolinum
- 4.JANEČKOVÁ L., VAŠTIKOVÁ M.1999: Marketing měst a obcí. Praha, Grada Publishing
- 5.PEKOVÁ J., PILNÝ J.2002: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha, ASPI Publishing
- 6.KOL. AUT. 2008: Řízení obcí I. Praha, Professional Publishing
- 7.KOL. AUT. 2008: Řízení obcí II. Praha, Professional Publishing
- 8.BERAN, V 2005: Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Praha, Academia
- 9.WOKOUN, R. a kol. 2008: Regionální rozvoj. Praha, Linde

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Jakub Husák, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2014

doc. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 13. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 17. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Analýza sociálního a ekonomického rozvoje Mikroregionu Chebsko" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 25.3.2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Jakubu Husákovi, Ph.D. za odborné vedení této diplomové práce a cenné rady, které mi v souvislosti s jejím vypracováním poskytl. Dále bych chtěla poděkovat starostovi Janu Benkovi za poskytnutý rozhovor a paní Lence Sidorjakové, manažerce svazku obcí Mikroregionu Chebsko za spolupráci a poskytnuté materiály.

Analýza sociálního a ekonomického rozvoje Mikroregionu Chebsko

Analysis of Social and Economic Development of the Microregion Chebsko

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá problematikou sociálního a ekonomického rozvoje území Mikroregionu Chebsko. Teoretická část poskytuje ucelený pohled na regionální rozvoj v České republice, seznamuje s východisky regionálního rozvoje, koncepcí regionální politiky a dalšími tématy úzce spojenými s regionálním rozvojem. Na úvodní část navazuje kapitola obsahující základní charakteristiku území, situační analýzu mapující stav území za účelem identifikace jeho rozvojového potenciálu. Dále je provedena sekundární analýza dat získaná převážně z databáze Českého statistického úřadu a primárních dat získaných polostandardizovaným rozhovorem s vybranými představiteli měst a obcí. Pro vyhodnocení využití potenciálu zkoumaného území, bylo využito techniky SWOT analýzy, která nastínila z hlediska vnitřního a vnějšího prostředí, silné stránky daného území a jeho možné další využití a naopak slabé stránky představující riziko pro další rozvoj. Následuje zhodnocení činnosti mikroregionu, programových dokumentů a vybraných projektů realizovaných dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Chebsko a dalšími uskupeními působícími v regionu. V závěru je zkoumaná problematika shrnuta a je nastíněn návrh dalšího možného rozvoje mikroregionu.

Klíčová slova: mikroregion, regionální politika, sociální a ekonomické prostředí, spolupráce obcí, venkov

Summary

This degree work deals with the issues involving the social and economic development within the Cheb microregion. Its theoretical part provides an integrated view of regional development in the Czech Republic, introducing regional development issues, as well as regional policy concepts and other topics involved in regional development. A chapter containing basic territorial profile follows the introduction. A situational analysis maps the territorial situation in order to identify its development potential. A secondary analysis is based on data from the Czech Office of Statistics, as well as original information gained from interviews with selected community representatives. SWOT analysis was used for potential research evaluation to help uncover strong and weak elements as potential risks within the territory under research. The evaluation of microregional activity, program documents and selected projects implemented in voluntary groups and other parts of Cheb microregion follows. The paper concludes with a summary of problems researched, and suggestions for future development in the Cheb microregion.

Keywords: microregion, regional policy, social and economic environment, municipal cooperation, the countryside

OBSAH

1. Úvod.....	10
2. Cíl práce a metodika.....	12
3. Literární rešerše	
3.1.Regionální rozvoj (východiska, regionální politika, strategie, programování, územní plánování).....	14
3.1.1. Definice regionu.....	16
3.1.2. Regionální struktura.....	18
3.1.3. Faktory regionálního rozvoje.....	19
3.1.4. Rozvoj potenciálu regionů.....	21
3.1.5. Úloha obce v regionálním rozvoji.....	22
3.1.6. Strategický plán obce.....	23
3.2.Mikroregion.....	24
3.3.Meziobecní spolupráce a její formy.....	30
3.3.1. Místní akční skupiny.....	32
3.3.2. Místní Agenda 21.....	34
3.3.3. Partnerství veřejného a soukromého sektoru.....	35
3.3.4. Svaz měst a obcí České republiky.....	35
3.3.5. Národní síť zdravých měst České republiky.....	36
3.3.6. Euroregiony.....	37
3.3.7. Partnerská města a obce (Town-twinning).....	37
3.4.Sídelní struktura.....	38
3.5.Venkov.....	38
4. Charakteristika území	
4.1.Vymezení a poloha Mikroregionu Chebsko.....	41
4.2. Demografický vývoj	
4.2.1. Stav obyvatelstva.....	43
4.2.2. Vzdělání obyvatel.....	46
4.2.3. Bytová výstavba.....	47
4.3. Ekonomika.....	48
4.3.1. Nezaměstnanost.....	52
4.4. Občanská vybavenost.....	54
4.4.1. Školství.....	54
4.4.2. Obchod a služby.....	55
4.4.3. Zdravotní a sociální péče.....	56
4.4.4. Kultura a sport.....	58
4.4.5. Technická infrastruktura.....	59
4.5. Dopravní infrastruktura.....	60
4.6. Životní prostředí.....	63
4.7. Cestovní ruch.....	65

5. Zhodnocení faktorů rozvoje.....	68
5.1. Faktory sociálního rozvoje.....	69
5.2. Ekonomický rozvoj.....	71
5.3. SWOT analýza.....	73
6. Analýza činnosti mikroregionu	
6.1. Mikroregion Chebsko.....	77
6.1.1. Poslání a cíle.....	78
6.1.2. Strategické dokumenty.....	79
6.1.3. Projekty v rámci Mikroregionu Chebsko.....	79
6.2. MAS 21, o.p.s.....	81
6.2.1. Poslání a cíle.....	82
6.2.2. Strategické dokumenty.....	82
6.2.3. Projekty uskutečněné v rámci MAS.....	84
6.3. Město Cheb – strategie rozvoje.....	85
6.3.1. Projekty města Cheb.....	87
6.4. Formy spolupráce obcí.....	89
6.5. Evaluace dosavadní činnosti.....	90
7. Závěr.....	96
8. Seznam použitých zdrojů.....	98
9. Přílohy.....	103

1. ÚVOD

Podoba dnešních měst a obcí je odrazem postupného, někdy více, někdy méně úspěšného regionálního rozvoje, který se v České republice začal pozvolna rozvíjet od 90 let. Regionálním rozvojem je zde chápáno efektivní využívání a zvyšování potenciálu daného území s cílem lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovně obyvatelstva, ale také životního prostředí. Potenciál regionu lze hodnotit pomocí několika ukazatelů, jako např. hrubého domácího produktu na obyvatele, průměrné mzdy, míry nezaměstnanosti, vzdělanostní struktury, kvality infrastruktury, množstvím nerostných surovin, kvality ovzduší apod. Regionální rozvoj řeší jevy, procesy a vztahy, které jsou ovlivněny geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném území pomocí aplikace nauk a to zejména ekonomie, geografie a sociologie. Poznatky získané z regionálního rozvoje jsou využívány v regionální politice, která zpětně působí na regionální rozvoj. Na území České republiky (dále jen ČR) neměl regionální rozvoj stejně tak jako regionální politika žádnou tradici a neměla tak možnost navázat na předešlé výsledky regionálního výzkumu, jak tomu bylo u jiných států západní Evropy. Slabá poptávka po regionálním výzkumu byla do určité míry zapříčiněna jen nepatrnými meziregionálními rozdíly a velmi malými míry nezaměstnanosti, která v období 90. let v České republice byla. Právě nezaměstnanost je brána jako jeden z nejvýznamnějších indikátorů regionálních problémů. Zvýšený zájem o studium regionálních problémů nastal od druhé poloviny 90 let, kdy došlo k dramatickému nárůstu nezaměstnanosti. Dalším faktorem byl vstup ČR do EU. Poptávka po regionálních výzkumech přicházela i ze stran samosprávy měst a obcí z důvodu potřeby zpracování strategického rozvoje (plánu) pro dané území, neboť zpracování těchto dokumentů je základním předpokladem pro získání finančních prostředků ze státních fondů a fondů EU pro realizaci projektů. V ČR vznikla za tímto účelem řada mikroregionů. Typickými prvky mikroregionů jsou: sdružení několika obcí, založení z vlastní iniciativy, účel – získání společné podpory při čerpání finančních prostředků, dosažení určitého cíle.

V diplomové práci budou definovány faktory sociálního a ekonomického rozvoje mikroregionu Chebsko, který je dobrovolným svazkem měst a obcí v západní části Karlovarského kraje na hranici se Spolkovou republikou Německo. Bude provedena situační analýza daného území, dále SWOT analýza, díky kterým bude možné zhodnotit,

zda je efektivně využít potenciál, který dané území nabízí, případně budou navrženy další možné směry rozvoje.

Mikroregion Chebsko byl pro diplomovou práci vybrán z důvodu, že v něm autorka již řadu let žije a má tak možnost pozorovat jeho postupný vývoj, probíhající změny a rozvoj. Jistou specifikou daného mikroregionu je jeho periferní poloha na hranici s Německou spolkovou republikou.

2. CÍL PRÁCE A METODIKA

Cíl práce

Hlavním cílem práce je na základě provedené analýzy zhodnotit sociální a ekonomický rozvoj Mikroregionu Chebsko. Práce bude vycházet z definování faktorů působících na rozvoj jednotlivých měst a obcí daného mikroregionu. Zároveň bude posouzen význam meziobecní spolupráce a to nejen z pohledu činnosti Mikroregionu Chebsko a jím zrealizovaných projektů, které určitým způsobem přispěly k rozvoji regionu v oblasti sociálního a ekonomického prostředí a vedly tak ke zkvalitnění života obyvatel, ale i dalších forem meziobecní spolupráce. V závěru práce bude nastíněn další možný rozvoj mikroregionu s využitím regionálního potenciálu.

Metodika

Diplomová práce bude v teoretické části prostřednictvím literární rešerše vycházet z poznatků získaných studiem dokumentů odborné literatury, odborných výzkumů a dokumentů. Budou zde vysvětleny základní pojmy spojené s regionálním rozvojem a to např. regionalizace, regionální politika, region, sociální a ekonomické prostředí, spolupráce obcí apod.

V empirické části práce bude provedena situační analýza území, úvodní část bude obsahovat základní charakteristiku daného území, dále budou definovány faktory sociálního a ekonomického rozvoje v časoprostorových souvislostech. Z množství možných ukazatelů byly vybrány k provedení analýzy tyto: charakteristika obyvatelstva, zaměstnanost a nezaměstnanost, ekonomické prostředí, stav infrastruktury, bytová situace, oblast vzdělávání, sociální péče, cestovní ruch a životní prostředí. Data získaná zejména z databáze Českého statistického úřadu, budou zpracována pomocí sekundární analýzy. Další využitou výzkumnou technikou bude polostandardizovaný rozhovor s vybranými představiteli měst a obcí daného mikroregionu, který bude zaměřen na problematiku sledovaných ukazatelů a dále problematiku meziobecní spolupráce. Pro vyhodnocení využití regionálního potenciálu bude využito techniky SWOT analýzy, která nastíní z hlediska vnitřního a vnějšího prostředí silné stránky daného území a jeho možné další využití a naopak slabé stránky představující riziko pro další rozvoj. Na tuto část bude

navazovat kapitola zaměřená na činnost mikroregionu, hlavní aktéry, programové dokumenty a bude provedena analýza vybraných projektů realizovaných dobrovolným svazkem obcí Mikroregion Chebsko.

V závěru bude provedena evaluace výsledků provedených analýz a nastíněn návrh dalšího možného rozvoje mikroregionu.

3. LITERÁRNÍ REŠERŠE

3.1. Regionální rozvoj (východiska, regionální politika, strategie, programování, územní plánování)

Podmínky a předpoklady pro kvalitní život lidí, dále vyrovnávání regionálních rozdílů, má vytvářet právě regionální rozvoj. V případě, že nejsou nastaveny a zabezpečeny podmínky pro kvalitní život daného regionu, dochází k problémům v řadě oblastí ať už sociální, ekonomické, demografické a další. Hlavními faktory ekonomické povahy, které způsobují regionální problémy, jsou vnímány: nízká mobilita pracovní síly a kapitálu, geografická odlehlost, nedostatečné přírodní zdroje, dále například nevyhovující ekonomická struktura regionu. K sekundárním faktorům ovlivňujícím nerovnoměrný regionální rozvoj patří vnější ekonomika (finanční, infrastrukturální), demografická struktura obyvatelstva a další. Důsledkem koncentrace zmíněných regionálních problémů v určitém území je vznik regionů s vysokou nezaměstnaností, nízkou hospodářskou výkonností, se špatnou kvalitou životního prostředí apod. Na základě těchto faktorů lze určit několik základních typů tzv. problémových regionů, např. regiony s upadajícími základními odvětvími, regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů, hospodářsky slabé regiony a další. S těmito problémy se pak nepotýká pouze daný region, ale i celý stát¹. Jak už bylo zmíněno v úvodu, z poznatků regionálního rozvoje vychází regionální politika, která má dvě základní pojetí a to tradiční a moderní, kdy tradiční se zaměřuje na vyrovnávání regionálních rozdílů, meziregionální přerozdělování, velké firmy, regulování rozmístění státních podniků, budování infrastruktury, její charakteristikou je značná centralizovanost, zatímco moderní regionální politika se orientuje především na podporu inovativnosti, mobilizaci vnitřních zdrojů, informace, služby, malé a střední firmy a její charakteristikou je decentralizovanost. Pro regionální politiku je určující zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.² Tímto zákonem jsou stanoveny podmínky, za kterých je poskytována podpora regionálního rozvoje daného území, jsou zde vytyčeny oblasti

¹ HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠTÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 978-80-213-1413-9.

² WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 9788072016990.

podpory, strategie regionálního rozvoje, která obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku silných a slabých stránek jednotlivých území, strategické cíle regionálního rozvoje a dále jsou zde vymezeny státem podporované regiony.³ Na základě schválené strategie, kterou na návrh Ministerstva pro místní rozvoj (dále jen Ministerstvo) schvaluje vláda, je Ministerstvem ve spolupráci s aktéry regionálního rozvoje (ústřední správní úřady, kraje a ostatní dotčené osoby) vypracován návrh státního programu regionálního rozvoje, který opět schvaluje vláda. Regionální politika je součástí souboru ekonomických a sociálních politik, za jejichž pomoci se stát snaží dosáhnout stanovených národních cílů a to; ekonomický růst, udržitelný rozvoj, kvalitní životní prostředí, rovnost šancí obyvatel, spravedlivé a ekonomicky stimulační přerozdělování příjmů. Realizace regionální politiky je závislá na politické vůli regionálními problémy se zabývat, řešit je, na ekonomických možnostech státu a v aktivizovanosti samotných aktérů ze strany představitelů obcí, měst a regionů. Nástroje regionální politiky se zaměřují především na získání kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, stimulaci k efektivnímu využití vlastních zdrojů daného regionu v podobě snižování inflace, snížené sazby daní ve vybraných podporovaných regionech, usnadnění přístupu k úvěrům, kapitálové subvence, výkupu nemovitostí, subvence na dopravu, regionální rozvojové agentury a další.⁴ V rámci restrukturalizace tradičních průmyslových regionů jsou vhodnými nástroji např. podpora inovačního procesu (daňové zvýhodnění), podpora při adaptaci firem (úvěrová politika, celní politika), podpora exportu (měnová politika), podpora malých a středních podniků (finanční podpora na překonání počátečního nedostatku kapitálu, nefinanční podpora v podobě poradenství) a další.⁵

S regionální politikou je úzce spjat pojem územní plánování, jehož cílem je využití území k výstavbě, která bude dlouhodobě přispívat ke zvýšení potenciálu daného území, ale zároveň zajistí podmínky pro zvyšování kvality životního prostředí. Územní plánování

³ Česká republika. Zákon č. 248/2000 Sb., o regionální podpoře. In: 73. Česká republika, 2000, roč. 2000, č. 248, 73. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=248>

⁴ WOKOUN, René, MATES, Pavel.,. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Editor René Wokoun, Pavel Mates. Praha: Linde, 2006, 351 s. ISBN 80-720-1608-3.

⁵ SUCHÁČEK, Jan. *Restrukturalizace tradičních průmyslových regionů v tranzitivních ekonomikách*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2005, 221 s. ISBN 80-248-0865-X.

by mělo být prováděno tak, aby bylo v souladu s principy udržitelného rozvoje a respektovalo ekonomickou, sociální a ekologickou situaci daného území. K dosažení těchto cílů jsou využívány především regulační nástroje. Hlavním dokumentem, který upravuje územní plánování na celostátní úrovni a to dále koordinuje na nižší úrovni, je dokument *Politika územního rozvoje ČR*. *Politika územního rozvoje* staví na principu udržitelného rozvoje, který obsahuje tři pilíře, jimiž jsou životní prostředí, hospodářství a sociální soudržnost. Územní rozvoj je zde chápán nejen v podobě zlepšení infrastruktury, ale v komplexnějším pojetí ekonomických, sociálních a ekologických principů. Toto pojetí vychází z dokumentu *Evropské perspektivy prostorového rozvoje* (dále jen *ESDP*). Jedná se o nezávazný dokument zabývající se lepší spoluprací mezi jednotlivými politiky Společenství a mezi členskými státy, jejich regiony a městy.⁶

3.1.1. Definice regionu

Pojem region je používán v souvislostech s nejrůznějšími odbornými i obsahovými významy. Regiony nevznikají sami o sobě, ale jejich vymezení je výsledkem specifického postupu, kterým se zabývá regionalizace. Jedná se o soubor činností prováděných za účelem stanovení charakteristických rysů, procesů, vazeb, tzn. vymezení shodných prostorových jednotek, které jsou pro daný region typické a odlišují je od ostatních, dále charakterizování vnitřní struktury již vymezeného regionu, stanovení hranice a určení řádu a hierarchie regionu. Jednou z novějších klasifikací regionů je typologizace dle německého geografa H. H. Blotevogela, který rozlišuje regiony takto:

- Reálné regiony – regiony sloužící vědeckému poznání, je možné je konstruovat na základě účelu, kterému by měly sloužit. Rozlišujeme dva typy reálných regionů a to regiony jednoznačně lokalizovatelné (např. různé přírodní jednotky, povodí řeky apod.) a funkční regiony (např. krajina, oblast trhu práce, městský region apod.).
- Regiony vymezené lidskými aktivitami a činnostmi – region je výsledkem každodenního jednání individuálních nebo kolektivních aktérů, akční prostor obyvatel (např. jednotlivci, skupiny, firmy, sdružení měst a obcí apod.)

⁶ *ESDP Evropské perspektivy územního rozvoje* [online]. Praha: Graphic Line Praha, 2000 [cit. 2015-02-26]. ISSN 92-826-7658-6. Dostupné z:

http://www.uur.cz/images/publikace/infomat/PDF/ESDP/esdp_uvod.pdf

- Identifikační regiony – regiony s nimiž jsou aktéři identifikováni, vznikají prostřednictvím společenské komunikace (např. média, politika apod.), regiony osobní nebo společenské identity.

K dalšímu vymezení regionů, které regionální vědy používají, řadíme:

- Deskriptivní regiony – vymezují se na základě situační analýzy, rozlišujeme dva typy těchto regionů a to homogenní a heterogenní. Homogenní regiony charakterizuje rovnoměrný výskyt reprezentačních jevů (např. vysoká míra nezaměstnanosti, podíl zaměstnanců v určitém sektoru hospodářství. Kritériem pro vymezení heterogenních regionů je intenzita vazeb mezi územními jednotkami (např. spádové oblasti dojížděky do škol, prací, službami, anebo vyjížděky obyvatel měst za příměstskou rekreací).
- Normativní regiony – vznikají politickým rozhodnutím na základě legislativy nebo exekutivy, patří sem administrativně-právní jednotky (kraje, obce s rozšířenou působností, pověřené úřady a obce označené pomocí statistických jednotek - NUTS, LAU⁷), plánovací regiony, regiony se soustředěnou podporou státu vymezené na základě vyskytujících se společných strukturálních problémů.

V tradičním podání je region chápán jako ohraničený prostor části zemského povrchu. S rostoucím významem regionů se vědecký zájem přesouvá od hledání kritérií klasifikace a typologizace regionů k níže uvedeným rozměrům:

- Politická dimenze – význam regionu jako politicko-administrativní rovina, zdůrazňuje se potřeba subsidiarity, decentralizace a přenášení kompetencí na jednotlivé regiony, regiony jsou zde vnímány jako aktéři regionální politiky, neboť díky menší institucionalizaci mohou mnohem snadněji zavádět různé řídicí mechanismy a tím uplatňovat synergické efekty, větší participace občanů v komunální politice.
- Ekonomická dimenze – strategický význam regionálních ekonomických aktivit a na jejich základě vznik regionálních klastrů, zvyšující se inovační schopnost regionálních firem.

⁷ NUTS, LAU – tzv. nomenklatura územních statistických jednotek, které slouží k poměrování, převádění na společného jmenovatele v zemích Evropské unie.

- Sociálně kulturní dimenze – identifikovatelný region chápán jako životní prostředí, lidé nejsou vázáni pouze k obci nebo městu, ve kterém žijí, ale stále více vnímají regiony jako jejich životní prostředí.
- Ekologická dimenze – stále více je uplatňována strategie trvale udržitelného rozvoje daného regionu, význam regionální územní stability.
- Strategická dimenze – zvyšující se význam územního a strategického plánování, nutnost řešení problémů nikoliv pouze v rámci obce nebo města, ale daného regionu (např. hromadná doprava, odpadové hospodářství, infrastruktura apod.).⁸

Z pohledu regionální ekonomiky se region vyznačuje vnitřními i vnějšími vztahy, vyvíjející se strukturou ekonomické základny (zaměstnanost, hrubý regionální produkt, hrubý regionální důchod) a zřetelnými vnitroregionálními ekonomickými zájmy. Kromě uvedených ukazatelů ekonomické výkonnosti lze využitím regionálních účtů (prostřednictvím produktové, nebo důchodové metody) získat informace o produktivitě práce, osobní spotřebě, státních výdajích, investicích a dalších hospodářských parametrech regionu.⁹

3.1.2. Regionální struktura

Regionální strukturu můžeme charakterizovat pomocí pojmů makroregion, mezoregion a mikroregion, kdy členění regionů je prováděno dle velikosti, dále dle geografických kritérií a míry integrovanosti. Z hledisek ekonomických, národnostních a politických ještě rozdělujeme regiony na regiony vyššího a nižšího stupně.¹⁰ Česká republika je z hlediska regionální struktury charakterizována takto:

- **Makroregion** vyššího stupně, vysoká integrita – ten je tvořen dvěma základními makroregiony nižšího stupně a to Čechy (mononodální – Praha), Morava s českým Slezskem (polynodální – Brno, Ostrava).

⁸ WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (výchozí regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 9788072016990.

⁹ MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr a WOKOUN, René. *Regionální a municipální ekonomie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2011, 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.

¹⁰ HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠŤÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 978-80-213-1413-9.

- **Mezoregiony** – jedná se o rozsáhlé územní jednotky, jejichž vnitřní integrita již není tak vázána na prostorové vztahy obyvatelstva, tvoří však významné koncentrační prostory socioekonomických aktivit – krajská města, orgány krajské úrovně, fakultní nemocnice, vysoké školy, velké sportovní areály, divadla apod. V oblasti obchodu a služeb jsou zde situována velká nákupní centra, multifunkční zařízení pro volnočasové aktivity
- **Mikroregiony** – nejmenší jednotky regionální struktury s nejvyšší mírou vnitřní integrity, dominantní vztah mezi dojížděnkou za prací a komplexem základních služeb, v ČR rozlišujeme mikroregiony 1. a 2. stupně. Pro mikroregiony 1. stupně je charakteristická základní občanská vybavenost (mateřská, základní škola, zdravotnické zařízení, základní administrativa v samostatné ale i přenesené působnosti obce, základní vybavení obchodu a služeb. Mikroregiony 2. stupně mají vyšší občanskou vybavenost v podobě středních škol, kin, divadel, soudů, policie apod. Oblast obchodu a služeb je zastoupena velkoplošnými obchodními a velkokapacitními maloobchody o rozloze do 3 000 m² sloužící jak obyvatelům měst, tak obyvatelům z okolí (dojížděka do 20 minut).¹¹

3.1.3. Faktory regionálního rozvoje

Základem pro úspěšný výkon regionální politiky je analýza relevantních faktorů, tj. identifikace klíčových determinantů, které se stávají rozvojovým potenciálem regionů.

Mezi tyto faktory se řadí:

- přírodní zdroje a přírodní prostředí,
- hmotné faktory (produkční potenciál a infrastruktura),
- nehmotné faktory (inovace – vytváření, šíření, dostupnost a účinné využití),
- lidské zdroje (dovednosti, vzdělání).

K provedení analýzy rozvojových faktorů je nutné určit odpovídající identifikátory, které:

- 1) musí naplňovat věcné hledisko s ohledem na strukturálně politické cíle:
 - ekonomické – ekonomická výkonnost regionu

¹¹ HUDEČKOVÁ, Helena, Michal LOŠŤÁK a Adéla ŠEVČÍKOVÁ. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2006, 189 s. ISBN 978-80-213-1413-9.

- sociální – lidský potenciál regionu,
- 2) musí mít povahu kvantitativních ukazatelů – měřitelné, hodnotově vyjádřitelné, srovnatelné v čase, dostupné,
- 3) nesmí se jednat o příliš rozsáhlý soubor ukazatelů pro nenarušení jednoznačnosti a transparentnosti jejich použití,
- 4) výběr musí respektovat cíle strukturální politiky EU s ohledem na národní a regionální specifika.

V současné době existuje celá řada mezinárodně uznávaných identifikátorů, při jejich výběru je nutno zohlednit několik hledisek:

- hledisko stability – z hlediska času vykazuje jen nepatrné nebo téměř žádné změny, jsou však důležité pro porovnávání regionů,
- hledisko variability – vykazuje vysokou variabilitu v porovnání v čase u jednotlivých regionů, ale i ve stejném období při mezinárodním srovnání.

Dále rozlišujeme identifikátory:

- kontextové – poskytují kvantifikovanou informaci o sociální, ekonomické a ekologické situaci daného regionu, pomocí nich lze identifikovat potřeby v určitém čase, získané informace vypovídají o charakteristice daného prostředí, v němž se tyto potřeby budou realizovat,
- programové – jsou uplatňovány ve strategických procesech, slouží jako kontrolní nástroj pro vyhodnocení účinnosti a úspěšnosti naplánovaných opatření.

Vhodná volba identifikátorů regionálního rozvoje v sobě odráží kromě jiného hledisko sociální spravedlnosti, zájmy místní ekonomiky, ochrany životního prostředí, ale také snahu o posílení role místní samosprávy a zabezpečení potřeb na místní úrovni. Pomocí identifikátorů lze posoudit hospodaření obce ve srovnání s jinými a umožňuje poznání silných a slabých stránek.¹²

¹² HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011, 111 s. ISBN 978-807-2047-529.

3.1.4. Rozvoj potenciálu regionů

Rozvojovým potenciálem regionu rozumíme socioekonomický, environmentální potenciál a konkurenceschopnost regionů ve zvyšování životní úrovně a kvality života obyvatel. Abychom mohli hovořit o rozvojovém potenciálu, který je impulzem k dynamickému a vyváženému regionálnímu rozvoji a odstraňování regionálních disparit, musí existovat současně dvě dimenze:

- 1) podmínky (především materiálního a přírodního charakteru), které lze označit za jakýsi „hmotný potenciál“,
- 2) schopnosti využití tohoto hmotného potenciálu, které jsou vázány na „lidský potenciál“ (ochota, schopnost a kvalifikovanost).

Základním nástrojem používaným pro zjišťování úrovně rozvojového potenciálu je SWOT analýza. Tato metoda představuje základ pro formulaci cílů, priorit, rozvojových aktivit a společně s přehledem plánovaných akcí je výchozím podkladem pro tvorbu strategického plánování. Jednotlivé priority a cíle musí reagovat na silné a slabé stránky regionu a rovněž zohledňovat vnější příležitosti a hrozby. Následný strategický rozvoj pak musí v souladu s principy strategického řízení vycházet z využití silných stránek a příležitostí a naopak eliminovat hlavní problémy a minimalizovat důsledky potenciálního ohrožení. Silné a slabé stránky představují vnitřní faktory rozvoje regionů, které lze ovlivňovat působením místních zájmových skupin, příležitosti a hrozby jsou vnějšími faktory a místními zájmovými skupinami nejsou ovlivnitelné.

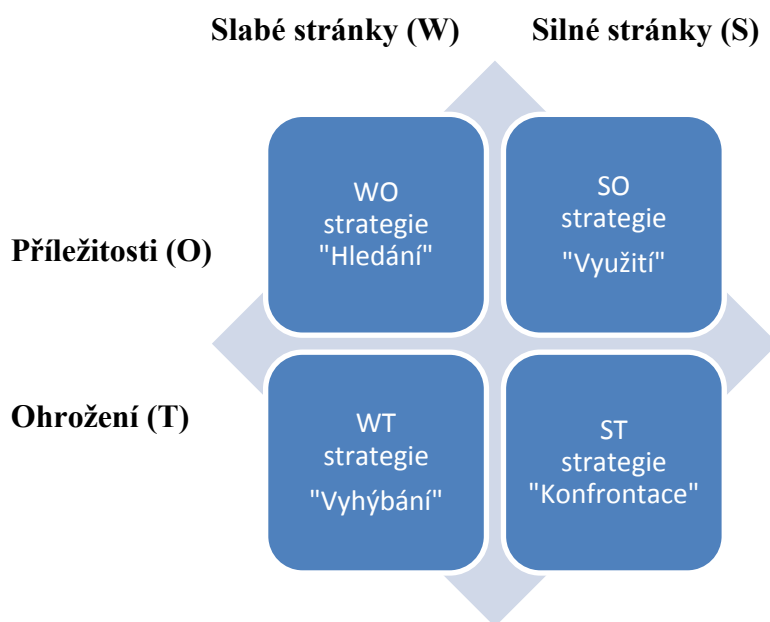
Účelem SWOT analýzy je zaměření a vyzdvižení těch silných nebo slabých stránek, příležitostí a ohrožení, které mají pro daný region strategický význam. Po provedeném zhodnocení faktorů ovlivňujících regionální rozvoj, můžeme určit následující:

1. **Využití (SO strategie)** – pomocí silných stránek jsou hodnoceny příležitosti, v případě, že nastane tato pozice, znamená to, že rozvoj regionu je příznivý, tzn. konkurenceschopný s dostatkem zdrojů pro realizaci strategie.
2. **Hledání (WO strategie)** – strategie zaměřené na odstranění slabých stránek využitím příležitostí, např. získáním prostředků ze strukturálních fondů apod.
3. **Konfrontace (WT strategie)** – tuto strategii samospráva použije tehdy, jestliže je dost silná vyrovnat se s potenciálním ohrožením, region disponuje dostatkem vnitřních zdrojů, významnou zájmovou skupinou apod. Ohrožením může být např. nepříznivá

demografická situace, kterou je možné řešit zvýhodněným bydlením, finanční dotací apod.

- 4. Vyhýbání (WT strategie)** – je strategií obranou, zaměřenou na odstranění slabých stránek a vyhnutí se nebezpečí zvenčí, region je v úpadku, čelí nepříznivému demografickému vývoji.¹³

Obrázek č. 1 – SWOT matice

Zdroj: SWOT matice. In: *Byznys slovíčka: Ekonomika a management* [online]. [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://www.byznyslovicka.com/ekonomika_management/swot - vlastní zpracování

3.1.5. Úloha obce v regionálním rozvoji

Snahou každé obce by měla být starost o rozvoj jejího území, ekonomická stabilita, zabezpečení potřeb svých občanů a rozvíjení své činnosti tak, aby vedla ke zkvalitňování jejich života. Spolu s krajem se obec podílí na přípravě plánu rozvoje, podporuje místní podnikatelské subjekty v jejich aktivitách a spolupracuje s jinými obcemi a právníckými osobami při rozvojových programech. Obce pro zajištění těchto aktivit často využívají možnosti čerpat finanční prostředky z fondů EU. Čerpání finančních prostředků je spojeno

¹³ HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011, 111 s. ISBN 978-807-2047-529.

s podmínkou zpracování a předložení projektu a předpokladem pro jeho schválení je i zpracovaný a schválený Strategický plán obce. Tento písemný dokument představuje ucelenou koncepci plánu rozvoje obce s dlouhodobým výhledem.

Na sociálně-ekonomické prostředí regionu má vliv mimo jiné vstup investorů do regionu, zejména pak přímých zahraničních investic, které představují základní exogenní nástroj pro rozvoj regionů. Obce si uvědomují, jakých pozitivních efektů je dosahováno získáním přímých zahraničních investic (zaměstnanost, produktivita práce, transfer moderních technologií), proto do svých plánů zahrnují i výstavbu tzv. průmyslových zón.¹⁴ V souvislosti s vybudováním průmyslových zón se mohou obce zapojit do programu podpory rozvoje průmyslových zón, jehož prostřednictvím mohou získat investiční pobídky pro konkrétního investora.¹⁵

3.1.6. Strategický plán obce

Strategický plán obce je dokument, který definuje nejdůležitější vize, cíle a aktivity obce v dlouhodobém horizontu. Dobře zpracovaný strategický plán přispívá k lepší konkurenceschopnosti obce při realizaci konkrétních rozvojových projektů, je také prostředkem k maximálnímu využití potenciálu municipalit a získání finančních prostředků EU na realizaci projektů tohoto plánu. Každý strategický plán by měl být v souladu se stanovenými cíli mikroregionu, regionu či kraje a s národními strategiemi, zejména Strategií udržitelného rozvoje ČR pro dané období, Programem rozvoje územního obvodu krajů a Programy pro programové období 2014 – 2020. Úlohou obcí z hlediska plánování regionálního rozvoje je zajišťovat dílčí úkoly spojené s procesem podpory a poskytovat nezbytnou součinnost při přípravě a realizaci strategie regionálního rozvoje státních programů a programů rozvoje územního obvodu kraje.¹⁶

Na zpracování strategického plánu by se měla podílet řada odborníků z různých oblastí, političtí představitelé, laická veřejnost, zástupci místních podnikatelů, představitelé škol, státní správy, zástupci různých institucí působících v daném regionu. V první řadě je nutné

¹⁴ WOKOUN, René. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2010, 203 s. Odborná kniha s vědeckou redakcí. ISBN 978-80-245-1736-0.

¹⁵ DVOŘÁČEK, Jiří. *Podpora podnikání: (průmyslová politika)*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, nakladatelství Oeconomica, 2003, 163 s. ISBN 80-245-0502-9.

¹⁶ WOKOUN, René, MATES, Pavel.,. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Editor René Wokoun, Pavel Mates. Praha: Linde, 2006, 351 s. ISBN 80-720-1608-3.

se zaměřit na konkrétní údaje o obci, zpracovat tzv. Profil obce, který charakterizuje současný socio-ekonomický stav obce. Významnou součástí při zpracování strategického plánu je SWOT analýza sledovaných oblastí. Po zpracování profilu obce a SWOT analýzy je sepsán jednoduchý a výstižný text, který signalizuje směr, kterým se bude obec v příštích letech ubírat, tzv. vize. Dalším krokem je stanovení prioritních oblastí rozvoje, kterými se bude nutné zabývat, aby bylo možné vizi naplnit. Mezi tyto oblasti zpravidla patří: technická infrastruktura, cestovní ruch, životní prostředí, podpora malého a středního podnikání, dopravní dostupnost apod. Ke každé prioritní oblasti jsou definovány cíle, které vypovídají o tom, čeho chce obec dosáhnout v dlouhodobém horizontu. Výstupem strategického plánu jsou definované priority, stanovení postupu jejich řešení, termínu realizace a zvolený způsob financování. Strategický plán by měl zůstat i po jeho schválení „živým“ materiálem s možností případné aktualizace dle měnících se podmínek života obce, regionu, mikroregionu.¹⁷

3.2. Mikroregion

V České republice v 90. letech 20. století nebylo sdružování obcí do větších celků (mikroregionů) právně ošetřeno, proto spolupráce obcí probíhala na základě občanského zákoníku. Bylo tak učiněno až v roce 2000 a to zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jen zákon o obcích), kde jsou právně vymezeny základní formy spolupráce mezi obcemi a to:

- smlouvy uzavřené ke splnění konkrétního úkolu,
- vytvoření dobrovolného svazku obcí na základě smlouvy,
- zakládání právnických osob dle zvláštního zákona dvěma nebo více obcemi.

Zákonem bylo současně stanoveno, že se obce nemohou sdružovat na základě občanského zákoníku, proto mikroregiony vzniklé před účinností tohoto zákona změnilly svůj právní statut na dobrovolné svazky obcí.

¹⁷ HRABÁNKOVÁ, Magdalena. *Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2011, 111 s. ISBN 978-807-2047-529.

Smlouva uzavřená ke splnění určitého úkolu, který spadá do samostatné působnosti zúčastněných obcí, uzavírá se na dobu určitou nebo neurčitou, cílem bývá většinou stavba veřejného zájmu (cyklostezka, kanalizace, vodovod, propagace regionu apod.). Předmětem této smlouvy nemůže být dle § 48 odst. 1 zákona o obcích vznik právnické osoby. Smlouva musí být v písemné formě, musí obsahovat zejména práva a povinnosti jednotlivých účastníků smlouvy, způsob využití stavby po jejím dokončení, způsob odstoupení účastníků od smlouvy a jejich následné vypořádání. Pro platnost smlouvy platí, že musí být předem schválena zastupitelstvy obcí. Spolupráce takto uzavřených svazků bývá často po splnění úkolu ukončena.

V případě **vytvoření dobrovolného svazku obcí na základě smlouvy** se jedná o vyšší formu spolupráce obcí za účelem ochrany a prosazování společných zájmů. Svazek je právnickou osobou a jeho členy mohou být pouze obce. Zákonem jsou vymezeny předměty činnosti svazku obcí spadající do samostatné působnosti obcí, zejména v těchto oblastech:

- úkoly v oblasti školství,
- sociální péče,
- zdravotnictví,
- cestovního ruchu,
- kultury,
- ochrany životního prostředí,
- veřejného pořádku,
- a další.

Jedná se o informativní výčet činností, jejichž spektrum je omezeno pouze rozsahem samostatné působnosti obce. Součástí smlouvy jsou stanovy, v nichž dle ust. § 50 odst. 2 zákona o obcích¹⁸ musí být uveden název a sídlo členů svazků obcí, název a sídlo svazku obcí a předmět jeho činnosti. Smlouvu schvalují zastupitelstva obcí.

Tato forma spolupráce je relativně stabilní a využívá jí téměř 39% obcí. Dle struktury lze rozlišovat svazky na monotematické a komplexní. Monotematické svazky bývají nejčastěji

¹⁸ Česká republika. Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. In: 128. 2000, 38/2000. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=49296&nr=128~2F2000&rpp=15#local-content>

zakládány za účelem vybudování či provozování dopravní a technické infrastruktury nebo rozvoje cestovního ruchu. Komplexní svazky soustřeďují svoji činnost na celkový rozvoj svého území. K úspěšnému dosažení cílů je zapotřebí, aby činnost svazku obcí nevycházela pouze z nahodilých aktivit, ale respektovala určitý dlouhodobý výhled. Dlouhodobý výhled bývá zakotven ve strategických dokumentech tzv. „Strategie rozvoje svazku“.

Rozvojová strategie je hlavním nástrojem řízení a rozvoje svazku obcí a jeho význam spočívá zejména v:

- nastavení optimální rozvojových aktivit na území více obcí,
- sdružování vlastních finančních prostředků,
- efektivním získávání vnějších zdrojů (dotací),
- vytvoření podmínek pro navázání spolupráce s dalšími aktéry na území svazku i mimo něj.

Zakládání právnických osob dvěma nebo více obcemi je uskutečňováno dle zvláštního zákona, tím je myšlen Obchodní zákoník a dále Zákon o obecně prospěšných společnostech.¹⁹

Ze shora uvedených forem spolupráce se z praxe ukazuje, že optimální formou dlouhodobé a víceúčelové spolupráce je dobrovolný svazek obcí.

Pojem **mikroregion** český právní řád nezná, užívá jen pojem region vymezený v kapitole 1.2. Mikroregion je nejčastěji užíván ve spojení s dobrovolným svazkem obcí s různou právní subjektivitou. Dle Knolla je mikroregionem zpravidla větší území, než je území jedné obce, jež však má společné problémy či rysy, příp. se jedná o přirozené spádové území, kde více subjektů, nejčastěji obcí, spolupracuje na řešení společných problémů.²⁰

Jak už bylo zmíněno, jsou mikroregiony zakládány s cílem společného řešení problémů a to zejména v oblastech cestovního ruchu, životního prostředí, zemědělství, dopravní

¹⁹ Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb., ze dne 5.11.1991, účinnost od 1.1.1992, zrušen 1.1.2014, nahrazen Zákonem o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb., dále zákon č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech

²⁰ KNOLL Vilém a KNOLL Jaroslav. *Svazek nebo sdružení a další formy spolupráce obcí*. Vyd. 1. Praha [i.e. Kolinec]: AgAkcent, 2002, 47 s. Program obnovy venkova (AgAkcent). ISBN 80-903-0932-1.

a technické infrastruktury, ekonomického rozvoje a rozvoje lidských zdrojů. Dalším z důvodů založení je efektivní využití potenciálu územního celku, jeho zdrojů a silných stránek za účelem rozvoje a eliminace slabých stránek. Členským obcím dále umožňuje čerpání finančních prostředků z dotačních programů ČR a strukturálních fondů Evropské unie.

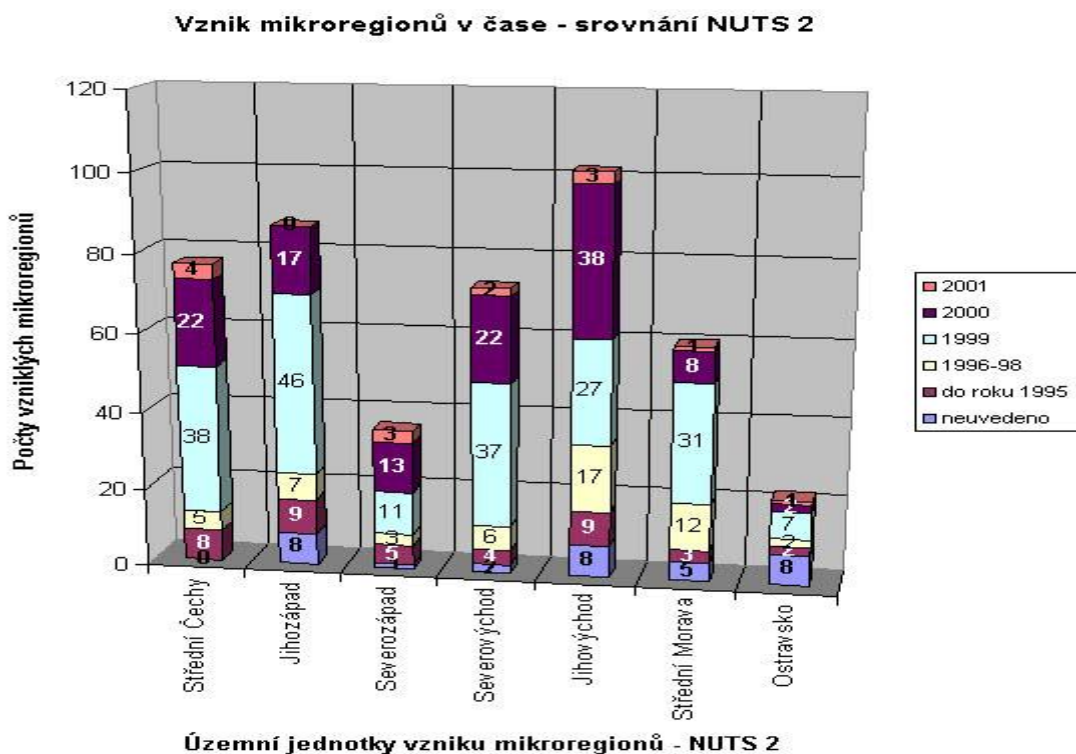
Předpokladem pro založení mikroregionu a jeho dobré fungování je hned v počátku zvolení vhodné strategie. Z praxe již existujících mikroregionů vyplývá, že je nezbytné naplnění zejména čtyř základních podmínek:

1. Výskyt stejných problémů obnovy a rozvoje ve spolu sousedících obcích.
2. Iniciativa vzešlá od samotných obcí, obecních zastupitelstev, občanských sdružení a občanů obcí.
3. Ochota obcí a jejich samosprávných orgánů přenést část pravomocí a kompetencí na orgány svazku obcí.
4. Nutná vnitřní solidarita sdružených obcí, zejména ochota respektovat skutečnost, že ne všechny projekty realizované svazkem obcí budou vždy stejně výhodné pro všechny sdružené obce z věcného i časového hlediska.²¹

Fungováním mikroregionů v podobě svazku obcí se zabýval Ústav územního rozvoje, který je organizační složkou Ministerstva pro místní rozvoj. Ten v letech 2000 a 2001 provedl dotazníková šetření u 73 okresních úřadů, ze kterých vyplynulo, že nejvíce komplexně vymezených mikroregionů vznikalo v roce 1999. Karlovarský kraj byl v tomto případě spolu s Jihlavským a Ústeckým výjimkou, neboť zde vznikalo nejvíce mikroregionů teprve v roce 2000.

²¹ KNOLL, Vilém a KNOLL, Jaroslav. *Problémy mikroregionů při tvorbě společných projektů*. Vyd. 1. Editor Pápol, Tomáš, Pavlas, Miroslav. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006, 81, [6] s. Program obnovy venkova (AgAkcent). ISBN 80-903-8131-6.

Graf č. 1 – Vznik mikroregionů v ČR do roku 1995 a letech 1996 - 2001

Zdroj: Ústav územního rozvoje: *Mikroregiony 2001* [online]. 2001. vyd. Brno, 2001, 29.2.2012 [cit. 2014-08-13]. Dostupné z:

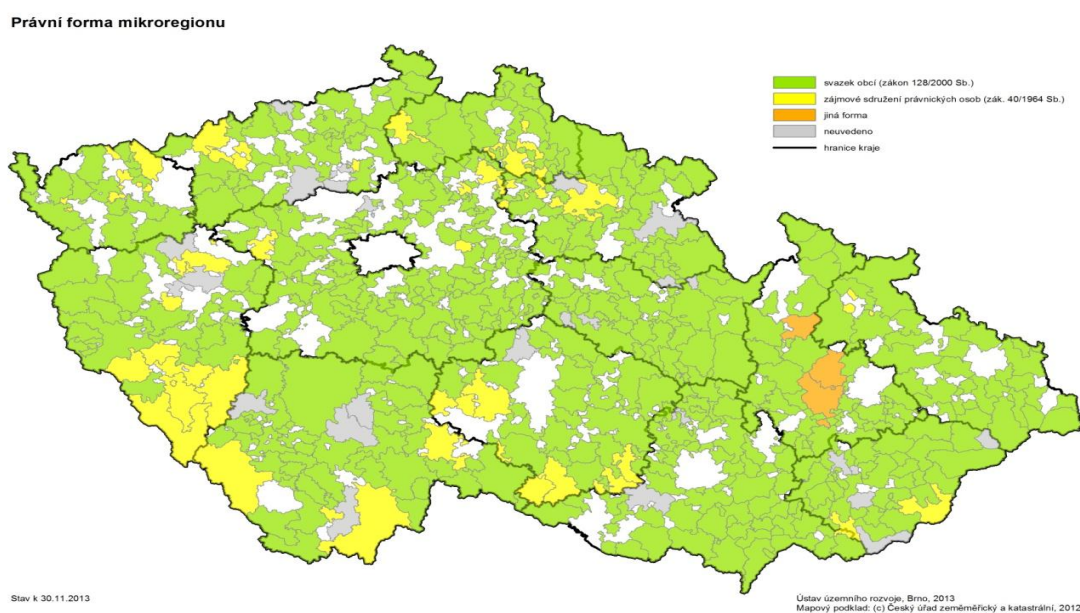
http://www.uur.cz/images/uzemnirozvoj/regionalnipolitika/evidence/rozvojovedokumenty/monitoring/Graf_10.htm

Nejvyšší podíl a to celých 31,1% tvořily mikroregiony sdružující 6-10 obcí, 23,9% tvořily mikroregiony s pouhými 2-5 obcemi, v mnohem menší míře byly zastoupeny mikroregiony sdružující 11-15 obcí a v závěru byly mikroregiony s více obcemi.²² Důvody vzniku mikroregionů byly různé, vznikaly zejména monotematicky, po splnění určitého účelu v mnoha případech zanikly, nebo naopak na základě úspěšné spolupráce postavily další úspěšný rozvoj mikroregionu. V roce 2003 byly zaznamenány právě tyto mikroregiony, jejichž program obsahoval komplexní rozvoj území. Dále byl poprvé zaznamenán velký problém v podobě překrývání se regionů, kdy některé obce jsou zařazeny do dvou i více mikroregionů. Od roku 2004 měla převážná většina evidovaných mikroregionů právní

²² Ústav územního rozvoje: *Monitoring rozvojových dokumentů okresů a mikroregionů* [online]. 2001. vyd. Brno, 2001, 29.2.2012 [cit. 2014-08-13]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=3787>

formu svazku obcí (dle ust. § 49 zákona o obcích), byla však evidována i zájmová sdružení právnických osob (dle ust. § 20f až 20j Občanského zákoníku), vyskytovaly se i jiné formy mikroregionů, případně mikroregiony fungující bez jakéhokoliv právního ustavení. Předmět činnosti mikroregionů byla většinou v souladu se zákonem o obcích, velký počet mikroregionů disponoval zpracovaným rozvojovým dokumentem pro své území. Na jejich zpracování se ve většině případů podílela soukromá firma, dále pak rozvojové agentury. V roce 2013 bylo do 523 evidovaných mikroregionů zapojeno 85,3% obcí, tj. 5333 obcí. Převažující právní formou bylo sdružení obcí, dále pak zájmová sdružení právnických osob. Převážná většina strategických rozvojových dokumentů byla dokončena v roce 2009 a dříve, tyto dokumenty jsou buď stále platné, nebo jsou již neaktuální, v některých případech se teprve připravují.²³

Graf č. 2 – Právní forma mikroregionů v ČR k 30.11.2013

Ústav územního rozvoje: *Grafické výstupy z monitoringu mikroregionů* [online]. 2014. vyd. Brno, 2014, 4.8.2014 [cit. 2014-08-21]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4627>

²³ Ústav územního rozvoje: *Grafické výstupy z monitoringu mikroregionů* [online]. 2014. vyd. Brno, 2014, 4.8.2014 [cit. 2014-08-21]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4627>

3.3. Meziobecní spolupráce a její formy

Nutnost spolupráce obcí při rozvoji svého území zdůrazňuje i současné pojetí regionální politiky. Spolupráce obcí umožňuje snadněji a účinněji dosáhnout potřebných výsledků a stává se důležitým „faktorem rozvoje“. Předpokládá se, že k rozvoji přispívá taková spolupráce, která je účelná, efektivní a má kladný dopad na socioekonomický rozvoj daného území. Nejen vytvořit, ale i udržet a dále rozvinout optimální podmínky pro uskutečňování rozvojových aktivit obcí vychází z hledání vhodných vnitřních i vnějších zdrojů. Nejvíce jsou postrádány vlastní zdroje ať už v podobě personální, materiální, tak především finanční. Po vstupu České republiky do EU se významně zvýšily možnosti získání externí podpory pro uskutečňování rozvojových záměrů obcí i regionů, zároveň však narostly nároky jednotlivých aktérů na jejich připravenost a schopnost je využít na realizaci takových projektů, které budou mít pozitivní dopad na socioekonomický vývoj daného území. Podpora regionální politiky je více zaměřena na finančně větší projekty, které mají dopad na více obcí, nebo i regionů. Realizace takových projektů však vyžaduje nejen větší množství finančních prostředků, ale i spolupráci více subjektů. Čerpání finančních prostředků z dotačních titulů bylo původně podmíněno účastí žadatele ve svazku obcí, nebo žádostí podanou sdružením obcí. Tato podmínka vyvolala prudký nárůst počtu dobrovolných svazků obcí, které jsou nejčastěji označovány jako mikroregiony. V tomto období se řada obcí stala členem i více než jednoho mikroregionu a začaly rozvíjet aktivity i s jinými subjekty, jimiž mohou být např. složky státní správy, samosprávy, neziskové organizace, podnikatelský sektor, občané a další. Členství obcí ve více uskupeních nepřinášelo pouze pozitivní výsledky, ale členství bylo v mnoha případech pouze formální a vedlo k rozměňování zdrojů, úsilí a aktivit. Jen v málo případech je hlavním smyslem spolupráce dosažení „synergického efektu“. Přičemž právě díky vzájemné spolupráci lze dosáhnout kýženého efektu a to zejména v oblasti úspor z rozsahu. Spolupráce mezi krajem a obcemi představuje rozvojový vztah, jehož hlavním cílem je zlepšení podmínek obcí, v případě spolupráce mezi státní správou a samosprávou jde zpravidla o vztah správní a koordinační, související s funkcí přenesené a samostatné působnosti. Meziobecní spolupráce má především charakter účelový s cílem zabezpečovat potřeby a kompetence svěřené obci na základě ust. § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (dále jen zákon o obcích). Pokud realizace, některé z potřeb, přesahuje možnosti obce, např. z důvodu propojení infrastruktury, nebo v případě realizace společného projektu,

navazují obce účelovou spoluprací. Cílem spolupráce je zejména zabezpečení investiční akce, nebo akce realizující se na katastrálním území více obcí (kanalizace, plynofikace, dopravní obslužnost, odpadové hospodářství) a dále na realizaci projektů souvisejících s rozvojovými aktivitami daného území (zaměstnanost, vzdělanost občanů v souladu s cíly EU obsažené v dokumentu Strategie Evropa 2020²⁴. Další důvod spolupráce plyne z ust. § 7 zákona o obcích, kterým je obci uložen výkon státní správy v přenesené působnosti. Přenesená působnost základního rozsahu stanovena ust. § 61 zákona o obcích je svěřena všem obcím.

Podle rozsahu výkonu státní správy v přenesené působnosti zákon rozlišuje:

- obecní úřad obce s rozšířenou působností (205 obcí) - k 1. 1. 2013
- obec s pověřeným obecním úřadem (393 obcí) - k 1. 1. 2013
- obec se základním rozsahem přenesené působnosti (6253 obcí) - k 1. 1. 2013

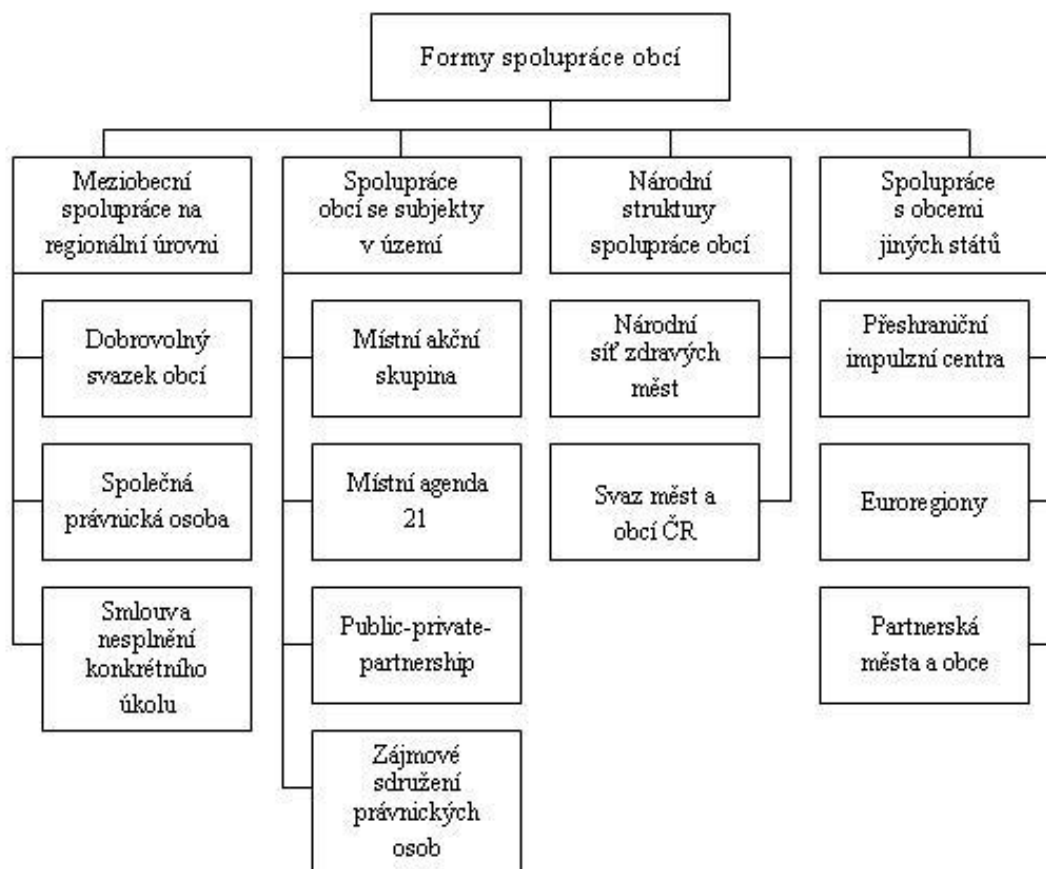
Výkon státní správy v přenesené působnosti, pro jejichž výkon nemají menší obce předpoklady, mohou vykonávat orgány jiné obce na základě veřejnoprávní smlouvy (ust. § 63 zákona o obcích).

Formy spolupráce můžeme členit podle několika hledisek, jako nejvhodnější uvádí Gavlasová ve své knize Spolupráce obcí jako faktor rozvoje, kombinace členění podle území a spolupracujících subjektů (viz obr.2).

Spolupracovat mezi sebou mohou obce dle zákona o obcích pouze při výkonu samostatné působnosti na základě uzavřené smlouvy ke splnění konkrétního úkolu, vytvořením dobrovolného svazku obcí, nebo založením právnické osoby.

²⁴ *Strategie Evropa 2020: Evropa 2020. Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. Brusel: Evropská Komise, 2010 [cit. 2014-09-15]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

Obrázek č. 2 - Schéma členění způsobů a forem spolupráce

Zdroj: GAVLASOVÁ IVA a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 2007. vyd. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 80-251-20-9.

V přenesené působnosti obce spolupracovat nemohou, lze však na základě veřejnoprávní smlouvy svěřit část nebo celou přenesenou působnost k výkonu jiné obci (ust. § 63 zákona o obcích).

3.3.1. Místní akční skupiny

Místní akční skupiny (dále jen MAS) představují spolupráci různých subjektů na určitém území. Tato uskupení jsou vytyčená v rámci iniciativy LEADER ČR²⁵, spojují subjekty veřejného i soukromého sektoru působící na daném území, mohou jimi být obce, svazky

²⁵ LEADER ČR – Investiční Program LEADER ČR byl schválen ministerstvem zemědělství dne 16.12.2004 na základě zákona o státním rozpočtu České republiky na příslušný rok. Program navázal svojí činností na předchozí Program obnovy venkova a Program SAPARD

obcí, podnikatelé, neziskové organizace apod. Nejčastěji zastoupenou právní formou MAS je občanské sdružení, další mnohem menší podíl tvoří zájmová sdružení právnických osob a obecně prospěšných osob. Každá z forem spolupráce je vázána odlišnou právní úpravou. Občanská sdružení byla upravena zákonem o sdružování občanů. Tato právní forma byla zrušena účinností zákona č. 68/2013 Sb., o změně právní formy občanského sdružení na obecně prospěšnou společnost a o změně zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a obecně prospěšné společnosti zákonem o obecně prospěšných společnostech. Zmíněný zákon byl vydán v návaznosti na vydání nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., (dále jen NOZ). Obecně prospěšné společnosti byly upraveny v zákoně o obecně prospěšných společnostech, kdy účinností NOZ 1.1.2014 došlo ke zrušení zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů a zákona č. 248/1995 S., o obecně prospěšných společnostech. Od 1.1.2014 již nebude možné založit MAS s právní formou občanské sdružení o obecně prospěšná společnost, MAS založené před účinností tohoto zákona budou moci existovat i nadále, pouze se změní jejich právní poměry. Zájmová sdružení jsou vázána občanským zákoníkem.

Program LEADER ČR je zaměřen na zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a finanční prostředky, které čerpá ze státního rozpočtu na základě zákona o státním rozpočtu České republiky, jsou určeny pro místní akční skupiny na realizaci záměru místní akční skupiny. MAS tak mohou na svém území vybírat projekty konečných příjemců podpory, které jsou v souladu s jejich záměrem. Územní působnost MAS je kompaktní, bez odloučených územních celků. Jedna obec může být v územní působnosti pouze jedné MAS. MAS jsou místními iniciačními a řídicími orgány a jejich existence byla základním předpokladem pro program Leader. MAS zpracovávají a realizují rozvojovou strategii na svém území. V současné době (stav k 1.8.2014) je v České republice evidováno území 179 MAS.²⁶

²⁶ *Národní síť Místních akčních skupin České republiky: Územní působnost MAS* [online]. 2014. vyd. Hanušovice, 2014, 1.8.2014 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: <http://nmascr.cz/o-nas/mistni-akncni-skupiny/uzemni-pusobnost-mas/>

3.3.2. Místní Agenda 21

Místní agenda 21 (dále jen MA21) vychází z dokumentu Agenda 21, který byl přijat na summitu OSN v Rio de Janeiru v roce 1992. Tento globální strategický plán stanovuje konkrétní kroky vedoucí k udržitelnému rozvoji. Hlavním cílem MA21 je iniciovat zapojování veřejnosti do plánování rozvoje obcí, měst a regionů. Úkolem místní samosprávy je vytvoření podmínek ke spolupráci a vzájemné komunikaci mezi různými složkami místní společnosti jako např. podnikateli, neziskovými organizacemi, provozovateli služeb, zdravotními a školskými institucemi apod. Nezbytnými předpoklady pro fungující MA21 jsou zejména kvalitní strategické plánování, aktivní komunikace s veřejností a systémové a měřitelné kroky vedoucí k udržitelnému rozvoji. Na místní úrovni se jedná například o podporu zaměstnanosti, zajištění možnosti a přístupu ke vzdělání, spravedlnosti a bezpečnosti, nakládání s odpady, znečištění ovzduší či stav okolního prostředí. Kvalitní a dobře vedenou MA21 lze měřit dle stanovených kritérií. Dle těchto pravidel je možné v jednotlivých obcích, městech a regionech sledovat uplatňování MA21 v praxi. Toto sledování může být využito jako podpůrný prostředek pro žádosti o granty EU a podporu z dotačních titulů. Je předpoklad, že aktivní MA21 budou mít v budoucnu větší šanci na dosažení těchto dotačních titulů. Kritéria jsou rozdělena do čtyř základních kategorií „A“ (nejvyšší) – „D“ (nejnižší), kdy uvedeným kategoriím ještě předchází tzv. nultá kategorie (zájemci). Ke každé kategorii přísluší vlastní kritéria a měřitelné ukazatele, pomocí kterých lze hodnotit úroveň realizace MA21. Registrace subjektů je rozdělena do šesti skupin dle typu na:

- **malá obec** – obce s počtem obyvatel do 2000,
- **obec** – obce dle ust. § 1 zákona o obcích, jednotlivé městské obvody statutárního města,
- **mikroregion,**
- **kraj,**
- **MAS,**
- **ostatní** – spřátelené organizace, nevládní, soukromé, neziskové organizace a firmy²⁷.

²⁷ GAVLASOVÁ IVA a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 2007. vyd. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 80-251-20-9.

3.3.3. Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership, dále jen „PPP“) je jednou ze specifických forem spolupráce. Tuto formu spolupráce se rozhodla podpořit politika vlády ČR, jako standardní nástroj při zajišťování veřejných služeb a veřejné infrastruktury. Cílem je podporovat zavedení a používání PPP tam, kde je to při zajištění veřejných služeb a infrastruktury na centrální úrovni i úrovni samosprávných územních celků výhodné. Subjekty veřejného sektoru jsou v rámci PPP v roli partnera a zákazníka soukromého sektoru, od kterého nakupují služby. Soukromý sektor na své náklady zajistí veřejnou službu, nebo infrastrukturu. Stát, kraj, nebo obec jako zákazník hradí pravidelné poplatky. V případě využití procesu PPP a realizace daného projektu je důležité, aby zadavatel nejprve definoval své potřeby, uvedl možné způsoby k jejich dosažení, finanční možnosti, ale především zvážil, zda z pohledu ekonomického, provozního či právního, je jeho využití vhodné. Pak teprve může zadavatel přistoupit k další etapě realizace projektu. V přípravné fázi projektu se zadavatel také rozhoduje, v jakém režimu bude zadání projektu probíhat. Pokud bude projekt splňovat kritéria koncese, bude se jeho zadání řídit dle zákona č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení. Bude-li se jednat o veřejnou zakázku, bude zadání provedeno dle zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. Podpora PPP vládou ČR je vyvolána potřebou fiskální střídmosti, svým charakterem je zároveň prorůstové, neboť stimuluje nárůst soukromých investic v oblasti pořizování veřejných statků a zajišťování veřejných služeb. Díky tomuto přístupu zajistí investice i v sociálních oblastech, které by jinak s ohledem na rozpočtová omezení nebylo možné realizovat.²⁸

3.3.4. Svaz měst a obcí České republiky

Svaz měst a obcí (dále jen SMO) České republiky je organizací založenou jako zájmové sdružení měst a obcí, její působnost je celostátní, je nestraničká a členství dobrovolné. Členy svazu jsou obce a města. SMO spolupracuje na přípravě a tvorbě návrhů legislativních (oblasti strukturální politiky, politiky sociálního začleňování, dotačních titulů

²⁸ *Ministerstvo financí České republiky: Politika vlády České republiky v oblasti Partnerství veřejného a soukromého sektoru* [online]. 2004. vyd. Praha, 2004, 31.12.2004 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/partnerstvi-verejneho-a-soukromeho-sekto/zakladni-informace>

apod.) i nelegislativních opatření, která se týkají kompetencí obcí. Činnost svazu přesahuje hranice České republiky, neboť svaz obhajuje zájmy místních samospráv i na evropské úrovni, kdy se mimo jiné účastní činnosti Evropské rady obcí a regionů, Výboru regionů a Kongresu místních a regionálních orgánů při Radě Evropy. Svaz má celou řadu dalších aktivit, působí také jako informační zdroj, pravidelně informuje na svých webových stránkách a prostřednictvím měsíčníku o národní legislativě s dopadem na obce, dále poskytuje svým členům zdarma poradenství v oblasti legislativy, grantových možností a práva a jiné. V současné době sdružuje SMO téměř 2600 měst a obcí.²⁹

3.3.5. Národní síť zdravých měst České republiky

Národní síť zdravých měst ČR (dále jen NSZM), je zájmovým sdružením právnických osob. Je asociací aktivních místních samospráv, které respektují principy udržitelného rozvoje, podporují participaci veřejnosti v rozhodovacích procesech s cílem utváření měst, obcí a regionů, jako kvalitního, zdravého a udržitelného místa pro život místních obyvatel. Členy NSZM jsou nejen municipality a sdružení municipalit, ale také právnické osoby, které respektují stanovy NSZM.

NSZM poskytuje svým členům pomoc při zpracování a řízení kvalitní strategie rozvoje, napomáhá efektivnímu a přehlednému řízení města, poskytuje metodiky a návody napomáhající realizaci programů Zdravé město, dále rozvíjí síťovou spolupráci a nabízí inspirace z ČR, ale i ze zahraničí v různých oblastech. Pro efektivní řízení municipalit, jež jsou členy NSZM a jejich vzájemné sdílení zkušeností, byl vytvořen informační systém tzv. DataPlán NSZM, který podporuje strategické plány jednotlivých měst, obcí a regionů. Tento systém obsahuje databázi dokumentů municipalit, jako jsou strategické plány, rozvojové programy, ale i další aktivity a plánované projekty. Pomocí informačního systému je možné provádět porovnání jednotlivých strategických dokumentů, zjišťovat vzájemné souvislosti, provázání aktivit a záměrů s rozpočty municipalit a možné vazby na krajské a národní dokumenty. Lze zde získat inspiraci pro realizaci svých projektů ze zveřejněných příkladů dobré praxe (úspěšných projektů).

²⁹ *Svaz měst a obcí České republiky: Kdo jsme* [online]. 2012. vyd. Praha, 2012, 21.5.2012 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>

Asociace byla založena v roce 1994 jedenácti aktivními městy a za dobu deseti let se jejími členy stalo více než 100 měst, obcí, mikroregionů a krajů.³⁰

3.3.6. Euroregiony

Euroregiony (případně regionální sdružení obcí) představují přeshraniční spolupráci měst a obcí České republiky. Hraniční regiony trpí historickými důsledky své periferní polohy, často se vyvíjely jinak než oblasti uvnitř státu a z toho vyplývá jejich izolace. Právě tyto nevýhody má příhraniční spolupráce překonávat a zlepšovat životní podmínky místních obyvatel. Členství v euroregionech vzniká na základě smlouvy, členy se mohou stát města a obce, jejichž orgány členství právně stvrdí a písemně se zavážou dodržovat usnesení orgánů euroregionu. Zpravidla fungují jako zájmové sdružení právnických osob, nebo jako sdružení subjektů vzniklé na základě smlouvy. Nejdůležitějším úkolem euroregionů je podpora a rozvoj spolupráce v oblasti lokálního a regionálního plánování, podpora projektů v oblasti hospodářské sféry, životního prostředí, kultury a sportu. V současné době existuje v ČR třináct euroregionů.³¹

3.3.7. Partnerská města a obce (Town-twinning)

Řada měst a obcí České republiky spolupracuje na úrovni samosprávy s partnerskými městy a obcemi v některém z evropských států. Partnerské vztahy jsou navazovány z iniciativy samotných měst a obcí, nebo je využíván portál Svazu měst a obcí ČR. Nejčastějšími důvody spolupráce a společnými cíly jsou spolupráce v oblasti dopravy, územního plánování, podpory cestovního ruchu, kulturní a společenské akce, školství - výměnné pobyty, vzdělávací akce, integrace znevýhodněných skupin lidí apod. Významným rysem této spolupráce je také finanční pomoc ze strany zahraničních partnerů a dále ze strany EU formou grantů.³² Prostřednictvím partnerské spolupráce mohou samosprávy podporovat ekonomické vazby místních podnikatelů s podnikateli partnerského města a tím pozitivně ovlivňovat ekonomický rozvoj daného území.

³⁰ *Národní síť zdravých měst ČR: Základní informace* [online]. Praha, © 2014-, 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://nszm.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

³¹ GAVLASOVÁ IVA a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 2007. vyd. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 80-251-20-9.

³² GAVLASOVÁ IVA a kol., *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje*. 2007. vyd. Brno: Georgetown, 2007. ISBN 80-251-20-9.

V rámci spolupráce dochází k zapojování běžných občanů, odborníků, podnikatelů, pracovníků různých organizací a spolků, což vede k posilování občanské zodpovědnosti a zapojení občanů do života místní komunity.³³

3.4. Sídlní struktura

Sídlní struktura České republiky je charakteristická velkou roztříštěností, která je výsledkem dlouhého historického vývoje sídlní sítě. Typickým rysem je velký počet relativně malých obcí. Dle údajů Ministerstva vnitra ČR je k 1.1.2015 evidováno v České republice celkem 6259 obcí, s počtem 8 777 575 obyvatel³⁴. V průměru činí velikost obce v ČR 1 635 obyvatel. Celkem 5634 obcí spadá do velikostní kategorie do 2 000 – 9 999 obyvatel s 19,7% populace. Česká republika nemá jednotný charakter sídlní sítě. Čechy a oblast Českomoravské vrchoviny mají hustou síť malých sídel, v nížinách jsou vesnice nejčastěji o velikosti 200-500 obyvatel rozloženy ve vzdálenostech 2-5 km. V podhorských oblastech je rozložení sídel řidší, v horských oblastech převažují sídla údolního typu spolu s řadou dnes téměř vylidněných horských samot. Naopak pro nížinné oblasti Moravy a Slezska jsou charakteristická větší sídla o velikostech 1 500 – 3 000 obyvatel, rozmístěná ve větších vzdálenostech. Města zde jsou také v průměru větší a jejich síť řidší než v Čechách.

3.5. Venkov

Pohledy na vymezení venkova jsou různé ať už z hlediska jednotlivých vědních oborů nebo vnímání pojmu venkov v jednotlivých státech a regionech. Nejčastěji jsou venkovem nazývány oblasti volné nezastavěné krajiny a venkovských osídlení, které lze dále charakterizovat jako určitý souhrn venkovských sídel, zemědělských a vodních ploch, lesů, ploch místních komunikací a ostatních ploch nacházejících se na tomto území. Venkov je obvykle prostorem vyznačujícím se menší hustotou osídlení, vyšší zaměstnaností

³³ *Partnerství měst a obcí České republiky: O twinningu* [online]. Praha, 2007 – 2013, © 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://www.partnerskamesta.cz/o-twinningu/co-je-twinning/co-je-partnerstvi-mest-neboli-town-twinning.aspx>

³⁴ *Ministerstvo vnitra ČR: Statistiky - počty obyvatel v obcích* [online]. 2015. vyd. Praha, 2015 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

v zemědělství, charakterem zástavby, životním stylem a větším sepnutím s přírodou a krajinou. Pro pojem venkov tedy neexistuje jednotná definice. Jedinou mezinárodně uznávanou definicí je definice Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (z angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development* – zkráceně „OECD“), která definuje venkov jako podíl obyvatelstva, které žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Tato metodika definuje venkovské oblasti na dvou úrovních a to lokální jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km² a regionální. Úroveň regionální vymezuje regiony:

- převážně venkovské – zde více než 50% obyvatel regionu žije ve venkovských obcích,
- smíšené – ve venkovských obcích žije 15-50% obyvatel regionu,
- výrazně městské – ve venkovských obcích žije méně než 15% obyvatel regionu.

V hustě osídlených venkovských oblastech je tato definice někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní a národní specifika. Proto je používána spíše jako nástroj při mezinárodním srovnávání³⁵.

K vymezení venkova slouží většinou kvantitativní a kvalitativní ukazatele, např.:

- počet obyvatel, případně hustota zalidnění, nebo kombinace obou,
- statut dané obce dle právních norem daného státu,
- charakter a hustota zástavby a architektonický ráz obce,
- infrastruktura, občanská vybavenost obce a dostupnost služeb – školství, zdravotnictví, sociální péče a další,
- dopravní dostupnost a vzdálenost do větších center,
- věkové složení obyvatelstva,
- míra nezaměstnanosti.

³⁵ Český statistický úřad: *Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích* [online]. 2008. vyd. Praha, 2008, 3.10.2008 [cit. 2014-08-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/1380-08>

Při vymezování venkova je však také důležité si uvědomit, za jakým účelem je venkov vymezován a podle toho použít zvolené ukazatele. Jasně vymezení je nutné např. za účelem přerozdělování veřejných prostředků. Zde je nutné zajistit, aby nebyly kladeny překážky spádovosti a spolupráci, neboť i v případě historicky spolupracujících obcí, které jsou však zařazené do rozdílných regionů, může být bariérou v synergii rozvoje. Často dochází ke vnímání některých problémů venkova paušálně, bez prostorové i velikostní diferenciaci, což představuje další velkou bariéru v jeho rozvoji. Polarizace venkova se pak projevuje tím, že velký počet obcí těží z uskutečněných změn, jedná se většinou o obce v zázemí měst a v rozvojových osách s dopravní dostupností, zatímco u druhé skupiny obcí dochází ke kumulaci problémů a v důsledku toho k urychlování negativních trendů. Zásadní je proto vždy aplikovat konkrétní opatření na jednotlivé oblasti s vymezením konkrétního účelu.

Venkovské oblasti zaujímají 91% území členských států Evropské unie a představují domov pro více než 56% jejich obyvatel. Za venkovský prostor jsou v České republice, dle Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“), brány obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Venkovský prostor z tohoto pohledu tvoří území 5 734 obcí, což představuje 79% rozlohy ČR, kde žije 30% obyvatel republiky. Průměrná venkovská obec je velká 11 km² a má 550 obyvatel. Venkovský prostor je dle ukazatele hustoty zalidnění devětkrát menší v porovnání s prostorem městským³⁶.

³⁶ SVOBODOVÁ, Hana. *Synergie ve venkovském prostoru*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2011, 113 s. ISBN 978-809-0430-884.

4. CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

4.1. Vymezení a poloha Mikroregionu Chebsko

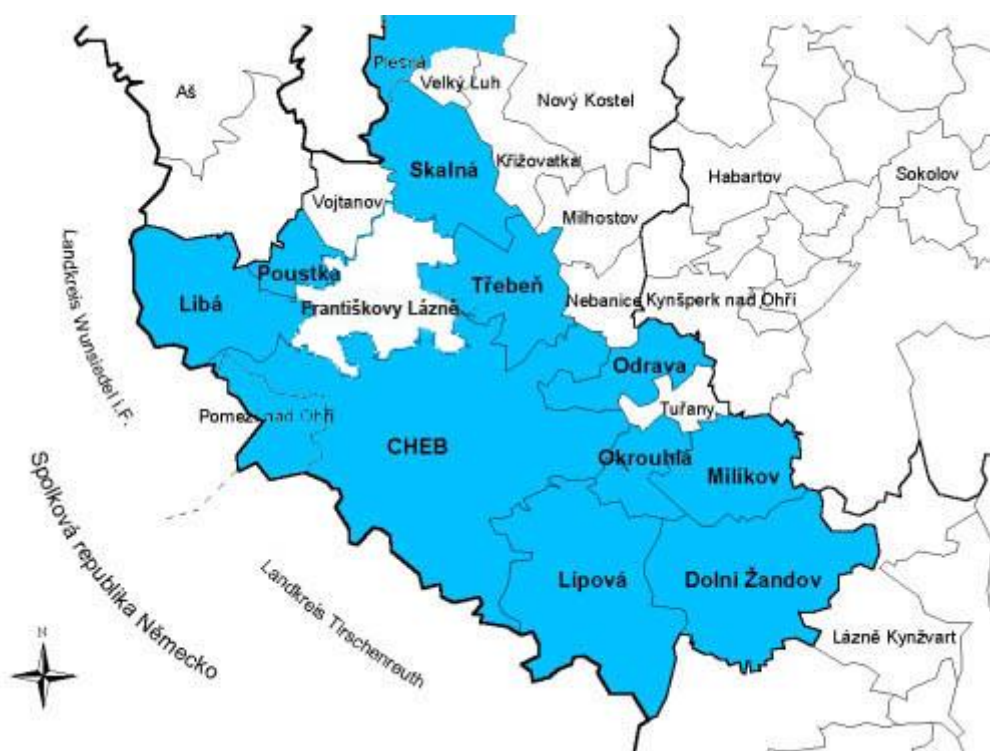
Území Mikroregionu Chebsko je součástí správního obvodu města Cheb, který je druhým největším obvodem v Karlovarském kraji s rozlohou 496,86 km² a zahrnuje 21 obcí. Na území okresu Cheb tvoří mikroregion téměř třetinu jeho rozlohy. Největší podíl území mikroregionu zaujímá město Cheb (29%), dále obce Lipová (14%) a Dolní Žandov (12%). Podíl území zbylých obcí mikroregionu tvoří méně než 10%. Mikroregion leží v Západních Čechách, je nejzápadnější částí Karlovarského kraje a hraniční oblastí s Německem. Zde se nachází hraniční silniční přechody Pomezí nad Ohří – Schirnding, Svatý Kříž – Waldsassen a Vojtanov – Schönberg. Dále jsou zde železniční přechody Vojtanov – Bad Brambach a Cheb – Schirnding. Jedná se o typickou menší aglomeraci s jádrovým městem Cheb (32 617 obyvatel), které je regionálním centrem pro okolní území. Role metropolitního města spočívá v tom, že poskytuje služby nejen svým občanům, ale i obyvatelům okolních měst a obcí. Přestože v řadě oblastí nemá samospráva města Cheb přímé kompetence a není zřizovatelem, stanovuje minimálně priority v jednání s krajskými a národními institucemi.

Krajina mikroregionu je velmi rozmanitá. Většina jeho území leží v třetíhoří Chebské pánve s průměrnou nadmořskou výškou 450 m. n. m., obklopená pahorkatinami a pohořími. Na západě zasahuje na území pohoří Smrčiny, směrem od jihu a jihovýchodu Český les (přírodní park) a Slavkovský les (CHKO), na severozápadu Kamenné vrchy, od severovýchodu Kamenné vrchy a od severovýchodu Leopoldovy Hamry. Nejvyššími vrcholy jsou Smrčiny – Háj (757 m), Chebská pahorkatina – Zelená Hora (637 m) a Český les – Dyleň (940 m). Území patří do povodí Labe, dominantní řekou je zde řeka Ohře, která odvádí vody středem regionu. Na řece ve městě Cheb leží nádrž Skalka, na Odřavě nádrž Jesenice. Krajina je plná vodních ploch, nachází se zde řada rybníků, dále se zde nachází zavodněný a bažinatý terén s jezírky – Rezervace Soos. Zvláštností tohoto území je velký výskyt pramenů s vysokým obsahem solí a nasycením CO₂, které jsou pozůstatkem třetihorní sopečné činnosti.

Na území se nachází řada významných památek. K nejvýznamnějším se řadí bývalá císařská falc, hrad Vildštejn a Ostroh. Nejznámějším symbolem města Cheb je tzv. Špalíček, což je komplex 11 domů vznikajících od 13. století z kramářských bud

a masných krámů. Církevní stavby jsou zde zastoupeny řadou klášterů a kostelů v historické části města Chebu a jeho okolí (františkánský klášter s kostelem Zvěstování panny Marie a klášter klarisek s kostelem sv. Kláry, katolický kostel sv. Mikuláše, kostel sv. Václava, poutní místo Maria Loreto ve Starém Hrozňatově). Pro město Františkovy Lázně je charakteristická lázeňská architektura. Oblast Chebska je známá také díky typické architektuře hrázděných staveb, nacházejí se zde dvě vesnické památkové rezervace s hrázděnými usedlostmi (Doubrava a Nový Drahov). Tento typ staveb je možné spatřit i na jiných místech regionu např. v obci Skalná, Odrava a Dolní Žandov.

Obrázek č. 3 - Mapa Mikroregionu Chebsko

Zdroj: webové stránky Mikroregionu Chebsko, www.chebsko.net

4.2. Demografický vývoj

4.2.1. Stav obyvatelstva

Mikroregion Chebsko je tvořen 13 obcemi, jejichž celková výměra činí 335,82 km². Počet obyvatel členských obcí mikroregionu činí 40 830 (k datu 31.12.2013). Hustota osídlení regionu je 121 obyvatel na 1 km², což je mírně pod průměrem hustoty osídlení v ČR, která je 133 obyvatel na 1 km². Velké rozdíly jsou však mezi jednotlivými obcemi. Město Cheb je největší svoji rozlohou, ale i hustota osídlení dosahuje nejvyšší hodnoty 338 obyvatel na 1 km². Naopak ostatní obce mikroregionu vykazují jen velmi nízkou hustotu osídlení, mezi tři obce s nejnižší hustotou osídlení patří obec Lipová, Pomezí nad Ohří a Třebeň.

Tabulka č. 1 vypovídá o velikostní struktuře jednotlivých obcí mikroregionu a hustotě jejich osídlení.

Tabulka č.1 – Velikostní struktura obcí Mikroregionu Chebsko (k datu 31.12.2013)

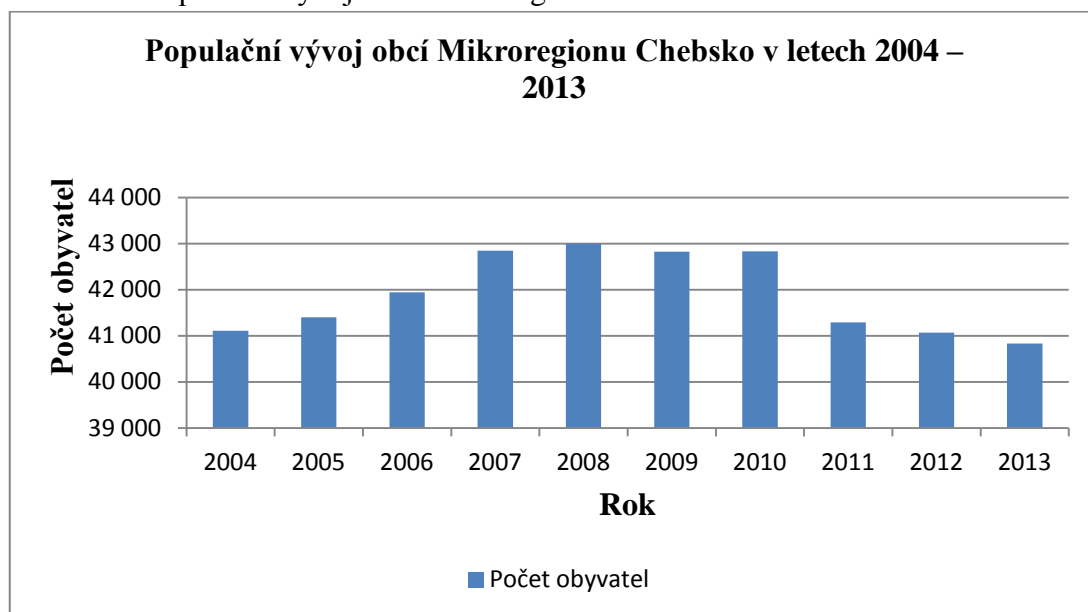
Velikostní skupina – Počet obyvatel v obci	Název obce	Rozloha obce v km ²	Počet obyvatel obce	Hustota osídlení
<199	Pomezí n./Ohří	10,70	200	18
	Tuřany	6,11	136	22
	Poustka	6,97	156	22
200 - 499	Odrava	12,64	242	19
	Okrouhlá	10,43	247	23
	Milíkov	14,48	281	19
	Třebeň	21,69	412	18
500 - 999	Lipová	45,79	703	15
	Libá	26,62	723	27
1 000 – 1 999	Dolní Žandov	41,32	1 231	29
	Skalná	23,44	1 888	80
	Plesná	19,26	1 994	103
2 000 – 4 999	-	-	-	-
5 000 – 19 999	-	-	-	-
20 000 – 49 000	Cheb	96,37	32 617	338
Celkem		335,82	40 830	121

Zdroj: Vlastní zpracování z dat získaných u ČSÚ, 2014, www.czso.cz

Vývoj počtu obyvatel ve většině obcí mikroregionu má za posledních 10 let plynule rostoucí tendenci, v porovnání s rokem 2004 došlo u jedenácti obcí k nárůstu populace, jen u dvou došlo k výraznému snížení. Nejvyšší nárůst zaznamenaly obce Libá, Lipová, Pomezí nad Ohří a Skalná. K navýšení počtu obyvatel jistě přispěla aktivita místních

samospráv v oblasti bytové politiky, kdy byly zpracovány územní plány a povolena výstavba nových domů. Naopak k výraznému snížení počtu obyvatel došlo ve stejném období u města Cheb, kdy v roce 2004 mělo 33 462 obyvatel a v roce 2013 jejich počet klesl na 32 617 obyvatel, což představuje pokles o 0,3%, ovšem v porovnání s rokem 2009, kdy byl počet obyvatel města Cheb 34 626 je pokles ještě vyšší a to o 0,6%. Další město, které ovlivnilo vývoj v poklesu počtu obyvatel mikroregionu, bylo město Plesná.

Graf č. 3 - Populační vývoj obcí Mikroregionu Chebsko v letech 2004 – 2013

Zdroj: Český statistický úřad: ČSÚ a územně analytické podklady [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 30.06.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady – vlastní zpracování – viz Příloha č. 2

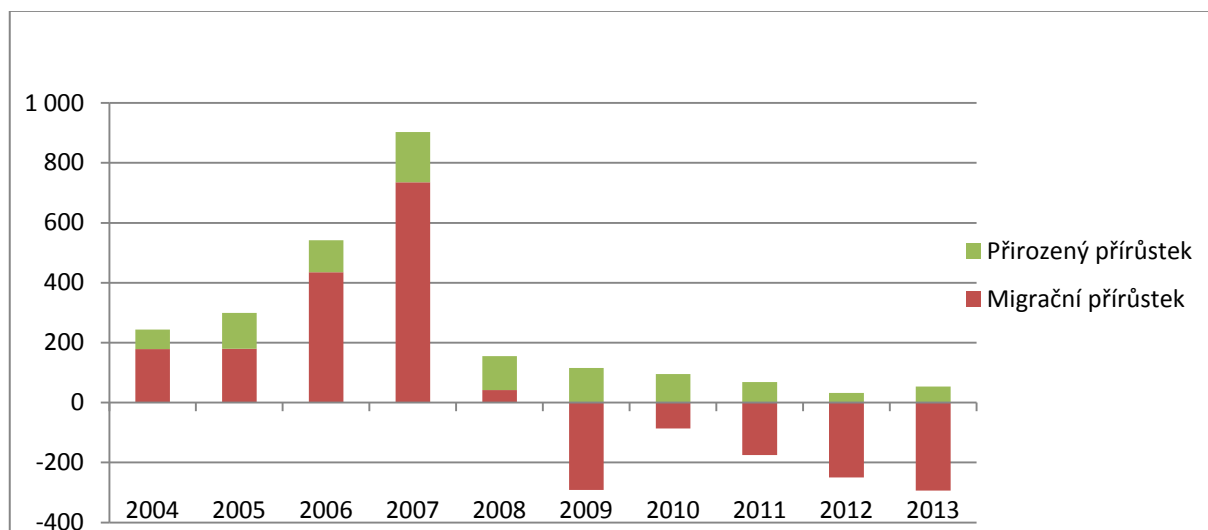
Pokud budeme sledovat vývoj počtu obyvatel jako celku (viz graf č. 3), tedy území Mikroregionu Chebsko, měl vývoj od roku 2004 pozvolna vzrůstající tendenci, zlom nastal v roce 2008, od tohoto roku dochází k poklesu počtu obyvatel, kdy k dramatickému snížení dochází v roce 2011 a následuje opět pozvolný pokles až do roku 2013. Celkově se počet obyvatel na Chebsku snížil od roku 2004 o 279 obyvatel. Tento nepříznivý faktor byl zapříčiněn vývojem přirozeného přírůstku a zejména migračního přírůstku. Stejný trend byl zaznamenán ve vývoji populace v Karlovarském kraji, jehož je Mikroregion Chebsko součástí, ten je svými 2,9 % z celkového úhrnu ČR nejméně lidnatých krajem.

Po poměrně vysokém nástupu migračního přírůstku v roce 2007 díky vysokému počtu přistěhovalých, zejména ve městě Cheb a obcích Plesná, Libá a Skalná, zaznamenává mikroregion, od roku 2009, záporné hodnoty migračního přírůstku. Příčiny tak výrazné změny vývoje, lze přičíst celosvětové ekonomické krizi, která se v České republice naplno projevila v roce 2009 především hromadným propouštěním zejména v průmyslových odvětvích.

Podobný vývoj lze pozorovat i u přirozeného přírůstku, kdy počet narozených podobně jako v celé ČR měl výrazný růst od roku 2006, ten souvisí se silnou populací ze sedmdesátých let. Naopak v roce 2008 došlo k poměrně výraznému snížení počtu narozených a tento trend se v dalších letech příliš nezměnil.

Průměrný věk obyvatelstva se postupem let zvyšuje ve všech krajích ČR, stejně tak tomu je i u jednotlivých obcí Mikroregionu Chebsko, kde je průměrný věk žijících obyvatel 39,6. Průměrný věk žen (40 let) je přitom vyšší než mužů (39,4 roku). Mění se i věková struktura obyvatelstva, dochází ke snižování podílu první generace (0 – 14 let) a zvyšování osob starších 65 let, z čehož je zřejmé, že populace stárne.

Graf č. 4 – Přirozený a migrační přírůstek Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013

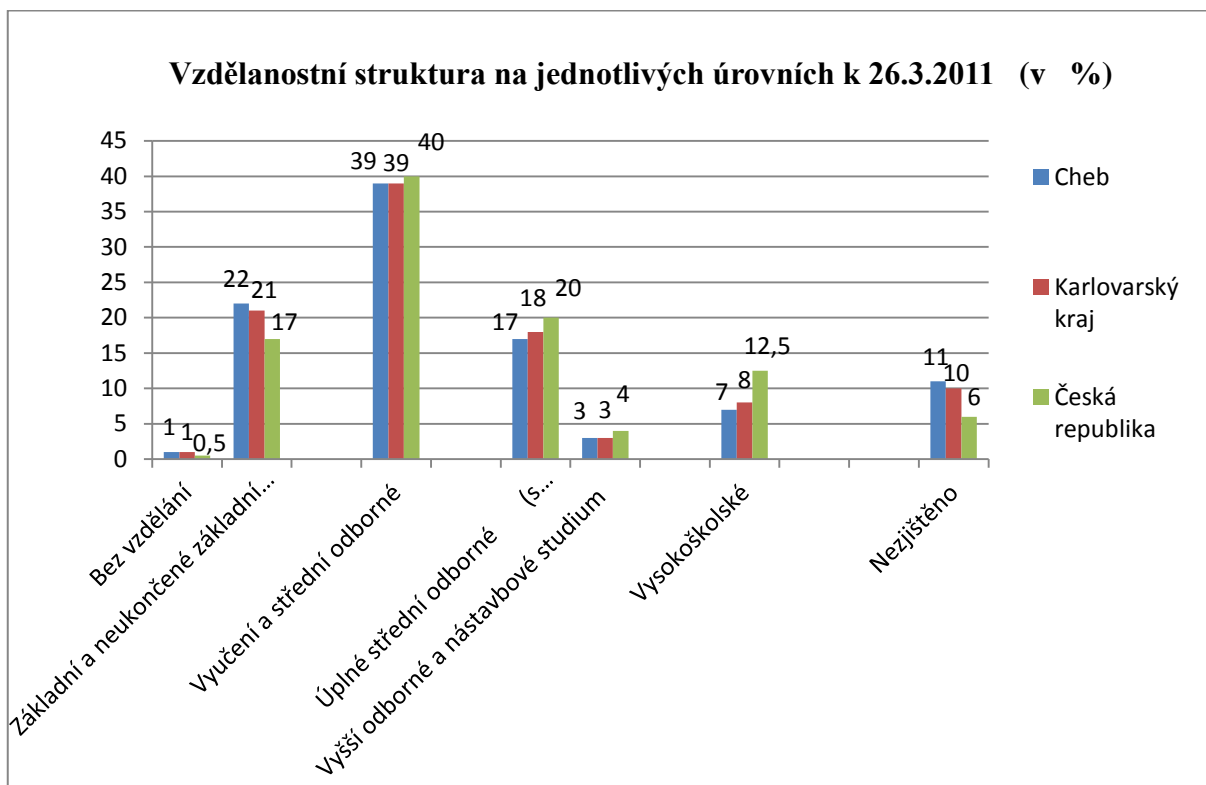
Zdroj: Český statistický úřad: ČSÚ a územně analytické podklady [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 30.06.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady – vlastní zpracování
– viz Příloha č. 3 a 4

4.2.2. Vzdělání obyvatel

Trend postupného zvyšování vzdělaností úrovně obyvatel ČR nadále pokračuje. Nejpočetnější skupinu tvoří lidé se středním vzděláním bez maturity, následuje úplné střední s maturitou, podíl vysokoškoláků v ČR tvoří přes 12%. Z dat uvedených v grafu č. 5 je patrné, že stejně jako v ČR je i v ORP Cheb nejpočetněji zastoupena skupina obyvatel se středním vzděláním a to celých 39%. Další skupinu tvoří lidé se základním a neukončeným vzděláním, následuje skupina obyvatel s úplným středním vzděláním s maturitou. Podíl osob s vysokoškolským vzděláním dosahuje pouze 7%, což je hluboko pod celorepublikovým průměrem. Karlovarský kraj patří spolu s Ústeckým ke krajům s nejnižším podílem osob s vysokoškolským vzděláním. Výrazné rozdíly ve vzdělanostní struktuře obyvatel jsou patrné v mikroregionech – správních obvodech ORP. Nejvzdělanější populaci mají správní obvody obcí zahrnující velká města (50-100 tis. obyvatel) a jejich zázemí. V těchto místech je největší koncentrace škol poskytujících vyšší vzdělání a zároveň jsou zde pracovní příležitosti s vyššími kvalifikačními požadavky. Naopak menší obce či mikroregiony, zpravidla se jedná o periferní oblasti, vykazují nízkou vzdělanostní úroveň. Pro obyvatele těchto území je mnohdy překážkou příliš velká dojezdová vzdálenost do větších měst, je zde omezená nabídka kvalifikovaných pracovních pozic a proto lidé často řeší tuto situaci přestěhováním do větších měst. Vzhledem k tomu, že Mikroregion Chebsko je tvořen převážně obcemi venkovského charakteru, kdy nejbližším místem, kde je poskytován vyšší stupeň vzdělání, je město Cheb, je nízká vzdělanostní struktura opodstatněná. Odlehlost mikroregionu, nízká úroveň dopravního spojení a především omezená možnost rychlého dopravního spojení s ostatními centry, je jeho základním problémem. Možným faktorem, ovlivňujícím vysoký podíl populace se středním vzděláním nebo vyučením bez maturity, může být hospodářská, resp. průmyslová tradice regionu. Chebsko je region, kde jeho základem průmyslu je těžba přírodních materiálů – kaolin, cihlářské a keramické jíly, čedič, štěrkopísky, minerální a léčivé vody a rašelina. Významně zde byla zastoupena tradice výroby porcelánů (Skalná) a houslových nástrojů (Luby u Chebu), v menší míře pak oblast lesnictví a zemědělství.

Graf č. 5 – Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání ve správních obvodech ORP, krajích, ČR

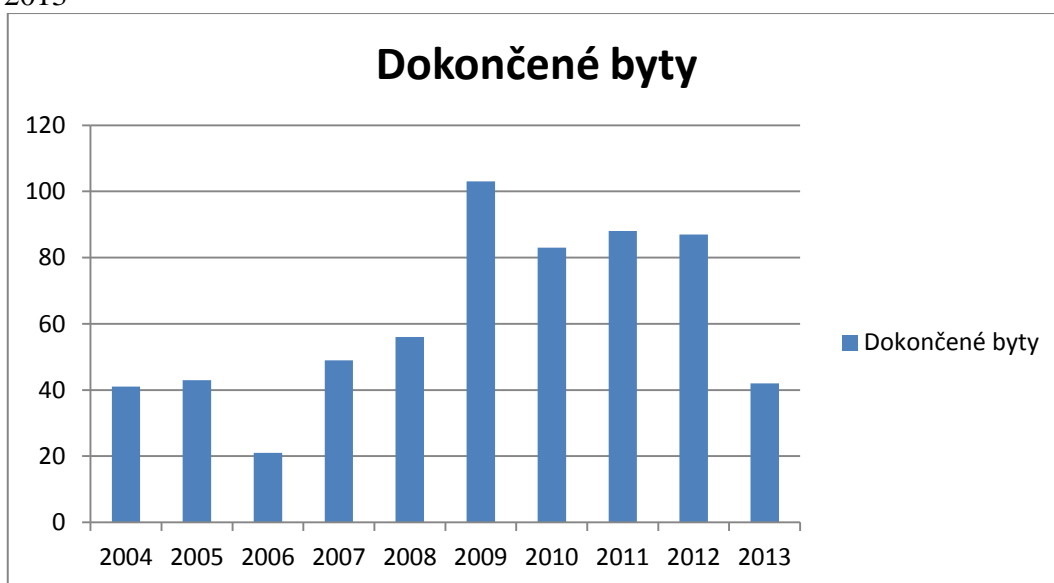
Zdroj: Český statistický úřad: Obyvatelstvo ve věku 15 let a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání [online]. Praha. Sčítání lidu, domů a bytů 2011, 2011, 23.6.2011 [cit. 2015-02-26]. – vlastní zpracování – viz Příloha č. 5, Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30558&th=&v=&vo=H4slAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMcuxLFGvtCQzR88jsTjDN7Galf3WwcNiCReZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKg_rsHRhAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUjBjkNvcSFDHQMDhGqGCqCIYA_cLCiEgZGvxlGdg9_Fz_EMeCEgY2b38XZ89gllvLxTHEP8wx2NEFJM4ZH0IY5u_t7-MJ1OIP5idEBkT5OwU5RgHSIUB9fo4ePq4uEPNYw1yDolzhPstJzEvX88wrSU1PLRj6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiiIGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8_QIDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FU-wj4ulgZIBQkiuf1AFAJle1xtfAQAA&vseuzemi=null&

4.2.3. Bytová výstavba

Karlovarský kraj je dlouhodobě charakteristický velmi pomalou tradicí individuální výstavby a tento vývoj je patrný i v obcích mikroregionu. V období let 2004 - 2013 můžeme sledovat, že nejvíce bylo dokončeno bytů v roce 2009, v dalších třech letech poklesla výstavba v průměru na 86 bytů za rok, v roce 2013 bylo dokončeno už jen 42 bytů. Nejvíce bytů bylo dokončeno v centru mikroregionu ve městě Cheb. Přesto je však možné konstatovat, že nárůst bytového fondu je zde velmi pozvolný. Z historického hlediska probíhal hlavní nárůst bytové výstavby v 60. a 70. letech, kdy během deseti let došlo k navýšení bytového fondu o více než čtvrtinu. V tomto období probíhala především výstavba panelových domů, které byly soustředěny do tří oblastí města, kde vznikla panelová sídliště. V následujících letech došlo k výrazné stagnaci bytové výstavby,

probíhala výstavba především rodinných domů. Město má v plánu výstavbu bytových jednotek pro nízkopříjmové skupiny obyvatel. V rámci dotačního systému města je podporována individuální bytová výstavba. Z obcí mikroregionu se výrazněji na bytové výstavbě podílela obec Libá a Skalná. Obec Skalná schválila v roce 2014 územní plán, kde je mimo jiné plánována individuální výstavba pro rodinné domy. V obci Libá je realizována výstavba typových rodinných domů soukromou firmou Elči s.r.o., obec má zpracovaný Návrh územního plánu Libá.

Graf č. 6 – Vývoj počtu dokončených bytů v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004 - 2013

Zdroj: Zdroj: Český statistický úřad: *Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky - časové řady* [online]. 6.6.2014. Praha, 2014, 9.5.2014 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: http://www.kvary.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/bvz_cr - vlastní zpracování - viz Příloha č. 6

4.3. Ekonomika

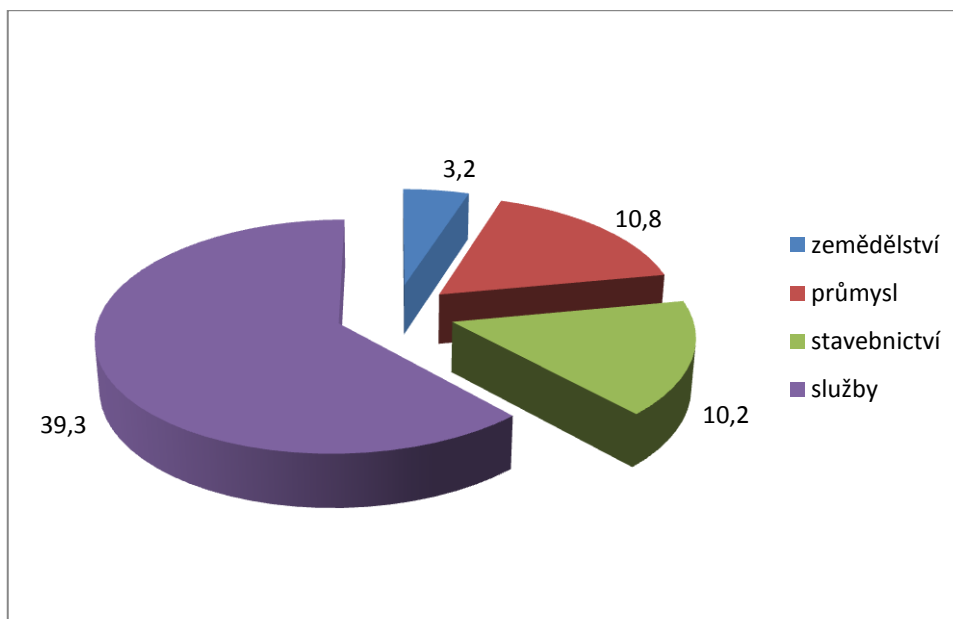
Dle výsledků sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 bylo na území SO Cheb 23 179 ekonomicky aktivních lidí, což představuje 46,6 % trvale bydlícího obyvatelstva. Ve srovnání s krajem, který vykazoval podíl ekonomicky aktivních lidí 47,3%, se jedná o mírně podprůměrný výsledek. Z úhrnu ekonomicky aktivního obyvatelstva SO Cheb bylo ke dni sčítání 12,4% osob nezaměstnaných. Nezaměstnaných mužů bylo o 0,9 procentního bodu více než žen. Nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel představovali obyvatelé ve věku 35 – 39 let.

Tradičním odvětvím SO Cheb je průmysl, který zaměstnává nejvíce lidí. Jedná se především o zpracovatelský průmysl, který zaměstnává 3 596 lidí, dalším významným odvětvím ekonomických činností je velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba vozidel s počtem 2 299 lidí, ve zdravotnictví a sociální péči je zaměstnáno 1 703 lidí. Velmi nízké hodnoty dosahuje zaměstnanost v zemědělství a to pouze 475 osob. Nejvíce mužů je zaměstnáno ve zpracovatelském průmyslu, z pohledu zaměstnaných žen bylo nejvíce zastoupeno odvětví zdravotnictví a sociální péče, což je odvislé od blízkosti lázeňských zařízení ve Františkových Lázních, které jsou největším zaměstnavatelem na území SO Cheb. Celkově bylo na území SO Cheb ke konci roku 2011 evidováno 16 081 ekonomických subjektů, přičemž nejvíce jsou zde zastoupeny podniky s 1 – 9 zaměstnanci (mikropodniky – počet 855), dále podniky s 10 – 49 zaměstnanci (malé podniky – počet 189), podniky s 50 – 249 zaměstnanci (střední podniky – počet 58) a nejmenší zastoupení zde mají velké podniky s 250 a více zaměstnanci (velké podniky), kterých je zde pouze 6. Podíl ekonomických subjektů dle vybraných odvětví ekonomických činností je z 39,3% zastoupen obchodem, ubytováním, stravováním a pohostinstvím, druhou příčku obsadily ekonomické subjekty v odvětví průmyslu s podílem 10,8%.

Průmysl je na území mikroregionu zastoupen především ve městě Cheb, které v rámci svého rozvojového plánu vybuďovalo průmyslovou zónu o rozloze 35 hektarů. V roce 2015 má být dokončena poslední etapa průmyslového parku, který se tak rozšíří na 70 hektarů. V současné době zde působí 11 firem převážně zahraničních majitelů, které jsou zaměřeny na zpracovatelský průmysl. Do vybudování svého závodu zde investovala např. japonská firma JSP International (jednalo se o 6. největší investici v roce 2004 v ČR), producent plastových výrobků, převážně pro automobilový průmysl, německý výrobce hraček Playmobil, švýcarská firma Schneeberger na výrobu obráběcích strojů a přesného strojírenství, TUP Bohemia na výrobu textilií a další. Práci zde našlo 1 200 lidí a jejich počet by se měl po dokončení zdvojnásobit. Z těchto údajů vyplývá, že dopad na regionální a místní zaměstnanost je významný. Řada významných zpracovatelských firem se nachází v zámezi obcí jako např. v obci Skalná, kde je společností Lasselsberger vyráběna bytová a průmyslová keramika, dále je zde firma Lukas, která se soustředí na výrobu částí a součástí různých odvětví zpracovatelského průmyslu. V regionu je zastoupen také těžební průmysl, v obci Skalná je dlouhá tradice v těžbě jílu a písku, nedaleko města Plesná v části Lomnička je prováděna těžba kaolinu. V obci Libá se nachází lom na těžbu

a zpracování olivínového čediče, který se využívá pro nejnáročnější použití ve stavebnictví. V lázeňském městě Františkovy Lázně probíhá těžba rašeliny, která se používá k léčebným procedurám. K prosperitě mikroregionu přispívají také malí a střední podnikatelé, hojně zastoupení zde mají truhláři, kovovýroba a autoopravny.

Graf č. 7 - Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ek.činností (%) ve SO Cheb v roce 2011

Zdroj: Český statistický úřad: *Vybrané ukazatele ze SO Cheb* [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 03.12.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/krajhledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=%28%28SO%20AND%20Cheb%29%29%20and%20%28FIELD%20Source%20CONTAINS%20csu%20v%20karlovych%20varech%29&sr=kraj&sa=xk&database=all&ajmp;kraje=select&skupiny=all&start=1> – vlastní zpracování – viz Příloha č. 7

Služby představuje ve SO Cheb 39,3% ekonomických subjektů. Obchod je soustředěn do centra mikroregionu, města Cheb, kde se nachází všechny známé supermarkety, jejichž síť je po celé ČR. Jejich přítomnost vedla k zániku téměř všech menších obchodů s potravinami, které se vyskytovaly snad na všech sídlištích a ostatních částech města Cheb. Jediní, kdo v této oblasti dokážou konkurovat těmto velkým řetězcům, jsou vietnamští obchodníci, kteří sortiment potravin rozšířili o další předměty denní spotřeby a jejich otevírací doba je prodloužená a řada z nich slouží jako „večerka“. Další podnikatelské aktivity jsou soustředěny do oblastí: nemovitostí a pronájmu, silniční nákladní dopravy, skladování, opravy motorových vozidel, peněžní a poštovní služby,

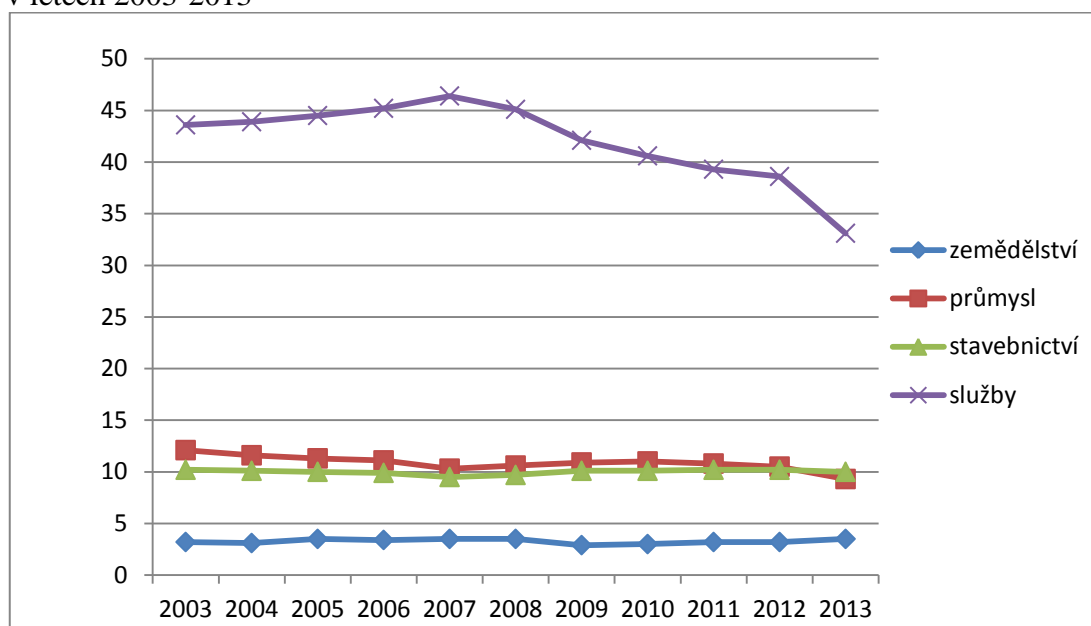
ubytovací, restaurační a pohostinné služby, kadeřnictví a kosmetika. Většina těchto služeb je zajištěna drobnými živnostníky a malými podniky. Většina služeb je soustředěna v centru mikroregionu, ve městě Cheb, menší část služeb zajišťují některé větší obce mikroregionu.

Zemědělství je odvětvím NH, které je na území SO Cheb³⁷ zastoupeno nejmenším podílem ekonomických subjektů. Nejvíce jich podniká na území malých obcí, zejména v rostlinné produkci, nejvíce jsou zastoupeny podniky s rozlohou půdy 10 – 49,99 hektarů. Primární sektor na území regionu, stejně jako v celé ČR, prošel od roku 1989 rozsáhlými změnami. Jednotná zemědělská družstva a státní statky zanikly nebo byly změněny na soukromé subjekty, část zemědělské půdy musela být v rámci restitucí vrácena původním majitelům. To vedlo k radikálnímu snížení počtu pracovních míst v zemědělství a obyvatelé převážně venkovských obcí museli hledat práci v jiných oblastech. Výrazné zastoupení zemědělství vykazují obce Milíkov, Okrouhlá, Lipová, Odrava a Dolní Žandov, jež jsou tradičními zemědělskými oblastmi. I přes nepříznivý vývoj působí v regionu několik zemědělských podniků a drobných zemědělců. Mezi největší zemědělské producenty v regionu patří Zemědělské družstvo ROZVOJ v Trstenicích, zabývající se rostlinnou a živočišnou výrobou a Agro & Kombinát Dolní Žandov spol. s r.o., který je zaměřen také na rostlinnou a živočišnou výrobu a dále na ekologické zemědělství. V každé obci působí drobní zemědělci a malé zemědělské farmy. V regionu převažuje prvovýroba a jen zanedbatelný podíl dalšího zpracování zemědělských produktů.

Z grafu č. 8 můžeme pozorovat, že v období let 2003 – 2013 došlo k nejvýraznějšímu poklesu ekonomických subjektů v odvětví služeb. Přestože je toto odvětví zastoupeno nejvíce, byla oblast cestovního ruchu zasažena po ekonomické krizi v roce 2008 nejvíce. Lidé začali více šetřit a nebyli ochotni utrácet peníze za dovolenou a cestování. Ani přítomnost hranic s Německem tuto situaci nijak nezlepšuje a nejvíce tuto situaci pocítili v lázeňském městě Františkovy Lázně, které si oblíbila německá klientela z důvodu lázeňské péče. Celosvětová krize zasáhla i tuto oblast.

³⁷ Viz Příloha č. 10 – Mapa správního obvodu města Cheb

Graf č. 8 - Vývoj jednotlivých odvětví dle podílu zastoupení ekonomických subjektů v letech 2003-2013

Zdroj: Český statistický úřad: *Vybrané ukazatele ze SO Cheb* [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 03.12.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/krajhledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=%28%28SO%20AND%20Cheb%29%29%20and%20%28FIELD%20Source%20CONTAINS%20csu%20v%20karlovych%20varech%29&sr=kraj&sa=xk&database=all&kraje=select&skupiny=all&start=1> – vlastní zpracování – viz Příloha č. 7

4.3.1. Nezaměstnanost

Průměrná míra nezaměstnanosti na Chebsku činila 8,2% k 31.12.2012 a dostala se tak pod úroveň průměrné míry nezaměstnanosti České republiky, která ve stejném období dosáhla 8,6%. Z dlouhodobého hlediska je možné sledovat od roku 2004 postupný pokles průměrné míry nezaměstnanosti. Tento trend se udržel do roku 2008, kdy průměrná výše nezaměstnanosti na Chebsku vykazovala hodnotu 5,7%. V důsledku hospodářské krize v roce 2008, která se naplno projevila v ČR v roce 2010 výrazným propouštěním zaměstnanců, zapříčinila skokové zvýšení nezaměstnanosti na Chebsku oproti roku 2008 o téměř 4 p.b. Výše nezaměstnanosti je závislá také na počtu ekonomických subjektů v jednotlivých odvětvích NH. V důsledku hospodářské krize došlo ke snížení podílu ekonomických subjektů působících na území mikroregionu. V porovnání s rokem 2005 se jejich počet snížil v roce 2010 o necelých 5 p.b. Nejvíce tento nepříznivý vývoj zasáhl terciérní sektor. Od roku 2011 můžeme pozorovat mírný pokles míry nezaměstnanosti, což můžeme do jisté míry přičítat vybudované průmyslové zóně, kde má své podniky řada

významných zahraničních investorů, kteří zde vytvořili 1200 pracovních míst. Jejich působnost v mikroregionu má vliv na celou řadu dalších místních ekonomických subjektů, které jsou na tyto podniky ekonomicky navázány. V porovnání s ostatními správními obvody měst Karlovarského kraje, vykazuje Chebsko nejnižší nezaměstnanost v kraji. Karlovarský kraj však dlouhodobě patří ke krajům s vysokou mírou nezaměstnanosti, která výrazně překračuje míru nezaměstnanosti ČR.

Vysoká nezaměstnanost je navíc doprovázena nejnižší úrovní mezd, kdy Karlovarský kraj dlouhodobě obsazuje poslední místo v porovnání s ostatními kraji ČR. Změnila se také struktura uchazečů dle délky nezaměstnanosti. Ve skupině uchazečů do 12 měsíců došlo k poklesu. Naopak nárůst uchazečů o zaměstnání v délce nezaměstnanosti nad 12 měsíců ukazuje na strukturální problémy na trhu práce, většinou z důvodu nesouladu mezi nabídkou a poptávkou zejména z hlediska vzdělání a odbornosti.

V Karlovarském kraji činila v roce 2013 průměrná měsíční mzda 21 275,- Kč a kraj se tak řadí na poslední místo ve srovnání s ostatními kraji ČR. Svoji roli hraje i nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí.

Tabulka č. 2 – Průměrná míra nezaměstnanosti dle územních úrovní v letech 2004-2012

	Nová metodika								
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cheb	8,1	8,1	7,2	6,2	5,7	8,9	9,3	8,4	8,2
Karlovy Vary	9,7	10,1	9,6	8,1	6,9	9,7	10,3	9,9	9,7
Sokolov	12,8	12,5	11,6	9,8	8,1	11,5	13,3	12,7	12,8
Karlovarský kraj	10,2	10,2	9,5	8,0	6,9	9,9	10,8	10,2	10,1
Celkem ČR	9,2	9,0	8,1	6,6	5,4	8,0	9,0	8,6	8,6

Zdroj: Integrovaný portál MPSV: Nezaměstnanost [online]. 2013. vyd. Praha, 2013, 17.1.2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/casove_rady – vlastní zpracování

4.4. Občanská vybavenost

Kvalita občanské vybavenosti v obcích a městech je jedním z důležitých hledisek kvality života obyvatel. Týká se oblasti školství, kultury a sportu, sociální infrastruktury, vybaveností pro veřejnou správu. Úroveň v jednotlivých obcích mikroregionu je odlišná. Komplexní občanská vybavenost je zastoupena ve městě Cheb, základní vybavenost nabízejí větší obce Dolní Žandov, Plesná a Skalná, ostatní obce mají často problém zajistit alespoň základní standard. Dostupnost internetového připojení pro obyvatele, kteří nemají přístup v domácnosti, je internet přístupný v místních knihovnách, většina veřejných institucí v regionu umožňuje využití elektronické podatelny, která nevyžaduje osobní přítomnost na úřadu. Obecní a městské úřady vykazují velmi dobrou úroveň vybavenosti komunikačními technologiemi, vlastními webovými stránkami, kde mohou občané získávat potřebné a aktuální informace. Pokrytí území regionu signálem mobilních operátorů je na průměrné úrovni, neboť v odlehlejších oblastech je k dispozici jen některý ze tří operátorů, někde ani jeden z nich. Dostupnost vysokorychlostního internetu je omezena na spádové centrum mikroregionu.

4.4.1. Školství

V mikroregionu je provozováno celkem 34 školských zařízení zřízených obcemi, nebo krajem. Lze zkonstatovat, že jejich existence představuje optimálně nastavenou pestrou síť mateřských a základních škol a ostatních školských zařízení. Obce si uvědomují, že vytváření podmínek pro rozvoj výchovy a vzdělání je jednou z významných aktivit obce. Za tímto účelem obce zřizují mateřské školy a základní školy, případně se smluvně dohodnou s jinou obcí, nebo svazkem obcí. U malých obcí dochází s ohledem na populační vlny k problémům s udržením potřebného počtu dětí. Řada obcí přistoupila z ekonomických důvodů ke sloučení mateřských a základních škol. Změny počtu dětí u jednotlivých typů škol jsou ovlivněny průběhem populační vlny, která reprodukuje pokles porodnosti v 90. letech 20. století a následný nárůst v počtu dětí narozených ženám silných ročníků 70. let 20. století. Od roku 2012 začal klesat počet dětí do tří let, což sebou přinese postupné snižování poptávky po předškolních zařízeních. Počet dětí v předškolním věku zaznamená pokles až po roce 2018.

Největší koncentrace škol se zastoupením všech stupňů vzdělání je ve městě Chebu. Nachází se zde 7 mateřských škol, 8 základních škol, 1 základní umělecká škola, 1 speciální základní škola, 1 speciální mateřská škola, gymnázium, střední zdravotnická škola, integrovaná střední škola a Dům dětí a mládeže. Z vysokých škol je zde zastoupena Západočeská univerzita Plzeň a Vyšší odborná škola. Dále se zde nachází soukromé mateřské školy, jazykové školy, soukromá základní škola a gymnázium. Část občanů mikroregionu využívá těsné blízkosti hranice s Německem a umísťuje své děti do mateřských škol v nedalekých německých městech Waldsassen a Schirnding. Řada studentů dojíždí za studiem na středních školách do okolních měst (Mariánské Lázně, Sokolov, Karlovy Vary).

Tabulka č. 3 – Přehled školských zařízení zřízených obcemi, nebo krajem na území Mikroregionu Chebsko

Mikroregion Chebsko	MŠ	ZŠ	ZUŠ	SVČ	ZŠ speciální	MŠ speciální	gymnázia
Dolní Žandov	1	1					
Cheb	7	8	1	1	1	1	1
Libá	1	1					
Lipová	1	1					
Milíkov							
Odrava							
Okrouhlá	1	1					
Plesná	1	2			1		
Pomezí nad Ohří							
Poustka							
Skalná	1	1					
Třebeň	1	1					
Tuřany							

Zdroj: webové stránky obcí a měst Mikroregionu Chebsko - vlastní zpracování

4.4.2. Obchod a služby

Vybavenost služeb v mikroregionu je uspokojivá, pokrytí a rozsah se odvíjí od velikostního významu jednotlivých obcí. Nejrozsáhlejší služby má logicky město Cheb, na jeho území se nachází 6 poboček České pošty, 10 peněžních ústavů, má zde zastoupení řada pojišťoven, je zde velké množství lékáren, kadeřnických a kosmetických služeb,

autoservisů apod. Obchod je zastoupen většinou známých supermarketů, které mají své pokrytí po celé ČR, jsou jimi TESCO, Kaufland, INTERSPAR, Hypernova, OBI, dále jsou zde prodejny LIDL, Penny Market, Billa a Norma. V Chebu a jeho blízkém okolí je velké množství čerpacích stanic. Jejich početný výskyt souvisí s blízkostí hranic s Německem, kdy je pro německé turisty tankování pohonných hmot na našem území stále levnější. Ve městě se nachází také různé specializované prodejny – optiky, autosalóny, elektro, sanitární keramika, stavebniny, rybářské potřeby, železářství a další.

Město Plesná a obce Skalná a Dolní Žandov, mají na svém území pobočku České pošty, prodejnu s potravinami, některé obce zde mají i specializované prodejny např. prodejna optiky a stavebniny ve Skalné. Řada malých obcí se potýkala s problémem udržení existence prodejny s potravinami, jejich provoz byl nákladný a návštěvnost malá, neboť obyvatelé obcí často vyjíždějí za prací do větších okolních měst, kde zároveň i nakoupí. V posledních letech se situace zlepšila, obchod s potravinami zde začali provozovat vietnamští obchodníci. Czech POINT je zřízen u všech obecních úřadů jednotlivých obcí mikroregionu. Alespoň jedno pohostinství je v každé obci, jejich četnost roste s velikostí obce. Počet i úroveň pohostinství, restaurací a ubytovacích služeb s ohledem na rozvíjející se cestovní ruch na území mikroregionu stoupá. Služby v jednotlivých obcích zajišťují drobní živnostníci, provozují zde kadeřnictví, kosmetiku, opravny aut, v obci Dolní Žandov se nachází malá rodinná pekárna.

4.4.3. Zdravotnictví a sociální péče

Reformou veřejné správy, konkrétně ukončením činností okresních úřadů k 31.12.2002, převzaly mnohé obce zřizovatelské kompetence k části pobytových zařízení pro seniory a osoby se zdravotním postižením. S tím je spojeno velké finanční zatížení obcí, které se snaží hledat dlouhodobá koncepční řešení mimo jiné např. ve vzájemné spolupráci obcí.

Obce jsou v oblasti sociálních služeb nejen v postavení poskytovatele, ale také koordinátora spolupráce s neziskovým sektorem, podnikatelskými subjekty a zájmovými sdruženími. Město Cheb od roku 2005 sestavuje komunitní plán, na němž se podílí především poskytovatelé sociálních služeb, zástupci města a samotní uživatelé.

Cílovými skupinami jsou:

- senioři,

- rodina, děti a mládež,
- osoby zdravotně postižené,
- osoby ohrožené sociálním vyloučením.

V roce 2010 vydalo město Cheb Katalog poskytovatelů sociálních služeb, který byl v roce 2014 aktualizován na Katalog poskytovatelů sociálních služeb a navazujících služeb města Cheb 2014 až 2017. V roce 2013 bylo ve městě Cheb poskytováno 39 sociálních služeb (2 azylové domy, denní stacionář, 4 domovy pro seniory, chráněné bydlení, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, pečovatelská péče a další). Ročně poskytuje město Cheb finanční prostředky na sociální a navazující služby ve výši cca 14,5 mil. Kč.

Zdravotní péče je ve městě Cheb zajištěna komplexně. Působí zde nemocnice s kapacitou 299 lůžek provozující obory spadající do základní péče. Chybí zde specializovaná centra, nemocnice sice provozuje radioterapeutické oddělení, ale nemá statut onkologického centra, jelikož nemůže splnit náročné požadavky stanovené Ministerstvem zdravotnictví. Dále se nemocnice potýká s nedostatkem lékařů i zdravotních sester. Ve městě je také řada zdravotnických středisek s dětskými, praktickými a odbornými lékaři a rehabilitační střediska. Od roku 2008 působí v Chebu občanské sdružení Hospic sv. Jiří zajišťující paliativní péči.

V dalších městech a obcích mikroregionu se aktivity v sociální oblasti odvíjí od finančních možností obce, komunitní plán sestaven nemají. Většina obcí zajišťuje stravování pro seniory v místních školních jídelnách, nebo zajišťuje rozvoz obědů na adresu. Obec Dolní Žandov zajišťuje odvoz seniorů obecním autobusem do Mariánských Lázní k vyřízení osobních potřeb, obec Poustka zajišťuje nákupy seniorům a město Plesná provozuje Dětský domov a zajišťuje seniorům rozvoz obědů ze školní jídelny. Obce podporují seniory i ve volnočasových aktivitách, kdy jim poskytují obecní prostory pro jejich setkávání a pořádají pro ně různé besedy, přednášky, koncerty apod.

Zdravotní péče je zajištěna především ve větších obcích mikroregionu Skalně a Dolním Žandově. V těchto obcích se nachází ordinace praktického, dětského a zubního lékaře, v obci Skalná je dokonce i lékárna. Praktický lékař ordinuje také v obci Plesná. Obyvatelé ostatních obcí musí za zdravotní péčí dojíždět do města Cheb.

4.4.4. Kultura a sport

Kulturní zázemí mikroregionu je velmi bohaté. Je zde celá řada míst, kam mohou občané vyrazit za kulturou. Největší koncentrace kultury je ve městě Cheb, kde se nachází městské divadlo, kino, městské muzeum, knihovny, několik galerií, kdy jednou z nich je Galerie výtvarného umění v Chebu, která svým umístěním v imponujících prostorách barokních interiérů patří k rodinnému stříbru města. Kvalitu života ve městě pozvedlo i vybudování nového Kulturního centra Svoboda v roce 2012, jehož základním posláním je plnit funkci moderního multifunkčního centra města. Objekt se stal nejmodernějším kulturním domem v Karlovarském kraji. Pod jeho záštitou se pořádá řada významných kulturních akcí:

- Fijo Cheb (unikátní festival mládežnických dechových orchestrů),
- Varhanní léto,
- Reprezentační ples města,
- Valdštejnské slavnosti,
- Kulturní léto,
- Zahájení turistické sezóny.

Město Cheb ze svého rozpočtu každoročně přispívá na pořádání těchto akcí, snaží se tak zatraktivnit město nejen pro své obyvatele, ale i turisty z jiných oblastí Čech a také ze zahraničí.

Vybavení území města sportovními zařízeními se neustále zlepšuje. Město je vybaveno krytým bazénem, krytým i nekrytým zimním stadionem, čtyřmi otevřenými stadiony, 14 hřišti a 20 tělocvičnami. V letních měsících mohou občané využít 9 koupališť. Na pravém břehu řeky Ohře byl zrekonstruován atletický stadion, kde je od té doby pořádána Velká cena Chebu v atletice. Kromě atletiky má v Chebu zázemí celá řada dalších sportů, např. jezdeckví, lukostřelba, fotbal, kuželky, minigolf, motokáry, paintball a další.

Společenský život v ostatních obcích je také bohatý a neustále se vyvíjí. Cílem většiny obcí je vytvářet pro své občany kvalitní infrastrukturu pro kulturní a sportovní aktivity. Hlavními centry kulturního a společenského života v obcích jsou kulturní domy, společenské místnosti obecních úřadů, nebo sály v místních restauracích. V mnoha případech není technická ani funkční kvalita těchto zařízení ideální, proto některé obce ve svých záměrech plánují jejich rekonstrukci, výstavbu či modernizaci. Velkým problémem je, že řada staveb byla vybudována před rokem 1989 a často se jedná o předimenzované stavby nevyhovující současným uživatelským ani ekonomicko-provozním požadavkům.

Vedle kulturních center fungují v obcích další zařízení, která pomáhají rozvíjet občanský a kulturní život v regionu. Ve většině obcí jsou veřejné knihovny, ve městě Plesná je provozováno i kino. Typickými společenskými centry pro venkovské obce jsou také hasičské zbrojnice, které jsou základem pro sbory dobrovolných hasičů. Zřetelná je občanská angažovanost v jednotlivých obcích v různých zájmových a volnočasových sdruženích např. Svaz žen, včelaři, rybáři, vesnické mažoretky apod. V každé obci probíhají tradiční akce typu oslavy dne dětí, masopustu, stavění májky, nebo mikulášské besídky.

Území mikroregionu disponuje širokou paletou sportovních zařízení, pouze obec Tuřany nemá žádné. Ve většině obcí je fotbalové hřiště s místním fotbalovým týmem, v obci Skalná se nachází dokonce sportovní hala. V záměrech většiny obcí je rekonstrukce stávajících sportovních zařízení, nebo vybudování multifunkčních hřišť.

4.4.5. Technická infrastruktura

Město Cheb je zásobeno pitnou vodou ze tří zdrojů: z úpravny vody Nebanice, prameniště Bavory a vrtu v Jindřichově. V současnosti je na vodovodní řád provozovaný společností CHEVAK, a.s. připojeno 92,2% obyvatel města a další rozvoj pokrytí území města vodohospodářskými sítěmi je v plánu. Na kanalizační síť s napojením na čistírnu odpadních vod je ve městě připojeno 86,5% obyvatel, 1,1% obyvatel je připojeno na volné síť. S ohledem na stáří současné kanalizační sítě plánuje město do budoucna její rekonstrukci. Zásobování energií probíhá ve městě centralizovaně, kdy provoz tepelné soustavy zajišťuje společnost TERE A Cheb s.r.o. a jako energetický zdroj je využíván plyn. Trendem poslední doby je však z důvodu úspory odchod řady obyvatel od tohoto způsobu vytápění a např. větrný zdroj energie již zaujímá ve městě majoritní postavení.

Všechny obce mikroregionu jsou napojeny na vodovod pro veřejnou potřebu, většina z nich, kromě obcí Milíkov, Poustka a Pomezí nad Ohří, i na systém kanalizace. Tam kde vodovodní a kanalizační síť chybí, je v záměrech obcí jejich postupné rozšiřování. Zásobování vodou v těchto oblastech je zajišťováno z domovních studní. Čtyři z dvanácti obcí (mimo města Cheb) nemají na svém území čističku odpadních vod. Z výše uvedeného vyplývá, že vodohospodářská infrastruktura na území mikroregionu není v současné době uspokojivá, ale všechny obce se ve svých záměrech zasazují o zlepšení této situace. V souvislosti se zvyšováním kvality životního prostředí i života v obcích přistoupila řada

z nich zejména v devadesátých letech k plynofikaci. Řada obcí v ČR čerpala dotace ze Státního fondu životního prostředí. Problém nastal o několik let později, kdy došlo k výraznému nárůstu cen za plyn. Domácnosti, které původně přemýšlely o zavedení plynu, se začaly od svého záměru odvracet. Díky tomuto přístupu řada obcí nesplnila dotační podmínky a musela část dotací vracet. Z obcí mikroregionu jich, kromě města Cheb, má vybudovanou plynofikační síť pouze dalších pět, ostatní obce o zavedení plynu nemají z důvodu vysokých cen za plyn zájem.

4.5. Dopravní infrastruktura

Silniční doprava - území mikroregionu je pokryta relativně hustou sítí silnic II. a III. třídy, které zajišťují dopravní obslužnost samotného sídla regionu a napojení sousedních obcí. V blízkosti města Cheb navazují na silnice II. třídy silnice vyšších tříd, přičemž klíčovou dopravní tepnou je silnice 1. třídy I/6 – rychlostní silnice (Karlovy Vary – Cheb – Německo). Tato komunikace spojuje město Cheb s krajským městem Karlovy Vary, vzdáleném 46 km i s německou silniční sítí, kdy hraniční přechod Pomezí nad Ohří – Schirnding je vzdálen 8 km. Současně je tato komunikace součástí republikové osy OS7 Ústí nad Labem – Cheb, která je vymezena Usnesením vlády Politiky územního rozvoje České republiky. Území mikroregionu není v současné době napojeno na dálnici, což se podepisuje na vysoké intenzitě dopravy, zejména v úseku Dolní Dvory – Ypsilonka na silnici R6 a silnici ve směru Cheb – obchvat Františkových Lázní. Dle plánu územního rozvoje Karlovarského kraje, je realizována přeložka silnice II/214 – jihovýchodní obchvat města Cheb, což výrazně uleví obyvatelům města Cheb, kdy jeho samotným centrem projíždí řada nákladních aut směrem k hraničnímu přechodu Svatý Kříž – Waldsassen. Tento stav snižuje obytnou i pohybovou kvalitu veřejných prostorů města a zároveň je bezpečnostním rizikem pro chodce a cyklisty. V neposlední řadě zde dochází ke zhoršení životního prostředí, což může v důsledku vyvolávat zdravotní problémy obyvatel. Dalším slabým místem města Cheb je nízká kapacita parkovacích míst zejména na jednotlivých sídlištích. Záměrem města je postupné budování parkovacích míst v těchto lokalitách.

Město Cheb je významným **železničním uzlem**. V současnosti je výchozím bodem pro dvě vnitrostátní rychlíkové trasy a to trať č. 140 ve směru Cheb – Sokolov – Karlovy Vary – Chomutov (vzdálenost 111 km) a trať č. 170 ve směru Cheb – Mariánské Lázně – Plzeň – Praha (vzdálenost 288 km). Novinkou je nasazení soupravy SC Pendolino, která spojuje

Cheb – Praha - Bohumín (vzdálenost 583 km). Město Cheb má tři vlakové stanice, hlavní stanice je přímo ve městě, docházková vzdálenost do centra města je cca 1 km (10 min. chůze). Dalšími zastávkami jsou stanice Cheb – Všeboř a Cheb – Skalka. Spojení s krajským městem kam vyjíždí řada občanů za prací a studentů do škol, je zajišťováno spoji v průměrném intervalu 1h osobními vlaky a 2h – 5h rychlíky.

Městskou hromadnou dopravu, která pokrývá celé území města, tvoří 8 autobusových linek. Jednotlivé lokality v širším centru jsou městskou hromadnou dopravou dostupné na relativně dobré úrovni, každá linka zajíždí do středu centra. Nízká frekvence spojů je bohužel ve vzdálenějších lokalitách města. Dálková (regionální) autobusová doprava je zajišťována různými dopravci. V intenzitě převažují regionální spoje, které zajišťují spojení okolních obcí s centrem mikroregionu. Dálková doprava spojující Cheb s Prahou je také dostatečná. Provoz mezinárodních linek souvisí s turistickými cestami, které jsou uskutečňovány převážně v době pracovního volna. Spoje jsou proto vypravovány převážně na konci týdne a o víkendu.

Na území mikroregionu se nachází veřejné vnitrostátní **letišťe Cheb** (LKCB), jehož provozovatelem je Aeroklub Karlovy Vary, o.s. Letiště zde bylo vybudováno v letech 1916 -1917 a bylo prvním a v té době jediným vojenským letišťem na území České republiky. Dnes je využíváno převážně pro sportovní a rekreační létání.

Město Cheb se v několika posledních letech pustilo do budování cyklostezek. Investice jsou vkládány nejen do budování cyklotras, ale i stezek pro cyklisty a to jak v Chebu, tak jeho okolí. Cílem je začlenit **cyklistickou dopravu** jako plnohodnotnou součást dopravního systému města. Rozvoj cyklistické dopravy ve městě řeší Generel cyklistické dopravy z roku 2006, aktualizovaný v roce 2012. Na základě této koncepce jsou realizovány jednotlivé etapy výstavby. Některé z cyklistických tras procházejících městem jsou součástí neregionální cyklistické infrastruktury. Jednou z nich je např. Magistrála Krušné hory. V roce 2006, při zahájení mezinárodní Krajinne výstavy v Chebu, byla otevřena Valdštejnova trasa. Jedná se o dálkovou trasu dlouhou 87 km, skládající se ze dvou větví a to zelené severní větve Kössain (Německo - Bavorsko) – Cheb a modré jižní větve Cheb – Marktredwitz (Německo - Bavorsko).

Velký problém v oblasti dopravní infrastruktury v ostatních obcích mikroregionu je spatřován ve velmi špatném stavu místních komunikací. Proto zástupci místních samospráv ve svých záměrech počítají s jejich obnovou, přestože pro většinu obcí to

představuje vysoké finanční investice, které mnohdy překračují možnosti obecních rozpočtů. Součástí investic na obnovu komunikací je totiž i projektová dokumentace, která je nezbytnou součástí projektu. Železniční doprava v jednotlivých obcích je využívána spíše jako doplňkový způsob dopravy a to z důvodu dlouhých intervalů mezi jednotlivými spoji a dostupnosti nádraží, která se často nachází ve vzdálených místech obce. Frekvence veřejné autobusové dopravy odpovídá velikosti sídla. Ve všech obcích mikroregionu je zabezpečena autobusová doprava s minimální intenzitou tři spoje ve všední den. Nedostatek spojů a to nejen autobusových, ale i železničních pociťuje většina obcí ve večerních hodinách, o víkendech a o svátcích. To snižuje kvalitu života obyvatel těchto obcí, zejména mladých lidí, kteří se chtějí ve svém volnu bavit a vydat se za zábavou a kulturou do města Cheb.

Graf. č. 9 – Podíl vyjíždějících do zaměstnání a do škol v Mikroregionu Chebsko k roku 2011 (Počet obyvatel 41.288)

Zdroj – Český statistický úřad: *Dojížděka do zaměstnání a do škol* [online]. Praha. Český statistický úřad Krajská správa ČSÚ v Karlových Varech, 2013, 14.3.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23041-13-n+k3051_2013-10 – vlastní zpracování – viz Příloha č. 8

V rámci mikroregionu vyjíždí za prací 6% obyvatel, jejichž cílovým místem je většinou město Cheb, ale i obyvatelé města Cheb vyjíždějí za prací do okolních obcí, nebo do blízkého krajského města Karlovy Vary. Z důvodu zrušení okresních úřadů a jejich soustředění do krajského města Karlovy Vary, většina státních organizací změnila své organizační uspořádání z třístupňové na dvoustupňovou strukturu. S tím souvisí i vyjížděka

obyvatel právě do krajského města. Dojezdová vzdálenost do krajského města z Chebu je 46 km a autem je tuto vzdálenost možné překonat po silnici R6 za 30 – 40 min, vlakem a autobusem za 40 – 60 min. Část obyvatel využívá blízkosti hranic s Německem, kde našla uplatnění na trhu práce. Za vzděláním vyjíždí z mikroregionu 2% obyvatel.

4.6. Životní prostředí

Cílem každého sídla je udržení a zlepšování podmínek života pro obyvatele regionu. Pro dlouhodobý rozvoj území je kromě ekonomického růstu nutné zlepšovat kvalitu životního prostředí.

Území mikroregionu je součástí Chebské pánve s výskytem několika ploch pro dobývání nerostů rozmanité surovinové základny (hnědé uhlí, šterkopísky, jíly, čedič). Těžba nerostných surovin má vliv na životní prostředí a kvalitu života v obcích v území těžby, je zde zvýšená hluchost, prašnost a místní komunikace jsou zatížené nákladní dopravou, která zajišťuje převoz vytěžených surovin. Několik funkčních lomů se nachází v obcích Skalná, Plesná, Libá, nebo Odrava. Těžba hnědého uhlí je zatím v Chebské pánvi vyloučena a nepředpokládá se, že by byly těžební limity v nejbližších letech prolomeny. S ohledem na kapacitu zásob hnědého uhlí v Chebské pánvi, která disponuje nevyčerpanými ložisky o objemu 1065 mil. tun (2. nejvýznamnější lokalita s nejvyšším objemem zásob v ČR), nelze vyloučit, že k těžbě nedojde v budoucnu.

Území mikroregionu je nejzatíženější oblastí zvýšené seismické aktivity. Poslední významné zemětřesení o síle 4,6 stupně Richterovy škály bylo zaznamenáno v roce 2014 na přelomu května a června. Tento úkaz představuje pro území potenciální limity ve způsobu jeho využití.

V mikroregionu se nachází několik subjektů, které se svojí činností (zejména průmyslové výroby) podílejí na znečištění ovzduší. Dalším zdrojem znečištění ovzduší je vysoká intenzita dopravy zejména v okolí města Cheb i v samotném centru města. I přesto byly v roce 2014, dle údajů ČHMÚ³⁸, překročeny emisní limity pouze 13x a to jen v nepatrné míře.

³⁸ Viz Příloha č. 9 - s uvedenými hodnotami o překročených limitech na území města Cheb.

Většina území spadá do Chráněné oblasti přirozené akumulace vod (Chebská pánev a Slavkovský les).³⁹ Mimořádný význam pro území má vysoký počet minerálních léčivých pramenů, jejichž velká koncentrace je ve městě Františkovy Lázně, ale řada minerálních pramenů se nachází i v okolních obcích, kdy je místní obyvatelé využívají pro vlastní potřebu.

Město Cheb má zpracovaný povodňový plán pro všechny obce ve správním obvodu. Identifikováno je 14 záplavových území pro ORP Cheb, 27 možných ohrožujících objektů a místa omezující odtokové poměry.

Obrázek č. 4 – Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v Karlovarském kraji

Zdroj: www.kr-karlovarsky.cz

Protipovodňová ochrana území je zajištěna zavedeným protipovodňovým opatřením, usměrněním vodních toků a vybudovaným odvodňovacím zařízením formou vodotečí. Na ochraně se rovněž podílí vodní nádrže Skalka a Jesenice.

Současná protipovodňová opatření se zdají být dostatečná, ale v případě, že by se v budoucnu povolila těžba hnědého uhlí, jehož naleziště se nachází u vodní nádrže

³⁹ Oblasti, které pro své přírodní podmínky tvoří významnou přirozenou akumulaci vod, vyhláší vláda nařízením za chráněné oblasti přirozené akumulace vod (Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon) § 28.

Jesenice, mohlo by zmenšení vodní plochy nádrže z důvodu těžební činnosti snižovat účinnost zmíněných prvků ochrany.

Kvalita stojatých i podzemních vod na území mikroregionu není zcela příznivá. Co se týká podzemních vod, je jejich jakost snižována zejména zvýšenými hodnotami hliníku, berylia a arsenu. U stojatých vod je jak v případě nádrže Skalka, tak u nádrže Jesenice vykazován špatný ekologický potenciál. V případě nádrže Skalka je hlavním problémem vyskytující se sediment, který je dlouhodobě kontaminován přínosem rtuti. Ryby vyskytující se v nádrži vykazují až trojnásobné překročení hygienických norem.

V posledních několika letech lze pozorovat mírné zlepšování kvality ovzduší na území mikroregionu. Zlepšení lze jistě přičítat i skutečnosti, že po roce 1989 došlo v posttotalitních zemích, zejména v tradičních průmyslových regionech, k útlumu průmyslu. Na území mikroregionu tento vývoj zasáhl převážně továrny na zpracování textilu a porcelánu, kdy většina z nich dnes již neexistuje. Největšími znečišťovateli ovzduší jsou firmy využívající jako energetický zdroj uhlí. Na území mikroregionu jimi jsou např. Strojírny Cheb a.s. a České dráhy a.s. Provoz současných průmyslových podniků musí splňovat emisní normy, což má ve výsledku také příznivý vliv na životní prostředí.

V rámci odpadového hospodářství je řešen především komunální odpad, kdy jsou tříděny následující komodity: papír, plasty, sklo (ve městě Cheb navíc i textil, kov a elektrozařízení). Území se potýká s nedostatkem sběrných dvorů, malé obce postrádají zařízení ke zpracování vytríděných složek komunálního odpadu. V rámci Karlovarského kraje vykazuje mikroregion v porovnání s ostatním územím nižší počet sběrných sítí nádob na tříděný odpad, menším množstvím recyklovaného odpadu a tím pádem velký objem běžného komunálního odpadu. Rozpočet měst a obcí je tak zatěžován vysokými doplatky na jeho likvidaci. V rámci odpadového hospodářství jsou pro obce nejnákladnějším problémem tzv. černé skládky, často se jedná o odpad, který pochází z Německa.

4.7. Cestovní ruch

Mikroregion Chebsko má výhodu ve své příhraniční poloze i širokém spektru toho, co turistům nabízí. Nachází se zde celá řada historických a kulturních památek republikového až evropského významu a typická chebská vesnická architektura v podobě hrázděných venkovských usedlostí. Do roku 1989 bylo veřejnosti nepřístupné hraniční pásmo, díky

čemuž se na většině území zachovala krásná příroda. Spojení historických a kulturních památek s krásnou přírodou plnou turistických a naučných stezek vytváří velký potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Důležitým turistickým centrem, který má vliv na rozvoj cestovního ruchu v území je město Cheb, jeho historické centrum je od roku 1981 městskou památkovou rezervací. Mezi nejvýznamnější památky města patří tzv. Špalíček – soubor 11 kupeckých domů ze 13. století a Chebský hrad. Na území obcí Doubrava u Lipové a Nového Drahova se nachází vesnické památkové rezervace. Významná je také blízká poloha lázeňských měst, zejména města Františkovy Lázně, které bylo členem Mikroregionu Chebsko do roku 2008. Turisté navštěvující toto lázeňské město se v době svého pobytu často vydávají na výlety do měst a obcí mikroregionu.

Významnými přírodními atraktivitami území jsou CHKO Slavkovský les, přírodní parky Český les, Kamenné vrchy a Smrčiny se zachovalými zalesněnými plochami. Na území mikroregionu se nabízejí možnosti pro letní pobyty v přírodě, dovolenou u vody, kempování, venkovský cestovní ruch a agroturistika. Příhodnými lokalitami jsou zejména v okolí vodní nádrže Jesenice a Skalka.

Rozvojový potenciál pro cestovní ruch lze dále spatřovat ve velkém množství sportovních aktivit, které je možné na území mikroregionu provozovat. V těsné blízkosti vodní nádrže Jesenice se nachází řada kempů a sportovních klubů. Na své si zde přijdou milovníci koupání, jachtingu a surfování. Území protíná několik cyklostezek, které vedou až do blízkého Německa. Většina cyklostezek vede po komunikacích III. třídy, místních komunikacích a lesních cestách. Cyklostezky vybudované v posledních letech již vedou mimo silniční provoz. Přírodní krásy území lze poznávat díky pěší turistice a naučných stezek, které interpretují přírodní a kulturní dědictví území i významné osobnosti či události.

Zajímavostí území je přetrvávající vulkanická činnost sopky Železná hůrka a Komorní hůrka, doprovázené zemětřesením. Z geologického hlediska je velmi zajímavé území rezervace Soos.

Jistým specifickým území je s ohledem na historické pozadí 2. světové války řada zaniklých sídel v tzv. vysídlených regionech, která do oblasti přivádí především německé turisty, bývalé obyvatele, kteří se museli na základě prezidentského dekretu č. 33 Sb. ze dne 21.8.1945 vystěhovat a odejít do Německa.

Ubytovací kapacita na území mikroregionu se pomalu zvyšuje, v posledních letech rostl zejména počet hotelů v kategorii **** a ***, což souvisí zejména s jedinečnou pozicí blízkosti lázeňských měst. Lze tedy říci, že převážná část ubytovacích kapacit je soustředěna právě do těchto míst. Další významnou lokalitou z hlediska ubytování turistů je oblast okolo vodní nádrže Jesenice, kde se nachází několik kempů a penzionů. Ve vzdálenějších a menších obcích převládá ubytování v penzionech. Situace z hlediska stravovacích kapacit je obdobná jako u kapacit ubytovacích. I zde lze říci, že stravovací zařízení jsou situována do větších turistických center. Ve všech obcích mikroregionu je provozována alespoň jedna restaurace či místní hospoda a jejich úroveň a kvalita poskytovaných služeb je samozřejmě rozdílná.

Na území mikroregionu fungují dvě turistická infocentra a to ve městě Cheb a Plesná. O další propagaci mikroregionu se starají webové stránky Mikroregionu Chebsko.

5. ZHODNOCENÍ FAKTORŮ ROZVOJE

Specifikem regionu je jeho historický vývoj po 2. světové válce, kdy početné německé obyvatelstvo, které žilo v příhraničních částech regionu, muselo na základě dekretů prezidenta odejít do Německa. Tato skutečnost vedla k přetrhání tradic a zvyků, které byly do té doby spojeny především s německými obyvateli, ale došlo také k přerušení vztahů hospodářských a sociálních. Postup a průběh odsunu a příchod nových obyvatel popisuje kniha s názvem *Skalná – Wildstein – Vildštejn*, která zmiňuje i problémy spojené s odchodem německého obyvatelstva: „*Pohyb obyvatelstva je zřetelný, pokud se podíváme na údaje o jeho počtu a složení. V květnu 1946 žilo ve Skalné 2045 obyvatel, z toho 436 české národnosti. V srpnu už počet Čechů stoupl na 516, německých obyvatel bylo 619 (344 specialistů a 275 osob určených k odsunu). „...K řádnému osídlení všech pro stát důležitých podniků jest třeba přes 1600 pracovních sil. V těchto podnicích jsou ještě zaměstnáni Němci (specialisté a nepostradatelní), kteří budou postupně vyměňováni českými lidmi. Osídlování se děje pomalu...“ O rok později v březnu 1947 zde žilo 1300 obyvatel, z toho 380 Němců, ve 369 domech (asi 100 neobydlených), a v červnu 1948 jejich počet stoupl na 1438 obyvatel.*“⁴⁰ Pro zajištění chodu průmyslu a zemědělství, které bylo odchodem Němců ohroženo, bylo nezbytné zajistit dosídlování území. Do regionu přijížděli jednotlivci, ale i celé skupiny z celé republiky, převážně zemědělci, kterým byly přidělovány do vlastnictví usedlosti a půda o výměře 13 ha. Ani tímto krokem se nepodařilo dosáhnout původního zalidnění, dalším řešením bylo osídlení reemigranty z Rumunska a částečně českým emigrantů z Volyně. V mnoha případech tito lidé neměli k území žádný vztah a přidělené usedlosti pouze vydrancovali a následně opět opustili. Mnoho sídel bylo zcela zlikvidováno vybudováním hraničního pásma. Tato historická etapa vývoje regionu se odrazila v úrovni hospodářství regionu a dlouhodobě poznamenala zejména sociální oblast života. Až další generace postupně získávají vztah k místu, kde žijí, pracují a tráví svůj volný čas.

⁴⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Skalná – Wildstein – Vildštejn: Kapitoly z dějin města*. 2011. vyd. Cheb: Muzeum Cheb, p.o. Karlovarského kraje, 2011. ISBN 978-80-85018-75-2.

5.1. Faktory sociální rozvoje

V předchozí kapitole byly popsány jednotlivé faktory, které ovlivňují sociální rozvoj vytyčeného území Mikroregionu Chebsko. Lze konstatovat, že rozvoj regionu z pohledu demografie vykazuje podobné demografické tendence jako jiné územní celky a celá ČR.

Vývoj počtu obyvatel jednotlivých obcí regionu má plynule rostoucí tendenci, pokud však studujeme území jako celek, vykazuje za posledních deset let naopak vývoj počtu obyvatel tendenci klesající. Od roku 2009 zaznamenává region záporné hodnoty migračního přírůstku, hodnoty přirozeného přírůstku jsou velmi nízké, podobné jako v celé ČR. Index stáří překročil poprvé v roce 2013 hranici sta (101,8) což znamená, že populace regionu starší 65 let, převažuje nad dětskou složkou populace 0-14 let. Podíl osob starších 65 let se od roku 2003, kdy činila 11,5%, zvýšila do roku 2013 o 4,5%. Při stávajícím trendu nízké porodnosti a zvyšující se nadějí dožití lze nárůst i nadále očekávat. Průměrný věk obyvatel mikroregionu je 39,6 let. Tato hodnota je srovnatelná s regiony vykazujícími spíše nižší průměrný věk. V roce 2013 vykázal okres Praha-východ průměrný věk 38,34 let (nejnižší v ČR) a naopak Plzeň-město průměrný věk 42,66 let (nejvyšší v ČR). Je však nutné pamatovat i na měnící se věkovou skladbu starší populace, kdy se bude nejenže zvyšovat podíl osob v důchodovém věku, ale zároveň vzroste podíl osob starších 80 let, u kterých se zvyšuje potřeba sociální a zdravotní péče.

Na území mikroregionu se nachází celá řada zařízení působících v oblasti sociální a zdravotní péče zřizovaná jak Krajským úřadem, tak jinými subjekty, převážně občanskými sdruženími. Všechna tato zařízení však působí ve městě Cheb, pro které je kapacita dostačující. Nerovnoměrnost rozmístění a úplná absence tohoto druhu zařízení v dalším místě území představuje zásadní problém pro ostatní, zejména vzdálenější obce mikroregionu. Problémy tak musí řešit starostové společně s občany na místní úrovni, pokud se jedná o dlouhodobější a zásadní problém, musí jej občané řešit dojížděnkou do spádového města Cheb. Pro vzdálenější obce, jejichž dojezdová vzdálenost je 18-20 km (např. obec Libá, Dolní Žandov nebo Plesná), je pak nemožné zajistit nejvíce žádané služby, kterými jsou denní stacionáře, osobní asistence, pečovatelská služba o víkendech a v noci. S tím souvisí i dopravní obslužnost těchto míst, která vykazuje jen velmi nízkou frekvenci spojů.

Vzdělanostní úroveň obyvatel odpovídá charakteru regionu, který je tvořen převážně venkovskými obcemi s převažující průmyslovou tradicí v podobě těžby nerostných surovin

a dříve i v textilním průmyslu. V regionu tvoří nejpočetnější skupinu obyvatelé se středním vzděláním bez maturity, podíl vysokoškoláků je opět nejnižší z krajů. Z těchto údajů je možné usuzovat, že jsou možnými příčinami, proč v regionu chybí oblast výzkumu a vývoje v technických oborech. Tyto lokalizační faktory mohou být dalšími determinanty v rozvoji znalostní ekonomiky ovlivňující konkurenceschopnost regionu. Jistý pozitivní signál je možno spatřovat v existenci výzkumu a vývoje se zaměřením na podnikovou ekonomiku a management na Západočeské univerzitě Plzeň, která má středisko také v Chebu. Z výzkumné činnosti fakulty je uskutečňována řada velkých i malých projektů, např. Sborník příspěvků z „Odborného setkání a výměny česko – německých zkušeností (Deutsch – tschechischer Fachinformationsaustausch), ve kterém se např. Ing. Dagmar Jakubíková, Ph.D., zabývá cestovním ruchem a lázeňstvím v Karlovarském kraji a měnícími se trendy lázeňství, na které by měla lázeňská zařízení reagovat. Dalším výstupem je vydaná publikace zabývající se rozvojem česko – bavorského příhraničí s názvem „Der grenzüberschreitende Besucherverkehr Nordostbayern – Westböhmen“. Publikace je určena pro podniky a instituce působící na obou stranách, které jsou závislé, nebo mohou z přeshraničního návštěvního ruchu profitovat.

Zabránit migraci především mladých lidí do měst se snaží většina obcí zatraktivněním a zkvalitněním života obyvatel v rámci svých rozpočtových možností a schopností místní samosprávy. Úspěšná v tomto směru je zejména obec Skalná, která má vypracovaný územní plán zahrnující výstavbu rodinných domů, rozšiřuje občanskou vybavenost. Je zde k dispozici mateřská školka, základní škola, sportovní hala, fotbalové hřiště, zlepšuje se dopravní infrastruktura, byla zde vybudována také cyklostezka. Obec dokázala vytvořit takové podmínky pro zahraniční investory, kteří zde vybudovali podniky a tím vytvořili velké množství pracovních míst. Velmi aktivní je obec i v oblasti přeshraniční spolupráce s partnerskou německou obcí Neusorg. V rámci společného projektu podpořeného Evropskou unií prostřednictvím Euregia Egrensis z Evropského fondu pro regionální rozvoj byla k 20. výročí společného partnerství obou obcí vydána knižní publikace, která krátce seznamuje s historií, společenském životě a turisticky zajímavých místech obcí.⁴¹

⁴¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Skalná - Neusorg: Když se sousedé stávají přáteli*. 2011. vyd. Skalná: město Skalná, 2011, 64 s.

5.2. Ekonomický rozvoj

Pro studium území mikroregionu byly z hlediska ekonomického rozvoje vybrány ekonomické ukazatele dostupné ze statistik ČSÚ, zejména pak získaných výstupů ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011. S ohledem na velikost jednotlivých obcí a absenci některých údajů, byla data v těchto případech vztažena k území SO Cheb, který zahrnuje členské obce mikroregionu.

Výši regionálního HDP pozitivně ovlivňuje míra ekonomické aktivity, díky poměrně mladé populaci. Na hospodářskou situaci v regionu příznivě působí také vysoký podíl pracujících cizinců, jedná se zejména o početnou Vietnamskou komunitu. I přes tato pozitiva je region, potažmo Karlovarský kraj, územím vykazujícím výrazně nižší dynamiku ekonomického vývoje než ostatní regiony ČR.⁴²

Významným determinantem ekonomického rozvoje mikroregionu se ukazuje nedostatečná vybavenost dopravní infrastruktury, zejména napojení na dálniční síť, ať už na národní úrovni, nebo z hlediska blízkosti sousední země Německo a jeho dálniční síť. Úroveň dopravní infrastruktury může být rozhodující pro zahraniční investory, kdy v případě její nedostatečné kapacity, přesunou své investiční záměry do oblastí s lepším vybavením. S ohledem na velikostní strukturu obcí mikroregionu je největší ekonomický rozvoj možný pozorovat ve větších městech, kterými jsou Cheb, Plesná a Skalná. Městu Cheb se vybudováním průmyslové zóny na okraji města podařilo přilákat řadu zahraničních investorů, kteří zde vytvořili nová pracovní místa. Ekonomický přínos průmyslové zóny pro město je významný nejen z hlediska zaměstnanosti, tvorby regionálního HDP, ale má také přínos daňový, zejména u daně z nemovitosti, která je významným příjmem obecního rozpočtu. Města dále podporují podnikatelské aktivity středních a malých podniků mimo jiné pronájem nebo prodejem nemovitostí ve vlastnictví měst. Mezi nejpálčivější problémy zejména menších a vzdálenějších sídel od spádového města Cheb je stav pozemních komunikací a dopravní obslužnost. Stav komunikací, frekvence dopravního spojení jsou významnými faktory ovlivňujícími uplatnění obyvatel na trhu práce. Vysokou míru nezaměstnanosti vykazují právě tato sídla, neboť z důvodu nízké diverzifikace nabídky pracovních příležitostí přímo v místě, musí obyvatelé za prací dojíždět. Trh práce na území mikroregionu byl v roce 2009 zasažen, stejně jako v celé ČR, ale i ve světě,

⁴² *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2006, 163 s. ISBN 80-239-7497-1.

hospodářskou krizí. V regionu měl tento vývoj dopad zejména na průmysl, jež se orientoval na tradiční průmyslová odvětví (textilní průmysl, sklářství, výroba porcelánu keramiky), která se v ČR potýkala s úpadkem. Nezaměstnanost na území mikroregionu dosahuje vyšších hodnot, než je míra nezaměstnanosti v celé ČR. Dlouhodobá nezaměstnanost představuje problém v podobě společenského ohrožení pro danou osobu – ztráta kvalifikace, sebedůvěry, beznaděje, přebytek volného času. Všechny tyto faktory mohou představovat nové sociální problémy na území regionu – nárůst alkoholismu, drogové závislosti, zvýšenou nemocnost, gamblerství, kriminality apod.⁴³ Dalším možným ohrožením do budoucna, který může negativně ovlivnit demografickou strukturu venkovských obcí, je odchod mladých lidí do větších měst.

Na nepříliš pozitivním vývoji ekonomiky mikroregionu se podílí skutečnost, že velká část ekonomických subjektů se orientuje na obory a výrobky spíše s nižší přidanou hodnotou (kovodělný průmysl, keramika, porcelán), v jejichž prosazení na trhu hraje hlavní roli cena. Tomu také odpovídá výše mezd, která je nejnižší z krajů ve srovnání s ostatními kraji v ČR. Řada firem působících v těchto odvětvích navíc přesouvá svou výrobu dále na východ z důvodu nižších nákladů na pracovní sílu a to může pro toto území představovat významnou hrozbu do budoucna.

Z pohledu ekonomických subjektů je nejpočetněji zastoupena oblast služeb, zejména obchod a dále ubytování, stravování a pohostinství. Mikroregion Chebsko se rozhodlo podpořit cestovní ruch zpracováním Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko. Region má významný turistický potenciál - kulturně-historický, městské a vesnické památkové zóny a rezervace, hrady a zámky, lidovou architekturu, přírodní atraktivitu, především výskyt léčivých pramenů. Rozvoji cestovního ruchu jistě nahrává přítomnost lázeňského trojúhelníku, který se nachází v Karlovarském kraji a je tvořen městy Františkovy Lázně, Mariánské Lázně a Karlovy Vary. Mikroregion disponuje dostatečným množstvím ubytovacích kapacit střední kategorie, horší situace je u hotelů vyšší kategorie. Místní podnikatelé reagují na zvyšující se nároky návštěvníků a nabízejí kromě kulturně poznávacího charakteru cestovního ruchu další produkty, jako jsou relaxační pobyty, lázeňské pobyty, wellness, fitness programy apod. Propagace regionu probíhá prostřednictvím informačního centra v Chebu a nově od roku 2014 také informačního

⁴³ BUCHTOVÁ, Božena, ŠMAJS, Josef a BOLELOUCKÝ, Zdeněk *Nezaměstnanost. 2.*, přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 187 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4742-823.

centra v Plesné. O propagaci lázeňství se dále zasazuje zájmové sdružení právnických osob MEDISPA. Jistý prostor se nabízí u cestovních kanceláří a agentur, které by se na propagaci regionu mohly také podílet.

5.3. SWOT analýza

V rámci empirického šetření jednotlivých oblastí sociálního a ekonomického rozvoje mikroregionu, bylo posuzováno několik realizovaných projektů, které mohly určitým způsobem přispět k jeho rozvoji a zlepšení kvality života místních obyvatel. K primárnímu sběru dat bylo využito techniky polostandardizovaného rozhovoru se starostou obce Milíkov. Starosta obce Milíkov byl osloven z toho důvodu, že se jedná o venkovskou obec, která se potýká s problémy ohledně zajištění základní občanské vybavenosti. V rámci sekundární analýzy dat jednotlivých oblastí rozvoje mikroregionu, byla za účelem hodnocení provedena SWOT analýza, která zachycuje zásadní skutečnosti jednotlivých oblastí sociálního a ekonomického rozvoje území.

Silné stránky

- Výhodná poloha v blízkosti hranic
- Dobrá dopravní dostupnost do krajského města Karlovy Vary
- Kvalitní životní prostředí – dostatek vodních ploch, nadprůměrná zalesněnost, cenné lokality (přírodní rezervace, CHKO)
- Kvalitní podnikatelské prostředí – průmyslová zóna
- Tradice lázeňství a cestovního ruchu
- Dopravní uzel – všechny druhy pozemní dopravy a sportovní letiště
- Historické stavební památky, lidová architektura, existence turistických cílů
- Vzájemná spolupráce subjektů veřejné správy, podnikatelské sféry a nestátních neziskových organizací
- Obnova komunikací a zvyšování parkovacích míst ve městě Cheb
- Město Cheb - kulturní centrum mikroregionu

Slabé stránky

- Chybějící tradice – vztah k regionu – nepůvodní obyvatelstvo
- Nedostatečné napojení kraje na dálniční síť ČR a síť dálnic v Německu
- Nedostatečná úroveň silnic II. a III. kategorie
- Zvýšená tranzitní doprava městem Cheb
- Nedostatek zařízení pro zpracování bioodpadu
- Výskyt tzv. brownfields
- Nízká vzdělanostní úroveň obyvatelstva
- Nepříznivý demografický vývoj
- Nedostatečná občanská vybavenost malých obcí – poštovní služby, zdravotní a sociální péče
- Nedostatečná kvalita ubytovacích kapacit
- Chybějící komunitní plán malých obcí
- Orientace na tradiční odvětví průmyslu s nižší přidanou hodnotou
- Nízká produktivita práce
- Přílišná závislost na exportu na Německo
- Nedostatek odborníků a pracovníků v technických oborech – souvisí s nízkým počtem takto zaměřených škol
- Omezené pokrytí vysokorychlostním internetem
- Nedostatek nových pracovních míst

Příležitosti:

- Rozšíření průmyslové zóny – získání PZI
- Obnovení členství města Františkovy Lázně ve sdružení obcí Mikroregion Chebsko
- Orientace na výrobu produktů s vyšší přidanou hodnotou
- Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko
- Navázání na tradice a zvyky odsunutých německých občanů v rámci přeshraniční spolupráce - obnova vztahu místních obyvatel k území vztah k sídlům a krajině
- Zlepšení prezentace regionu, zejména její dostupnosti se zaměřením na výjimečné prvky a události

- Rozvoj propojení místních a přeshraničních tras (hippo, cyklo, pěší apod.)
- Přírodní a kulturní potenciál k udržitelnému rozvoji území
- Využití dotačních titulů k podpoře podnikání, zlepšení stavu technické a dopravní infrastruktury
- Zlepšení celkového vývoje národního hospodářství

Ohrožení:

- Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných
- Odchod mladých lidí do větších měst
- Nízká aktivita a nezájem místních obyvatel o navázání původních kulturních tradic
- Zhoršení kvality životního prostředí – absence zpracování bioodpadu
- Vandalismus
- Daňová politika vlády České republiky
- Hnědouhelná pánev v Chebské pánvi

Konstatováním silných stránek území je zejména jeho výhodná geografická poloha vycházející z blízkosti hranic s Německem, dále výskyt již známých a navštěvovaných míst s ohledem na dlouholetou tradici lázeňství, která představuje nejefektivnější druh cestovního ruchu a představuje konkurenční výhodu proti jiným regionům. Významným prvkem je ochota a vzájemná spolupráce subjektů veřejné správy, místní podnikatelské sféry a nestátních neziskových organizací v zapojování se do rozvojových projektů.

Specifický vývoj území v důsledku výměny obyvatelstva po skončení 2. světové války zapříčinilo stávající vztah obyvatel území, kteří si nevytvořili pevné historické, kulturní, vlastenecké i majetkové vazby k sídlům i okolní krajině. Další slabou stránkou je nedostatečná dopravní a technická infrastruktura, nedostatečná občanská vybavenost a nedostatečné pokrytí vysokorychlostním internetem. Ekonomický rozvoj regionu snižuje nedostatečné napojení na dálniční síť a orientace na odvětví průmyslu s nižší přidanou hodnotou.

Území regionu má dostatečný potenciál ve využití silných stránek pro jeho sociální i ekonomický rozvoj. Příležitostí území je využití přírodního a kulturního potenciálu regionu zachováním venkovského charakteru, přívětivé a malebné krajiny, podpora zlepšení podmínek v sídlech, podpora podnikatelské sféry, obnova vztahu místních

obyvatel k území. Pro rozvoj cestovního ruchu je vhodným nástrojem zpracovaná Studie cestovního ruchu v mikroregionu. Příležitost lze spatřovat v dokončení průmyslové zóny ve městě Cheb, kdy získáním přímých zahraničních investic dochází nejen ke vzniku nových pracovních míst, ale i zvýšení produktivity práce, což má celkový dopad na tvorbu regionálního HDP. Příležitostí se dále ukazuje také ochota místních podnikatelských subjektů v diverzifikaci hospodářství ve venkovských sídlech.

Hrozbami pro mikroregion jsou vysoký podíl nezaměstnaných (sociální exkluze, alkoholismus, drogová závislost, zvýšená kriminalita), vylidňování ekonomicky zaostalejších území, nedostatečná občanská vybavenost, nedostatečné internetové pokrytí (snižuje atraktivitu bydlení zejména pro mladé lidi, brání rozvoji ekonomických aktivit), odchod mladých a vzdělaných lidí, apatie a nezájem obyvatel v navazování původních kulturních tradic a zvyků. Absence zařízení na zpracování bioodpadu může mít dopad na zhoršení kvality životního prostředí, kdy v případě uložení na skládky ohrožuje složky životního prostředí skleníkovými plyny a škodlivými průsaky.

6. ANALÝZA ČINNOSTI MIKROREGIONU

6.1. Mikroregion Chebsko

Dobrovolný svazek obcí vedený pod názvem Mikroregion Chebsko byl založen zakládací smlouvou dne 22. října 2003. Členy svazku bylo 13 obcí: město Cheb, Františkovy Lázně, Plesná, Skalná, obec Dolní Žandov, Libá, Lipová, Milíkov, Odrava, Okrouhlá, Pomezí nad Ohří, Poustka, Třebeň. Mikroregion vznikl z iniciativy členských obcí za účelem realizace společných projektů v období, kdy tyto formy sdružení vznikaly živelně. Nebylo a není výjimkou, že jedna obec byla a je členem více svazků.

Jak vyplývá z rozhovoru se starostou členské obce Milíkov, je členství v Mikroregionu Chebsko zejména pro malé obce nutností pro získání dotačních titulů na realizaci projektů, které přispívají k rozvoji území. V rámci setkávání jednotlivých zástupců členských obcí dochází k předávání zkušeností a získaných informací a dohodě na podání a následné realizaci jednotlivých projektů. Praxe je taková, že obec má nějaký záměr, který by ráda uskutečnila, dohodne se např. s dalšími dvěma okolními obcemi a společně vypracují projekt. Jedním z takových projektů byl projekt „Bylínne zahrady“ na jehož realizaci se domluvily obce Dolní Žandov, Okrouhlá a Poustka. Obec Milíkov plánuje spolu s obcí Tuřany a městem Cheb společný projekt zaměřený na zrestaurování pomníků padlých v 1. a 2. světové válce. Probíhající spolupráce mezi jednotlivými obcemi přináší výhody nejen malým obcím, kdy např. město Cheb se podílelo na předfinancování projektu „Podpora marketingu a rozvoje cestovního ruchu v Mikroregionu Chebsko“ v celkové výši 11.636.838,- Kč, ale přispívá k rozvoji celého území⁴⁴. V roce 2008 se pod vedením nového zastupitelstva rozhodlo město Františkovy Lázně ze svazku obcí vystoupit. V rozhovoru se starosta obce Milíkov vyjádřil, že město Františkovy Lázně je pro mikroregion významným partnerem a samotné město pod novým vedením po uskutečněních komunálních volbách do zastupitelstev obcí v roce 2014 uvažuje o znovuoobnovení členství.

Jak už bylo zmíněno, řada obcí je zároveň členem více svazků, je tak i v případě obce Milíkov, která je zároveň členem MAS21. Starosta se vyjádřil k otázce, který typ spolupráce se mu zdá efektivnější či přínosnější pro obce. Zde uvedl, že prozatím

⁴⁴ Viz - Zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření dobrovolného svazku obcí Mikroregion Chebsko za rok 201

mikroregion dokázal získat více dotací než MAS, ale vzhledem k tomu, že spolupráce a aktivity v MAS se teprve rozvíjí, není možné předčasně efektivitu a přínos obou typů spolupráce hodnotit⁴⁵.

Webové stránky Mikroregionu Chebsko www.chebsko.net uvádí základní informace o sdružení, mapu regionu, jsou zde uvedeny základní informace o členských obcích sdružení, typy na místa pro trávení volného času, kalendář akcí pořádaných v regionu a je zde také zpřístupněna služba pro online rezervaci ubytování.

Tabulka č. 4 – Členství obcí Mikroregionu Chebsko v jiných svazcích k 31.12.2013

Obce Mikroregionu Chebsko	Sdružení obcí a firem – Chebská pánev*	Svazek obcí – Kamenné vrchy	Mariánsko-lázeňsko	MAS 21
Cheb				
Plesná		x		x
Skalná		x		x
Dolní Žandov			x	x
Libá				x
Lipová				x
Třebeň	x	x		x
Milíkov				x
Okrouhlá	x			x
Odrava	x			x
Poustka				x
Pomezí nad Ohří	x			x
Tuřany	x			x
Františkovy Lázně**				

* Sdružení obcí a firem – Chebská pánev ukončilo svoji činnost ke konci roku 2013

** Město Františkovy Lázně ukončilo členství ve sdružení obcí Mikroregion Chebsko v roce 2008

Zdroj: www.mas21.cz – vlastní zpracování

6.1.1. Poslání a cíle

Mezi hlavní předmět činnosti svazku byl mimo jiné stanoven:

- společný postup obcí k řešení komplexního, ekonomického, sociálního a kulturního rozvoje ve vazbě na regionální politiku ČR, případně EU

⁴⁵ Kompletní rozhovor se starostou obce Milíkov viz Příloha č. 1

- koordinace významných investičních akcí a projektů v území, činnosti místních samospráv, zajišťování a vedení předepsané agendy jednotlivých společných akcí a projektů
- spolupráce v případě vyhlášených státních programů a programů Evropské unie
- podpora rozvoje turistiky a cestovního ruchu v území
- podpora udržitelnosti a rozvoje venkovských oblastí
- aktivity pro podporu zaměstnanosti v území
- propagace svazku navenek⁴⁶

6.1.2. Strategické dokumenty

V současné době má svazek dle sdělení manažerky sdružení zastaralý strategický dokument, a proto se pracuje na novém. Zpracování strategického plánu je nutností pro získávání dotačních titulů. V plánu je dále vypracování komunitního plánování jednotlivých členských obcí. Existujícím dokumentem je Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko, který stanovuje strategickou vizi rozvoje cestovního ruchu: *„Mikroregion Chebsko - turistická destinace pro objevné poznávání, aktivní odpočinek, profesní setkávání a zajímavé zážitky, kde kvalita infrastruktury, pestrost nabídky, profesionalita služeb, ohleduplnost k přírodnímu prostředí a péče o kulturní dědictví jsou důvodem pro opakovanou návštěvu kraje. Široce podporovaný, dynamický a udržitelný cestovní ruch je přirozenou součástí života Mikroregionu“*.⁴⁷

6.1.3. Projekty v rámci Mikroregionu Chebsko

Projekty realizované v rámci svazku obcí vychází z vypsaných výzev jednotlivých operačních programů. Programy zpracovává na základě podkladů obcí manažerka svazku obcí. Jsou podávány buď za celé sdružení, jako tomu bylo například při realizaci projektu „Podpora marketingu a rozvoje cestovního ruchu v Mikroregionu Chebsko“, nebo samostatně za jednotlivé obce. K hodnocení přínosu jednotlivých projektů, které svou

⁴⁶ (Stanovy dobrovolného svazku obcí „Mikroregion chebsko“)

⁴⁷ *Mikroregion Chebsko: Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko* [online]. 2011. vyd. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.chebsko.net/studie-cestovniho-ruchu-a-navazujicich-aktivit-v-mikroregionu-chebsko/>

realizací měly přispět k rozvoji regionu, byly manažerkou svazku obcí poskytnuty informace k níže uvedeným projektům.

„Podpora marketingu a rozvoje cestovního ruchu v Mikroregionu Chebsko“

Projekt byl realizován v rámci svazku obcí, žádost o dotaci byla podána v rámci ROP NUTS II. Severozápad, Prioritní osa 4 – Udržitelný rozvoj cestovního ruchu, Oblast podpory 4.3. – Podpora marketingu a tvorby a rozvoje produktů cestovního ruchu. Město Cheb poskytlo svazku obcí Mikroregion Chebsko bezúročnou půjčku na zajištění předfinancování projektu ve výši 100% celkových výdajů tj.: 11.636.838,- Kč. Projekt byl zaměřen na službu rozšíření a zkvalitnění stávajících nebo chybějících nabídek cestovního ruchu a jeho propagace. V rámci první etapy projektu byla vypracována Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko. Cílem studie bylo na základě provedené analýzy prostředí navrhnout vhodnou strategii, která podníká další rozvoj cestovního ruchu v mikroregionu. V dalších etapách projektu byla mimo jiné realizována výroba propagačních materiálů, instalace turistických značení, zřízení administrovaný web a rezervační systém.

„Učení v přírodě – bylinné zahrady bez hranic“

V roce 2013 byl realizován projekt Učení v přírodě, v jehož rámci byly v obcích mikroregionu Dolní Žandov, Okrouhlá a Poustka vybudovány bylinné zahrady. Do projektu se mikroregion zapojil spolu s partnerským německým městečkem Nagel. V partnerském městě Nagel byla založena tzv. „smyslová a časová bylinná zahrada“ a rovněž v obcích mikroregionu byly navrženy tématické bylinné zahrady splňující funkci výukovou a relaxační. Projekt byl realizován v rámci podpory Evropského fondu pro regionální rozvoj, investice vaší budoucnosti, příhraniční spolupráce Cíl 3/Ziel 3, který poskytl finanční dotaci ve výši 1.870.000,- Kč.

„Obnova památníků Chebska“

Jedná se o investiční záměr svazku obcí, v rámci kterého by měla být provedena obnova památníků obětem 1. a 2. světové války. Byly vytypovány památníky, které se nacházejí na strategických místech regionu a o jejichž obnovu je zájem i ze zahraničí. Všechny památníky jsou významnými pietními místy připomínajícími historické události, které by

neměly upadnout v zapomnění. Celkové finanční náklady na projekt jsou předpokládány ve výši 2.291.000,- Kč, kdy o poskytnutí dotace ve výši 1.832.000,-Kč bylo požádáno Ministerstvo obrany a sdružení obcí se bude podílet na financování projektu z vlastních zdrojů ve výši 459.000,- Kč. Časový plán realizace: leden – říjen 2016.

6.2. MAS 21, o.p.s.

MAS 21 je obecně prospěšná společnost založená zakládací smlouvou dne 15. prosince 2005. Zakládajícími členy jsou nestátní neziskové organizace, subjekty soukromé podnikatelské sféry a veřejné správy (obcí, svazků obcí a institucí veřejné moci), které spolupracují na rozvoji venkova, zemědělství a při získání finanční podpory pro svůj region, např. z národních programů a z programů Evropské unie, metodou LEADER. (Dohoda o změně zakládací smlouvy – úplné znění zakládací smlouvy ke dni 14.8.2014). OPS byla založena za účelem poskytování obecně prospěšných služeb v různých oblastech, které přispívají k všestrannému udržitelnému rozvoji regionu. Území MAS 21 tvoří v současné době správní území čtyř uskupení spolupracujících obcí a to Sdružení Ašsko, Mariánskolázeňsko, Mikroregion Chebsko, Svazek obcí Kamenné vrchy a území dalších tří obcí, které nejsou členy žádného uskupení. Území MAS zahrnuje správní území 34 obcí okresu Cheb (Strategický plán LEADER pro období 2009 -2013). Do konce roku 2013 bylo členem MAS také Sdružení obcí a firem Chebská pánev, to však o další spolupráci v MAS neprojevovalo zájem a ukončilo své členství.

Webové stránky www.mas21.cz obsahují ucelené informace o společnosti. Jsou zde uvedeny základní informace o společnosti, aktuální informace o dění v členských obcích. Na stránkách společnosti jsou dostupné veškeré důležité dokumenty - Strategický plán LEADER, Strategie 2014 – 2020 a dále přehled o uskutečněných projektech. V rámci zpracování nového strategického dokumentu byla stanovena společná vize společnosti: *„Území MAS 21 překonává socioekonomické a demografické zátěže v souvislosti s historickým vývojem sudetských (příhraničních) oblastí a staví základy pro ekonomicky, kulturně, environmentálně a sociálně udržitelný rozvoj svých regionů.“* (Strategie 2014 – 2020). MAS 21 vydává dvakrát až třikrát do roka zpravodaj pod názvem MASák, ve kterém čtenáře informují o realizovaných projektech v rámci strategického plánu a o dění v regionu.

6.2.1. Poslání a cíle

Výběr některých druhů poskytovaných obecně prospěšných služeb:

- podpora trvale udržitelného rozvoje
- zpracování a realizace rozvojové strategie regionu a rozvoj mezisektorové spolupráce
- realizace partnerské metody LEADER a programu EAFDR v regionu
- rozvoj a propagace regionu a jeho potenciálu pro cestovní ruch a lázeňství
- služby při financování projektů k rozvoji regionu
- posuzování projektů k rozvoji regionu
- spolupráce při realizaci projektů
- podpora multifunkčního zemědělství a ochrana životního prostředí
- zapojování veřejnosti do vytváření a realizace strategie obnovy venkova na komunální a regionální úrovni
- součinnost s tuzemskými i zahraničními subjekty majícími vztah nebo působící v regionu
- činnosti spojené se spoluprací s orgány Evropské unie, popřípadě jiných zahraničních subjektů v rámci rozvoje regionu⁴⁸

Hlavním cílem MAS 21 byla podpora vytvoření udržitelných ekonomických aktivit pro vytvoření vztahu obyvatel k venkovskému prostoru. Mezi priority MAS 21 pro dané období patřil rozvoj území v oblasti dopravní a technické infrastruktury a cestovního ruchu. Další významnou prioritou byla snaha o snížení ekonomické závislosti hospodářství území na podnikání v zemědělství a zvýšení doposud malé různorodosti venkovské ekonomiky. S ohledem na specifický poválečný vývoj regionu je snahou MAS také obnova kulturního dědictví a posílení vazby místního obyvatelstva k sídlům a okolní krajině.

6.2.2. Strategické dokumenty

Strategický plán LEADER pro období 2009 – 2013 (dále jen SPL) byl zpracován ve spolupráci zástupců jednotlivých uskupení, dále zástupci subjektů podnikatelské sféry a nestátních neziskových organizací. Při zpracování SPL docházelo k setkání jednotlivých

⁴⁸ (Výroční správa 2013 MAS 21, o.p.s.)

zástupců na pravidelných koordinačních schůzkách, kde probíhala sumarizace a třídění dosavadních výsledků práce, předávání získaných informací a stanovování dalšího postupu. SPL vycházel z řady již zpracovaných strategických dokumentů, které byly zpracovány za účasti aktivní veřejnosti s odbornou garancí a byly veřejně projednány.

V souladu s cíli strategického plánu bylo vymezeno šest oblastí podpory:

- 1) Fiche č. 1 – Atraktivní a dostupná obec
- 2) Fiche č. 2 – Pestrý venkov
- 3) Fiche č. 3 - Venkovský cestovní ruch
- 4) Fiche č. 4 – Ochrana a rozvoj kulturního dědictví venkova
- 5) Fiche č. 5 – Aktivní venkov I.
- 6) Fiche č. 6 – Aktivní venkov II.

V rámci Strategického plánu LEADER pro období 2009 – 2013 byla prostřednictvím MAS realizována řada úspěšných projektů. Společnost získala prostřednictvím opatření osy IV. LEADER Programu rozvoje venkova na rozvoj svého území celkem 25 000 000,- Kč. MAS dále získala finanční prostředky na provoz sekretariátu MAS, což umožnilo žádat o podporu i v jiných dotačních titulech např. z Regionálního operačního programu Severozápad, nebo Programu obnovy venkova a tím získalo další finanční prostředky ve výši 8.000.000,- Kč.

Příprava SPL na období 2014 – 2020 byla započata v roce 2012. V současnosti je na webových stránkách www.mas21.cz k dispozici pracovní verze strategie. Na základě provedené SWOT analýzy území v působnosti MAS bylo definováno šest rozvojových oblastí:

- Rozvoj pracovních příležitostí a rozvoj podnikání
- Cestovní ruch
- Infrastruktura
- Spolupráce, komunikace
- Občanská vybavenost
- Příroda a krajina

Strategický plán je zpracováván v souladu s tzv. strategickými plány nižšího řádu, tedy dokumenty realizujícími se na území mikroregionů či obcí MAS a zároveň v souladu se strategickými dokumenty vyššího řádu. Mezi tyto dokumenty patří mimo jiné např. Program rozvoje Karlovarského kraje pro období 2014 – 2020, Koncepce kultury

Karlovarského kraje pro období let 2013 -2020, Plán odpadového hospodářství Karlovarského kraje 2005 -2015 a další.

6.2.3. Projekty uskutečněné v rámci MAS

Vzhledem k tomu, že na rozvoji území Mikroregionu Chebsko se podílí i jiné formy meziobecní spolupráce, např. obecně prospěšná společnost MAS 21, které je svazek obcí Mikroregion Chebsko členem, byly k hodnocení vybrány projekty realizované také touto společností.

Do současné doby bylo společností vyhlášeno v rámci SPL šest výzev k předkládání žádostí o dotace ve všech oblastech podpory (Fiche č. 1 – 6).

Výzva č. 1

V rámci první výzvy bylo předloženo 8 žádostí, z toho 6 bylo zaregistrováno u Regionálního odboru Státního zemědělského intervenčního fondu Ústí nad Labem (dále jen RO SZIF). SZIF poskytl dotaci na realizaci všech šesti projektů v celkové výši 3.692.627,- Kč. V rámci jednoho z projektů, které podalo město Plesná, byla provedena oprava vnitřních omítek a maleb kněžiště kostela v Lomničce u Plesné. Na tento projekt byla poskytnuta dotace ve výši 721.234,- Kč. Obec Dolní Žandov v rámci poskytnuté dotace ve výši 364.461,- Kč provedla stavební obnovu historicky významného domu č.p. 40.

Výzva č. 2

SZIS přijal 10 žádostí o poskytnutí finančních prostředků na realizování projektů. Schváleno bylo 9 žádostí a poskytnuta dotace v celkové výši 4.243.292,- Kč. Mezi uskutečněnými projekty byl např. projekt obce Poustka, která díky poskytnuté dotaci ve výši 175.491 provedla obnovu vnitřních a vnějších omítek kapličky v Poustce včetně úprav okolí. Obec Dolní Žandov získala dotaci ve výši 242.550,- Kč na obnovu obecního hřbitova.

Výzva č. 3

Po vyhlášení třetí výzvy podalo šest subjektů žádosti o dotace. Po administraci ze strany MAS a následně SZIF byly schváleny čtyři projekty a poskytnuta dotace v celkové výši 4.377.505,- Kč. Jedním z úspěšných žadatelů byl pan ing. Marek Babuška, CSc., s projektem na stavební úpravy Manského Dvora v obci Dolní Žandov, budovy „E“. Jednalo se o přestavbu stodoly na sportovní zařízení ve výši 1.199.404,- Kč.

Výzva č. 5

Na základě vyhlášení páté výzvy, podalo svoji žádost o dotaci 34 subjektů. Po administraci ze strany MAS bylo schváleno 17 žádostí, které byly následně schváleny i ze strany SZIF a byla poskytnuta dotace v celkové výši 8.263.771,- Kč. Mezi úspěšnými žadateli byla např. obec Dolní Žandov, která obdržela již druhou dotaci ve výši 143.100,- Kč na stavební obnovu historicky významného domu č.p. 40., dále byla obci poskytnuta dotace ve výši 162.900,- Kč na rekonstrukci místního obecního úřadu a dotace ve výši 939.159,- Kč na revitalizaci – obnovu veřejného prostranství v obci. Obec Tuřany obdržela dotaci ve výši 60.000,- Kč na obnovu budovy místního obecního úřadu⁴⁹.

Výzva č. 6.

Zatím poslední uskutečněná výzva znamenala přijetí 25 žádostí o dotace. Vyhověno bylo 10 žádostem, které byly postoupeny ke kontrole SZIF. Všechny 10 žádostí bylo po kontrole SZIS schváleno a byla poskytnuta dotace v celkové výši 1.949.220,- Kč. Úspěšným žadatelem bylo např. město Plesná, které získalo dotaci ve výši 262.240,- Kč na rekonstrukci zasedací místnosti místního obecního úřadu, dále Sbor dobrovolných hasičů města Plesná obdrželo dotaci ve výši 116.000,- na zateplení hasičské zbrojnice.

6.3. Město Cheb – strategie rozvoje

Město Cheb je s ohledem na svoji velikost i polohu přirozeným centrem Mikroregionu Chebsko, kdy všechny členské obce svazku jsou obcemi správního obvodu Cheb. Město je od počátku založení sdružení jeho lídrem a zástupci města byli vždy předsedové sdružení.

Samotné město má pro svůj rozvoj zejména v hospodářské a sociální oblasti zpracovaný střednědobý dokument - Strategický plán města Cheb na léta 2012 – 2016. Plán je rozdělen do tří částí: analytické, návrhové a implementační. Analytická část je zaměřena na analýzu demografické a sociální situace. Součástí analýzy je zároveň průzkum podnikatelského prostředí a situace v oblastech dopravy, technické infrastruktury, bydlení, sociální oblasti a dalších. Návrhová část dokumentu obsahuje akční plán zaměřený na tři oblasti rozvoje:

- Kvalita života a fyzické prostředí (zabývá se otázkami vztahů mezi obyvateli, bezpečností, volným časem, kvalitou prostoru pro život a podmínkami pro bydlení),

⁴⁹ Viz Příloha č. 11 – Uskutečněný projekt MAS 21 - Oprava budovy obecního úřadu v Tuřanech

- Podnikatelské prostředí (zaměřené na veřejno-soukromé partnerství s cílem zlepšit komunikaci a spolupráci veřejné správy a podnikatelské sféry a zlepšení informovanosti podnikatelů),
- Doprava, infrastruktura a životní prostředí (provedení aktualizace Generelu dopravy s cílem na zvyšování bezpečnosti dopravního provozu a opatření pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace).

Implementační část dokumentu obsahuje systém řízení realizace strategického plánu a finanční plnění jednotlivých cílů.

V současné době je zpracováván návrh dokumentu na období 2014 – 2023 - Strategie území správního obvodu ORP Cheb pro oblast předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství, přeshraniční spolupráce a spolupráce v oblastech cestovního ruchu, kultury a volnočasových aktivit na území ORP Cheb. Tato strategie je zpracovávána v rámci projektu „Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci správních obvodů s rozšířenou působností“. Projekt je realizován Svazem měst a obcí ČR a město Cheb je gestorem tvorby strategie. Cílem projektu je posílení meziobecní spolupráce obcí ve správním obvodu města Cheb.

Pro oblast sociálních služeb je zpracován dokument na období 2014 – 2020 - Komunitní plán rozvoje sociálních služeb a navazujících služeb města Cheb doplněný o Katalog poskytovatelů sociálních služeb města Cheb.

Mezi další rozvojové plány patří např. Integrovaný plán rozvoje města Cheb – zóny Zlatý vrch. Dokument je zaměřen na zatraktivnění sídliště, jehož výstavba byla dokončena na počátku devadesátých let. Lokalita sídliště se nachází na severovýchodním okraji města, panelové domy byly vybudovány v prudké stráni velmi blízko u sebe. Jedná se o oblast, která je vnímána jako nejméně atraktivní část města a potýká se s problémem výskytu sociálně vyloučených obyvatel města.

Veškeré dokumenty města jsou dostupné na oficiálních internetových stránkách města: www.cheb.cz.

6.3.1. Projekty města Cheb

K hodnocení byly vybrány níže uvedené projekty, které svou realizací výrazně přispěly k ekonomickému a sociálnímu rozvoji mikroregionu.

Individuální projekt na změnu situace sociálně vyloučených obyvatel města, zejména obyvatel sídliště Zlatý vrch

Jedná se o projekt financovaný z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu – Lidské zdroje a zaměstnanost. Výše poskytnuté dotace: 23 084 511,00 Kč. Projekt je navržen tak, aby sloužil jako nástroj k odstranění překážek vstupu na trh práce, naplňování potřeb sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob a rodin v Chebu, zejména na sídlišti Zlatý vrch. Projekt je zaměřen nejen na sociálně vyloučené osoby, ale zaměřuje se také na oblast vzdělávání, zaměstnávání, trávení volného času mládeže a dále oblasti zdraví a bezpečí. Hlavním cílem projektu je poskytování sociálních služeb občanům, kterým bude poskytnuta pomoc v překonání propasti zadluženosti, nevzdělanosti, nezaměstnanosti, závislosti na sociálních dávkách a dalších, vstupem na trh práce, získáním adekvátního bydlení, vzděláváním a poradenstvím. Projekt je realizován od července 2012 a do současné doby ho využilo 835 osob. Z praxe se ukázalo, že velkým přínosem pro zúčastněné osoby byla poradenská pomoc s řešením dluhů, pomocí které se mnohým z nich podařilo dostat z dluhové pasti a dále drogová abstinence. Všechny služby v rámci projektu jsou poskytovány odborným týmem pracovníků a jsou bezplatné.

Turistické využití levého břehu Ohře

V roce 2013 byl ukončen projekt financovaný z Regionálního operačního projektu NUTS II Severozápad s přijatou dotací ve výši 114 000 000,00 Kč. V rámci projektu došlo k zatraktivnění dříve nepřilíživě využívaného prostředí levého břehu řeky Ohře. Nyní se zde nachází víceúčelové sportoviště, pikniková louka, stolní tenis, crossová dráha, hřiště na streetball a atletický ovál s tartanovým povrchem. Bylo zde vybudováno lanové centrum, které nabízí velký okruh dlouhý 250 metrů. V horní části areálu je návštěvníkům k dispozici půjčovna sportovního náčiní. Celý areál byl vybaven mnoha lavičkami, odpadkovými koši, osvětlením a došlo zde také k sadbovým úpravám, součástí je i několik parkovišť. Ukončení výstavby v této části navázalo na úspěšný projekt „Krajinná výstava bez hranic 2006“ v rámci jejíž přípravy proběhla rozsáhlá úprava zanedbaného prostoru

pod chebským hradem a přilehlého pravého břehu řeky Ohře. Vzniklo tak atraktivní celistvé území pro sportovně-rekreační trávení volného času místních obyvatel i návštěvníků města Cheb.

Krajinná výstava bez hranic 2006

Projekt byl realizován v letech 2004-2006 v rámci přeshraniční spolupráce z programu INTERREG IIIA Česká republika – Svobodný stát Bavorsko s dotací EU ve výši 31 531 050,00 Kč a dále Státního fondu životního prostředí ČR ve výši 41 924 000,00 Kč. Tento projekt vycházel z partnerství měst Cheb a Marktredwitz a bohaté tradice, kterou v Německu krajinné výstavy mají. Smyslem těchto výstav je nejen prezentace zahradního umění, ale především rekultivace problémových a často narušených území, která jsou po skončení výstavy natrvalo využívány k příměstské rekreaci. V Chebu se tato rekultivace týkala rozsáhlého území pravého břehu řeky Ohře.

V roce 2013 uspořádalo město Cheb ve spolupráci s městem Tirschenreuth další krajinnou výstavu s názvem „Příroda a historie Cheb 2013“ a navázalo tak na úspěch první krajinné výstavy. V rámci této akce byl původní areál „Krajinky“ na pravém břehu řeky Ohře doplněn o výsadbu stromů, keřů, novým prvkem se zde stala také barokní zahrádka s uměleckým artefaktem k počtě architekta J.B. Neumanna, dětské vodní hřiště a venkovní fitness stroje.

Dětské dopravní hřiště Cheb

Projekt financovaný z Regionálního operačního programu NUTS II Severozápad s poskytnutou dotací 13 035 995,00 Kč. Vybudované dopravní hřiště je nejmodernějším hřištěm svého druhu v kraji. Hřiště je vybaveno semaforem, přechody pro chodce, ale i kruhovým objezdem, různými typy křižovatek a železničním přejezdem. Vlastníkem hřiště je město Cheb a provozovatelem se stal Dům dětí a mládeže Sova. Hřiště bude od dubna 2015 sloužit k výuce dopravní výchovy v dopoledních hodinách školám a školám a v odpoledních hodinách bude přístupné veřejnosti.

Zřízení Česko-německého jazykového a komunikačního centra na gymnáziích Oelsnitz a Cheb

V rámci projektu přeshraniční spolupráce, realizovaného z Operačního programu Cíl 3 Česká republika – Svobodný stát Sasko, vznikla mezi gymnázii nová jazyková a komunikační centra. V rámci projektu docházelo k celé řadě společných aktivit studentů a pedagogů obou gymnázií a v Chebu byla vybudována přístavba stávajícího areálu gymnázia o víceúčelovou aulu s kapacitou 200 posluchačů, multimediální audiovizuální sál a moderní učebnu. Realizace projektu proběhla v letech 2010 – 2013 a byla poskytnuta dotace ve výši 30 272 737,00 Kč.

6.4. Formy spolupráce obcí

MAS uskutečnilo za dobu své působnosti celou řadu partnerských projektů, kdy se na jejich realizaci podílelo spolu s jinými sdruženími, nebo obcemi, které nejsou členy MAS 21. Jedním z nich byl projekt realizovaný ve spolupráci s MAS Náš Region, o.s., pod názvem „Kraj živých vod“ v rámci Programu rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013 (PRV), Osy IV. LEADER, opatření IV.2.1. Projekt byl zaměřen na rozvoj cestovního ruchu a revitalizaci kulturního dědictví. V rámci tohoto projektu došlo k vydání publikace „Krajem živých vod“ a na území MAS 21 k revitalizaci kašny v obci Dolní Žandov a v Lázních Kynžvart.

V rámci 16. Výzvy Regionálního operačního programu Severozápad, Prioritní osa 9.2. Integrovaná podpora místního rozvoje, byl schválen projekt pod názvem „Příprava podkladů pro následnou realizaci úprav veřejných prostranství obcí a vyplacena dotace ve výši 1.635.722,15 Kč. Projekt byl zaměřen na vytvoření projektových dokumentací, plánů rozvoje a údržby veřejné zeleně, plánů umístění náhradních výsadeb, projektů vegetačních úprav, projektů regenerace zeleně a dalších dokumentací zabývajících se úpravou veřejného prostranství (Tisková zpráva č. 4 MAS 21).

Na základě uzavření partnerské smlouvy s obcí Krásná se MAS 21 spolu s dalšími partnery (město Hranice, Sdružení Ašsko) podílí na projektu „Realizace úprav veřejného prostranství obce Krásná“. Projekt řeší komplexní revitalizaci centra obce Krásná, dále hlavní komunikaci obce s parkovištěm. Na uskutečnění projektu byla získána dotace v celkové výši 8 659 496,00 Kč z Regionálního operačního programu NUTS II Severozápad.

Mikroregion Chebsko je současně členem MAS 21, lze tedy předpokládat spolupráci těchto dvou forem sdružení. Samostatně za svazek obcí Mikroregionu Chebsko se spolupráce s jinými sdruženími nepodařila potvrdit z důvodu absence informací. Meziobecní spolupráce v rámci sdružených obcí probíhá, což bylo již zmíněno v uvedených příkladech projektů realizovaných v rámci svazku obcí.

Město Cheb je velmi aktivní ve spolupráci s dalšími formami sdružení. Jedním z příkladů, který již byl také zmíněn, je vypracování „Strategie území správního obvodu ORP Cheb“, na kterém se podílelo spolu se Svazem měst a obcí ČR. V rámci spolupráce se Svazem měst a obcí se město Cheb zapojilo do projektu na podporu meziobecní spolupráce pod názvem „Obce sobě“. Město Cheb, Plesná, Skalná a obec Libá jsou členy Regionálního sdružení měst a obcí - EUREGIO EGRENSIS, kdy v rámci její činnosti jsou překračovány nejen hranice regionu, ale také státní hranice.

Většina členských obcí Mikroregionu Chebsko vytváří partnerství s některou ze sousedních obcí Německa. Díky těmto partnerstvím jsou rozvíjeny, nebo znovuobnovovány tradice, které zde byly provozovány před 2. Světovou válkou a v důsledku poválečného historického vývoje upadly v zapomnění.

6.5. Evaluace dosavadní činnosti

Územní oblast **dobrovolného svazku obcí Mikroregionu Chebsko** nepřekračuje území správního obvodu města Cheb. Mikroregion má jedno přirozené krystalizační jádro, kterým je právě město Cheb. Výhodu lze spatřovat v tom, že se jedná o malý soudržný region, kdy každá z členských obcí má zpracovaný strategický dokument rozvoje svého území. Kvalita těchto dokumentů se postupem let zvyšuje a představitelé jednotlivých obcí si uvědomují, že tyto dokumenty musí být pravidelně aktualizovány a zpracovávány tak, aby byly v souladu s principy udržitelného rozvoje. Při tvorbě těchto dokumentů bylo v minulosti často využíváno jiného subjektu, od tohoto trendu se ustupuje a většina obcí se sama podílí na zpracování za pomoci jednotlivých aktérů obce. Většina obcí mikroregionu má zpracován také Územní plán obce, nebo na jeho vypracování pracuje.

Sdružení obcí Mikroregion Chebsko má svůj management, který se od založení sdružení několikrát změnil. Poslední zaznamenanou změnou, ke které došlo na posledním setkání zástupců svazku obcí dne 29. ledna 2015, je nová volba předsedy sdružení, kterým je dle tradice zástupce města Cheb. Svazek obcí má dle sdělení manažerky sdružení zastaralý

strategický dokument, který je v současné době aktualizován. Jediným rozvojovým dokumentem je v současné době Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko. Tento dokument je zaměřen na rozvojové aktivity podporující cestovní ruch na území mikroregionu. Studie byla zpracována společností Asistenční centrum, a.s., Most. Při koncepci dokumentu se vycházelo ze zásad regionální politiky Karlovarského kraje a dále z rozvojových plánů měst a obcí mikroregionu. Při formulaci strategie se vycházelo z národních strategických dokumentů, např. „Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2007-2013“, „Národního rozvojového plánu České republiky 2007 – 2013“ a „Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013“. Z dokumentů na regionální a krajské úrovni je možné uvést „Program rozvoje Karlovarského kraje 2007 – 2013“ a „Program rozvoje cestovního ruchu 2007 – 2013 v KK“. Strategickým dokumentem na místní úrovni byl „Program rozvoje Mikroregionu Chebsko“. Mikroregion získal řadu dotací na realizaci svých záměrů. Jedním z velkých projektů, který se týkal všech členských obcí, byl projekt na podporu marketingu a rozvoje cestovního ruchu v Mikroregionu Chebsko. V dalších případech se jednalo o projekty, které předkládaly v rámci meziobecní spolupráce některé z členských obcí mikroregionu. Mikroregion má svoje webové stránky, na kterých je možné získat jen kusé informace o jeho činnosti. Není zde uveden strategický dokument a Studie cestovního ruchu je k dispozici pouze ve zkrácené verzi. Z jediných dostupných dokumentů jsou k dispozici Zakladatelská smlouva a Stanovy mikroregionu. Sdružení nevypracovává výroční zprávu, ze které by bylo možné získat přehled o činnosti mikroregionu, záměrech a uskutečněných projektech. Jedinými dostupnými informacemi, které však poskytují jen vybrané informace, lze získat ze Zpráv o výsledku hospodaření svazku obcí Mikroregion Chebsko, které jsou prováděny každý rok Krajským úřadem Karlovarského kraje. Tyto zprávy opět nejsou dostupné na webových stránkách mikroregionu, ale pouze na webových stránkách jednotlivých členských obcí. Stejná situace je i v případě uskutečněných projektů, kdy na webových stránkách jsou uvedeny pouze dva projekty bez bližších informací např. o období jejich realizace. Závěrem lze konstatovat, že pro neaktuálnost informací o mikroregionu na webových stránkách a absenci strategických dokumentů nelze zhodnotit, zda jsou ze strany mikroregionu, naplňovány strategické cíle. Na druhou stranu, z rozhovoru se starostou obce Milíkov, byla činnost mikroregionu hodnocena kladně, z čehož lze usuzovat, že součinnost managementu

svazku a zástupců jednotlivých obcí funguje a obce tak mají možnost realizovat prostřednictvím svazku své záměry.

Místní akční skupina MAS 21, o.p.s., byla založena zakládací smlouvou dne 15. prosince 2005. Územní oblast společnosti nepřekračuje území okresu Cheb a je tvořeno správním územím 35 obcí. Některé z obcí jsou kromě členství v MAS 21 také členy dalších uskupení – viz tabulka č. 4. Dobrovolný svazek obcí Mikroregion Chebsko je členem MAS 21 v rámci uskupení. Dle sdělení starosty obce Milíkov se uvažuje o tom, že jednotlivé členské obce mikroregionu vstoupí do MAS 21 každá samostatně, z důvodu rozhodovacích pravidel, kdy v současné době má hlas mikroregionu stejnou váhu, jako hlas jedné obce. MAS 21 měla na období 2009 – 2013 zpracovaný Strategický plán LEADER (dále jen SPL). Při vypracovávání tohoto dokumentu se vycházelo z již dříve zpracované verze SPL, která však nebyla podpořena v rámci výzvy Programu rozvoje venkova v roce 2007. Tato verze byla dopracována a podpořena Plénem regionu MAS. Dále zpracovatelé vycházeli např. ze strategických dokumentů „Integrovaná rozvojová strategie venkovských regionů Chebska“, „Program Leader ČR. Místní akční skupina Vladař“, „Strategická studie rozvoje mikroregionu Chebská pánev“ a další. Cenným zdrojem informací byla výměna informací, která probíhala při setkáních s představiteli jiných dříve fungujících MAS. V rámci strategie byly stanoveny priority a cíle, identifikovány problémové oblasti, k jejichž řešení byly zvoleny nástroje k dosažení cíle. Plénem regionu MAS byla jako klíčová odsouhlasena osa č. III. – Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova a jako doplňková osa č. I. – Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví. Na základě vymezených nástrojů k dosažení prioritních cílů byly definovány 4 fiche opatření.

Dalším strategickým dokumentem MAS je připravovaná Strategie 2014 – 2020 s názvem „Integrovaná strategie rozvoje území pro období 2014 – 2020 (ISRÚ). V současné době je k dispozici pracovní verze strategie. Na tvorbě strategického dokumentu se začalo pracovat v roce 2013 a bylo stanoveno šest rozvojových oblastí. Nově bude součástí strategie i monitoring a hodnocení nejen realizace jednotlivých projektů, ale i hodnocení celé činnosti MAS 21 pomocí nastavených monitorovacích indikátorů. Ve strategické části plánu jsou stanoveny čtyři strategické cíle, kde je mimo jiné zaměřeno úsilí na oblast rozvoje pracovních příležitostí a podnikání.

Ze získaných informací lze konstatovat, že činnost MAS 21 je zcela v souladu se stanovenými strategickými cíli. Jednotlivé výzvy vypisované v rámci SPL jsou prioritně zaměřené na osy I. a III. a do současné doby bylo v těchto oblastech uskutečněno také nejvíce projektů. Díky jejich realizaci se naplňují stanovené cíle a dochází k obnově a rozvoji jednotlivých obcí. Tuto skutečnost dokládá i zpráva o hodnocení MAS 21 v rámci celostátního hodnocení místních akčních skupin, kdy v roce 2010 získala MAS 139 bodů z možných 200 a byla zařazena do skupiny B – dobře fungující MAS s prokazatelnou nadstavbou metody LEADER. To znamená, že umí nejen rozdělovat peníze, ale díky jasné strategii mají distribuované finanční prostředky přidanou hodnotu (Výroční zpráva MAS 21 za rok 2011). Činnost MAS 21 je ve všech směrech transparentní, jsou k dispozici veškeré programové dokumenty, výroční zprávy dokládající činnost společnosti a jednotlivé informace jsou zveřejňovány na přehledných webových stránkách.

Město Cheb má zpracovaný „Strategický plán rozvoje města na léta 2012 – 2016“. Řadí se mezi střednědobé dokumenty a jeho orientace je zaměřena zejména na oblasti hospodářské a sociální. Při jeho zpracování se vycházelo z dokumentu z předchozího období s tím, že byly provedeny analýzy rozvojových charakteristik a potenciálu města. V rámci nové strategie rozvoje byly stanoveny tři oblasti rozvoje a to:

- 1) Kvalita života a fyzické prostředí – zaměřená na vytvoření kvalitní nabídky příležitostí pro aktivní trávení volného času, rozvoj mezilidských vztahů a zlepšení image města.
- 2) Podnikatelské prostředí – vytvoření příznivého prostředí pro vznik nových a rozvoj stávajících firem, díky kterým dojde k navýšení pracovních míst, diverzifikace ekonomiky k aktivitám s vyšší přidanou hodnotou.
- 3) Doprava, infrastruktura a životní prostředí – pro zajištění kvalitní dopravního systému, funkční infrastruktury a kvalitního životního prostředí.

K jednotlivým cílům jsou pak stanoveny návrhy konkrétních opatření.

Mezi další strategické dokumenty patří „Strategický plán lokálního partnerství Cheb pro roky 2010 – 2012“. Na tvorbě strategie se v průběhu období od března 2009 do ledna 2010 podílely jednotlivé partnerské subjekty města. Tento dokument je nástrojem při řešení problémů spjatých s výskytem sociálně vyloučených lokalit a předcházení vzniku dalších. V rámci strategie jsou identifikovány problémové oblasti: bydlení, zaměstnávání, vzdělávání a volný čas a prevence sociopatologických jevů. K jednotlivým oblastem jsou pak stanoveny priority, cíle a opatření vedoucí k jejich naplňování.

Dalším důležitým dokumentem je „Komunitní plán rozvoje sociálních služeb a navazujících služeb města Cheb pro období 2014 – 2017“. Jedná se již v pořadí o třetí dokument, který navazuje na plány předešlé. Návazným dokumentem je „Katalog poskytovatelů sociálních a navazujících služeb města Cheb 2014 -2017“, který přináší přehled jak registrovaných sociálních služeb, tak neregistrovaných poskytovatelů sociálních služeb. V rámci komunitního plánování v předešlých letech vzešel již zmíněný projekt - „Individuální projekt města Chebu na změnu situace sociálně vyloučených obyvatel města, zejména sídliště Zlatý vrch“. Tento projekt stále probíhá a dosud byla v rámci projektu poskytnuta pomoc řadě občanů města Cheb. Mezi další uskutečněné aktivity v rámci komunitního plánování patří také již zmíněný Katalog poskytovatelů sociálních služeb, dále vytvoření nové příspěvkové organizace poskytující sociální služby. Pro nevidomé občany města bylo provedeno hlasitější ozvučení semaforů a zastávek MHD a umístění zvukových majáků na veřejných budovách. Dále došlo k vytvoření sociálně terapeutické dílny, která poskytuje službu osobám se zdravotním postižením a pomáhá jim v začleňování do společnosti a získávání základních pracovních návyků.

Posledním významným dokumentem je „Strategie území správního obvodu ORP Cheb v oblasti předškolní výchovy a základního školství, sociálních služeb, odpadového hospodářství, příhraniční spolupráce a spolupráce v oblastech cestovního ruchu, kultury a volnočasových aktivit na území ORP Cheb na období 2014 – 2023“. Tento dokument je prozatím ve fázi schvalování. Vizí meziobecní spolupráce je „Spolupráce v oblastech cestovního ruchu, kultury a volnočasových aktivit na území ORP Cheb. Byly vymezeny dva problémové okruhy a to:

- 1) Chybějící destinační management a společné marketingové aktivity.
- 2) Nekoncepční prezentace nabídky veřejných kulturních služeb a volnočasových aktivit.

Při tvorbě dokumentu se vycházelo mimo jiné z již stávajících strategických dokumentů města Cheb a dále strategických dokumentů MAS, dobrovolných sdružení a svazků obcí působících na území ORP Cheb.

Dynamický rozvoj města Cheb je znatelný jak v sociální, tak v ekonomické oblasti. Z uskutečněných aktivit v rámci komunitního plánování je zřetelný zájem města o zajištění komplexních sociálních služeb. Město neustále pracuje na zvyšování atraktivity města pro samotné občany, ale i jeho návštěvníky. V uplynulých letech byla provedena rozsáhlá rekultivace území levého i pravého břehu řeky Ohře, kde byly vytvořeny podmínky pro

aktivní trávení volného času. Město postupně opravuje místní komunikace a rozšiřuje trasy cyklostezek, buduje nová dětská hřiště, posledním takovým projektem je vybudování moderního dětského dopravního hřiště. V rámci územního plánování města dochází k zasíťování území určeného k výstavbě rodinných domů. Ekonomický rozvoj Chebu byl podpořen vybudováním průmyslové zóny, jež přivedla zahraniční investory, kteří zde provozují svou podnikatelskou činnost. V současné době se dokončuje třetí etapa jejího rozšíření.

7. ZÁVĚR

Cílem práce bylo na základě provedení analýzy zhodnotit sociální a ekonomický rozvoj Mikroregionu Chebsko. V rámci situační analýzy, která v empirické části práce obsahuje základní charakteristiku daného území, byly dále definovány a hodnoceny jednotlivé faktory sociálního a ekonomického rozvoje. Výstupem konkrétních zjištění bylo vytvoření SWOT analýzy, pomocí které bylo možné vyjádřit silné stránky daného území a jeho možné další využití a naopak slabé stránky představující riziko pro další rozvoj území. Zároveň byl posouzen význam meziobecní spolupráce a to nejen z pohledu činnosti Mikroregionu Chebsko a jím realizovaných projektů, ale i dalších forem meziobecní spolupráce.

Nepostradatelným zdrojem ekonomického a sociálního rozvoje měst a obcí je lidský kapitál. Na základě rozvojových indikátorů bylo zjištěno, že potenciál lidských zdrojů se nachází v činné občanské společnosti a to jak ve spolkové činnosti na daném území, tak i v podnikatelské sféře (cestovní ruch, řemeslníci, zemědělci). Města i obce vyvíjejí aktivní činnost v oblasti zvýšení atraktivity a kvality života v daném území, aby odvrátily další odliv mladých lidí do větších měst. Investují do oprav kulturních domů a budov, rekultivují dosud nevyužívaná území, kde vznikají prostory pro trávení volného času, budují dětská hřiště, sportoviště a zkvalitňují infrastrukturu. V oblasti bydlení je situace méně uspokojivá, zejména v malých obcích je nedostatek obecních bytů. Obce se zpracovaným územním plánem podporují výstavbu rodinných domů, nová výstavba by mohla být dále podpořena větším počtem stavebních pozemků s vybudovanými inženýrskými sítěmi. V oblasti sociální péče by měl mikroregion, s ohledem na demografický vývoj v regionu, soustředit svoji činnost na společné komunitní plánování, vybudování zázemí pro seniory a poskytované pečovatelské služby, které jsou v současné době k dispozici pouze ve městě Cheb. Na rozvoji lidských zdrojů se podílí systematická péče o zvyšování kvalifikace obyvatel, která je v regionu na velmi nízké úrovni. V regionu se nachází pouze tři střední školy a jedna vysoká škola. Ani jedna ze škol není technického zaměření.

Nepříliš pozitivní je i ekonomický vývoj mikroregionu, který vykazuje velmi nízkou produktivitu práce. Pravděpodobnou příčinou je orientace velké části ekonomických subjektů na obory a výrobky s nižší přidanou hodnotou. Do budoucna zde hrozí možnost přesunutí jejich výroby dále na východ do zemí s nižšími náklady na pracovní sílu, což

může představovat hrozbu v podobě zvýšení už tak dosti vysoké míry nezaměstnanosti. Mikroregion by se měl proto do budoucna zaměřit na změnu oborové struktury středoškolské vzdělávací nabídky a její relevantnosti vůči potřebám trhu práce, což je umožněno školským zákonem č. 561/2004 Sb., v platném znění. Mikroregion by se měl dále snažit podpořit navázání užší spolupráce mezi firmami a školami, čímž by mohlo dojít k souladu kvality absolventů škol s potřebami zaměstnavatelů v regionu. Zvýšení kvalifikace a zaměření zejména na technické obory může také přilákat do regionu další zahraniční investory orientované více na výzkumné a vývojové aktivity s vyšší technologickou náročností, čímž by se zvýšila jeho konkurenceschopnost. Podpora místních podnikatelů je ze strany měst a obcí dalším významným hlediskem pro rozvoj ekonomického prostředí regionu, je tedy žádoucí udržet současnou politiku nízkých cen pronájmů výrobních a nebytových prostor a prodej pozemků k výstavbě výrobních hal. Kladně se do ekonomiky regionu promítá rozvinuté lázeňství, kdy především lázeňský cestovní ruch patří k jednomu z nejefektivnějších forem cestovního ruchu a představuje pro region značný zdroj příjmů.

K analýze ekonomického a sociálního rozvoje mikroregionu byly vybrány projekty uskutečněné, jak v působnosti dobrovolného svazku obcí Mikroregionu Chebsko, tak dalšími formami meziobecní spolupráce. Z provedeného šetření bylo zjištěno, že v minulosti se řada aktivit jednotlivých forem uskupení překrývala, nicméně všechny uskutečněné aktivity přispěly k rozvoji v daném území. V současné době, s ohledem na nové programové období 2014 - 2020 strukturálních fondů, zpracovávají jednotlivá uskupení nové strategické dokumenty, které zohledňují strategické cíle všech uskupení působících na území regionu, což jistě přispěje k větší spolupráci, efektivitě a úspěšnosti projektů a následné realizaci cílů a rozvoj území, bude probíhat koordinovaněji.

8. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Publikace

BLAŽEK, Jir . , *kritika, klasifikace*.
Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2002, 211 p. ISBN 80-246-0384-5.

BUCHTOVÁ, Božena, ŠMAJS, Josef a BOLELOUCKÝ, Zdeněk. *Nezaměstnanost. 2., přeprac. a aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2013, 187 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4742-823.

CIMLER, Petr, Barbara EGGERS, Dita HOMMEROVÁ, Martin LOCHMULLER a Joachim RIEDL. *Der grenzüberschreitende Besucherverkehr Nordostbayern - Westböhmen*. 2014. vyd. Krumbach: Frick Kreativbüro&Onlinedruckerei, 2014. ISBN 978-3-945456-00-2.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Podpora podnikání: (průmyslová politika)*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, nakladatelství Oeconomica, 2003, 163 s. ISBN 80-245-0502-9.

EGER, Ludvík. *Odborné setkání a výměna česko-neměckých zkušeností: Deutsch - tschechischer Fachinformationsaustausch*. 1. vydání. Plzeň: Cechtuma s.r.o., 2002. ISBN 80-903225-7-3.

JEŽEK, Jiří. *Prostorová a regionální ekonomika*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství ZČU, 1998. ISBN 80-708-2483-2.

KNOLL Vilém a KNOLL Jaroslav. *Svazek nebo sdružení a další formy spolupráce obcí*. Vyd. 1. Praha [i.e. Kolinec]: AgAkcent, 2002, 47 s. Program obnovy venkova (AgAkcent). ISBN 80-903-0932-1.

KNOLL, Vilém a KNOLL, Jaroslav. *Problémy mikroregionů při tvorbě společných projektů*. Vyd. 1. Editor Pápol, Tomáš, Pavlas, Miroslav. Hradec Králové: Civitas per populi, 2006, 81, [6] s. Program obnovy venkova (AgAkcent). ISBN 80-903-8131-6.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Skalná - Neusorg: Když se sousedé stávají přáteli*. 2011. vyd. Skalná: město Skalná, 2011, 64 s.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Skalná – Wildstein – Vildštejn: Kapitoly z dějin města*. 2011. vyd. Cheb: Muzeum Cheb, p.o. Karlovarského kraje, 2011. ISBN 978-80-85018-75-2.

MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr a WOKOUN, René. *Regionální a municipální ekonomie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2011, 199 s. ISBN 978-80-245-1836-7.

Řízení obcí II. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008, 186 s. ISBN 978-808-6946-771.

SOJKA, Milan. *Česká ekonomika v evropských integračních procesech: vybrané problémy*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2009, 291 s. ISBN 978-807-2392-346.

SUCHÁČEK, Jan. *Restrukturalizace tradičních průmyslových regionů v tranzitivních ekonomikách*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 2005, 221 s. ISBN 80-248-0865-X.

Strategie regionálního rozvoje České republiky. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, 2006, 163 s. ISBN 80-239-7497-1.

WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (výhodiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-807-2016-990.

WOKOUN, René. *Přímé zahraniční investice a regionální rozvoj*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2010, 203 s. Odborná kniha s vědeckou redakcí. ISBN 978-80-245-1736-0.

WOKOUN, René, MATES, Pavel., *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Editor René Wokoun, Pavel Mates. Praha: Linde, 2006, 351 s. ISBN 80-720-1608-3.

Internetové zdroje:

Český statistický úřad: *Varianty vymezení venkova a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích* [online]. 2008. vyd. Praha, 2008, 3.10.2008 [cit. 2014-08-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/1380-08>

ESDP *Evropské perspektivy územního rozvoje* [online]. Praha: Graphic Line Praha, 2000 [cit. 2015-02-26]. ISSN 92-826-7658-6. Dostupné z: http://www.uur.cz/images/publikace/infomat/PDF/ESDP/esdp_uvod.pdf

Mikroregion Chebsko: Studie cestovního ruchu a navazujících aktivit v Mikroregionu Chebsko [online]. 2011. vyd. [cit. 2015-02-24]. Dostupné z: <http://www.chebsko.net/studie-cestovniho-ruchu-a-navazujicich-aktivit-v-mikroregionu-chebsko/>

Ministerstvo financí České republiky: *Politika vlády České republiky v oblasti Partnerství veřejného a soukromého sektoru* [online]. 2004. vyd. Praha, 2004, 31.12.2004 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/partnerstvi-verejneho-a-soukromeho-sekto/zakladni-informace>

Ministerstvo vnitra ČR: *Statistiky - počty obyvatel v obcích* [online]. 2015. vyd. Praha, 2015 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

Národní síť Místních akčních skupin České republiky: Územní působnost MAS [online]. 2014. vyd. Hanušovice, 2014, 1.8.2014 [cit. 2014-09-20]. Dostupné z: <http://nsmascr.cz/o-nas/mistni-akncni-skupiny/uzemni-pusobnost-mas/Strategie Evropa 2020: Evropa 2020>.

Národní síť zdravých měst ČR: Základní informace [online]. Praha, © 2014-, 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://nszm.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

Partnerství měst a obcí České republiky: O twinningu [online]. Praha, 2007 – 2013, © 2014 [cit. 2014-11-03]. Dostupné z: <http://www.partnerskamesta.cz/o-twinningu/co-je-twinning/co-je-partnerstvi-mest-neboli-town-twinning.aspx>

Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění [online]. Brusel: Evropská Komise, 2010 [cit. 2014-09-15]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

Svaz měst a obcí České republiky: Kdo jsme [online]. 2012. vyd. Praha, 2012, 21.5.2012 [cit. 2014-09-21]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>

Ústav územního rozvoje: Monitoring rozvojových dokumentů okresů a mikroregionů [online]. 2001. vyd. Brno, 2001, 29.2.2012 [cit. 2014-08-13]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=3787>

Ústav územního rozvoje: Grafické výstupy z monitoringu mikroregionů [online]. 2014. vyd. Brno, 2014, 4.8.2014 [cit. 2014-08-21]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4627>

Zákony:

Česká republika. Zákon č. 248/2000 Sb., o regionální podpoře. In: 73. Česká republika, 2000, roč. 2000, č. 248, 73. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2000&cz=248>

Česká republika. Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. In: 128. 2000, 38/2000. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=49296&nr=128~2F2000&rpp=15#local-content>

SEZNAM TABULEK

Tabulka č.1 – Velikostní struktura obcí Mikroregionu Chebsko (k datu 31.12.2013)	43
Tabulka č. 2 – Průměrná míra nezaměstnanosti dle územních úrovní v letech 2004-2012	53
Tabulka č. 3 – Přehled školských zařízení zřízených obcemi, nebo krajem na území Mikroregionu Chebsko	55
Tabulka č. 4 – Členství obcí Mikroregionu Chebsko v jiných svazcích k 31.12.2013	78

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Vznik mikroregionů v ČR do roku 1995 a letech 1996 - 2001	28
Graf č. 2 – Právní forma mikroregionů v ČR k 30.11.2013	29
Graf č. 3 - Populační vývoj obcí Mikroregionu Chebsko v letech 2004 – 2013	44
Graf č. 4 – Přirozený a migrační přírůstek Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013	45
Graf č. 5 – Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání ve správních obvodech ORP, krajích, ČR	47
Graf č. 6 – Vývoj počtu dokončených bytů v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004 – 2013	48
Graf č. 7 - Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ek.činností (%) ve SO Cheb v roce 2011	50
Graf č. 8 - Vývoj jednotlivých odvětví dle podílu zastoupení ekonomických subjektů v letech 2003-2013	52
Graf. č. 9 – Podíl vyjíždějících do zaměstnání a do škol v Mikroregionu Chebsko k roku 2011 (Počet obyvatel 41.288)	62

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 – SWOT matice	22
Obrázek č. 2 - Schéma členění způsobů a forem spolupráce	32
Obrázek č. 3 - Mapa Mikroregionu Chebsko	42
Obrázek č. 4 – Chráněné oblasti přirozené akumulace vod v Karlovarském kraji	64

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1 – Rozhovor s neuvolněným starostou obce Milíkov
- Příloha č. 2 - Populační vývoj obcí Mikroregionu Chebsko v letech 2004 – 2013
- Příloha č. 3 - Migrační přírůstek v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013
- Příloha č. 4 - Přirozený přírůstek v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013
- Příloha č. 5 - Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání ve správních obvodech ORP, krajích, ČR
- Příloha č. 6 - Dokončené byty v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013
- Příloha č. 7 - Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ek. činností (%) ve SO Cheb v letech 2003 – 2013
- Příloha č. 8 - Vyjíždějící do zaměstnání podle odvětví ekonomické činnosti, frekvence vyjížděky a času stráveného vyjížděkou a podle obce vyjížděky a obce dojížděky, okres Cheb, ke dni 26.3.2011
- Příloha č. 9 - Informace o kvalitě ovzduší v ČR, rok 2014
- Příloha č. 10 – Mapa správního obvodu města Cheb
- Příloha č. 11 – Uskutečněný projekt MAS 21 - Oprava budovy obecního úřadu v Tuřanech

9. PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Rozhovor s neuvolněným starostou obce Milíkov

1. Jste členem svazku obcí – Mikroregion Chebsko, co bylo impulsem pro členství?

Odpověď: *Byli jsme jedni ze zakládajících členů. Ke členství jsme se rozhodli kvůli větší šanci získání dotačních titulů na realizaci projektů.*

2. Přispělo členství v tomto sdružení k rozvoji obce?

Odpověď: *Já si myslím, že určitě ano, např. propagací obce Milíkov na internetových stránkách mikroregionu, nebo tiskem brožur, knížky o mikroregionu a taky z hlediska získání dotačních titulů.*

3. Jaká je spolupráce jednotlivých obcí mikroregionu?

Odpověď: *Tak starostové se už znají, mnozí z nich už jsou zvoleni poněkolidáté, dochází mezi nimi k výměně názorů, myšlenek, odkazují se na dotace. Do sdružení se má vrátit i město Františkovy Lázně, které dříve vystoupilo. Z pohledu mikroregionu, je to město velice významné.*

4. Jak často se setkáváte?

Odpověď: *Asi čtyřikrát do roka, v případě potřeby i víckrát, např. v době přislíbení realizace dotace. Těchto setkání se nemusí zúčastnit všichni, ale jen ty obce, kterých se realizovaný projekt týká.*

5. Jak prosazují jednotlivé obce své záměry, požadavky?

Odpověď: *Obec má nějaký nápad, zpracuje, nebo si nechá zpracovat projekt a pokusí se jej zrealizovat. Většinou se spojí dvě tři obce a společně se domluví, jako to bylo v případě obcí Dolní Žandov, Okrouhlá a Poustka, při realizaci projektu Bylinné zahrady. Naše obec spolu s obcí Tuřany vytvořila společný projekt na snížení energetické náročnosti budov, v rámci tohoto projektu došlo k zateplení budovy obecního úřad a výměně oken. V budoucnu plánují obce Milíkov, Cheb, Tuřany společný projekt na zrestaurování pomníků padlých při 1. A 2. světové válce.*

6. Mají vůbec malé obce šanci prosadit své záměry?

Odpověď: *Právě že díky mikroregionu máme.*

7. Obec je zároveň členem MAS21, dochází ke spolupráci mezi MAS21 a svazkem obcí?

Odpověď: *Přes MAS21 se budou realizovat nové dotační tituly, ty by měly nahradit současné ROPy. Členem MAS jsme přes Mikroregion Chebsko, takže za celý mikroregion, který sdružuje 13 obcí, máme v MASce jeden hlas, proto chceme do budoucna vstoupit do MAS jako každá obec jednotlivě, což bude lepší situace pro vyjednávání.*

8. Můžete uvést, který typ spolupráce se Vám zdá efektivnější a přínosnější pro obec?

Odpověď: *Spolupráce a aktivity v MAS se teprve rozvíjí, takže hodnotit můžu až později. Zdá se mi ale, že mikroregion zatím dokázal získat více dotací, než MAS, zatím nedokážu zhodnotit, co bude lepší, situace se v rámci změn OP má otáčet směrem k MASkám, přes které má jít většina dotací, tak uvidíme.*

9. S jakými největšími překážkami se setkávají starostové malých obcí?

Odpověď: *Administrace vlastních dotací, malé obce nemají lidi, kteří by se starali o průběh, vyúčtování a monitorovací zprávy, jako to mají větší obce. Většinu prací ohledně administrace zpracovávají starostové.*

10. Absence, kterých služeb nejvíce trápí občany malých obcí? Jakou pomoc by podle Vás nejvíce uvítali?

Odpověď: *Jednoznačně poštu. Ta v obci dříve byla, ale byla zrušena, takže nyní patříme pod Cheb. Občané Milíkova mohou využívat poštu v obci Dolní Žandov. Taky v obci chybí lékař, škola a školka. Obec má dohodu s obcí Dolní Žandov, odkud je vypravován mikrobus, který vozí děti do školky a školy, které jsou v jedné budově a zas je vozí zpět do Milíkova. Sociální služby obec nezajišťuje, ale pokud by vzešel požadavek od občanů, obec je připravena to řešit. V budoucnu, po přestěhování obecního úřadu do jiné budovy, se uvažuje o využití stávajících prostor (po nutných úpravách) pro seniory.*

11. V obci v současné době není vybudován systém kanalizace a čističky odpadních vod a není zde ani plynofikace – jak tuto situaci obec řeší?

Odpověď: *O plynofikaci bylo spolu s dalšími okolními obcemi uvažováno, ale nakonec se s ohledem na nevýhodné podmínky projektu od záměru ustoupilo. Kanalizace a čistička odpadních vod nebyla vybudována, protože jednotlivé části obce jsou od sebe dost vzdálené a realizace by byla tak nákladná, že ve výsledku by to nebylo rentabilní. Byla snaha v parlamentu prosadit podporu decentralizace*

malých čističek, kdy by se tři čtyři baráky domluvily a společně pořídily čističku, na kterou by stát přispěl, ale bohužel to neprošlo a je stále jen podporován centrální systém. Lidé v obci to proto řeší tak, že si pořizují na své náklady malé domácí čističky odpadních vod s přepadem. K vytápění rodinných domů často používají kotle na pelety, poloautomaty nebo tepelná čerpadla.

12. Co chcete v obci zrealizovat, co obec nejvíce tíží?

Odpověď: Toho, co chceme udělat a co máme v plánu je hodně, např. výměna střešní kritiny a rekonstrukce sociálek v kulturním domě. Nyní musíme povinně zajistit svoz bioodpadu, proto jsme požádali o dotaci z OPŽP.

13. Jste schopni jako obec dosáhnout na evropské dotace, nebo se musíte spojit s jinými obcemi právě např. formou sdružení obcí, nebo MAS?

Odpověď: Členství je nutné pro dosažení dotací, je to efektivnější a je větší šance na úspěch.

14. Kde vidíte možnost spolupráce s většími městy a jak tato spolupráce případně funguje?

Odpověď: Město Cheb se v rámci projektu podílelo na jeho předfinancování, díky tomuto přístupu města jsme my, malé obce mohly uskutečnit projekt.

15. Jaké projekty financované z fondů EU jste v obci zrealizovali nebo realizujete?

Odpověď: Projekt na provedení hydrogeologického průzkumného vrtu kvůli vodě, které máme v obci pořád nedostatek.

16. Jak se obec prezentuje, co může případným turistům nabídnout, je zajištěno zázemí (např. ubytování)?

Odpověď: V obci pořádáme např. Masopust, už podruhé se konalo v místním kostele vystoupení pěveckého sboru, v obci se nachází Chebský hrázděný statek, který si může návštěvník prohlídnout. Ubytování je možné v místní hospodě, dále na několika místech v soukromí, ale jinak je možné se ubytovat v blízkém okolí, např. v Lázních Kynžvart.

Příloha č. 2 - Populační vývoj obcí Mikroregionu Chebsko v letech 2004 – 2013

Rok	Dolní Žandov	Cheb	Libá	Lipová	Milíkov	Odrava	Okrouhlá	Plesná	Pomezí nad Ohří	Poustka	Skalná	Třebeň	Tuřany	Počet obyvatel
2004	1 194	33 462	618	613	220	198	234	2 049	103	117	1 795	392	114	41 109
2005	1 202	33 681	646	627	220	203	239	1 997	108	112	1 847	401	115	41 398
2006	1 183	34 036	678	637	226	213	241	2 047	116	122	1 913	410	118	41 940
2007	1 211	34 818	693	645	233	203	244	2 072	132	116	1 942	412	122	42 843
2008	1 212	34 873	706	679	233	218	248	2 072	138	157	1 930	412	120	42 998
2009	1 211	34 626	715	694	238	223	249	2 097	140	156	1 942	417	114	42 822
2010	1 222	34 530	740	707	241	218	265	2 107	148	168	1 950	412	123	42 831
2011	1 200	33 067	738	708	263	237	251	2 050	166	162	1 884	435	127	41 288
2012	1 211	32 823	732	703	280	247	255	2 014	192	160	1 887	432	134	41 070
2013	1 231	32 617	723	703	281	242	247	1 994	200	156	1 888	412	136	40 830
Rozdíl mezi lety 2004 a 2013	37	-845	105	90	61	44	13	-55	97	39	93	20	22	621
														-279

Zdroj: Český statistický úřad: ČSÚ a územně analytické podklady [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 30.06.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady – vlastní zpracování –

Příloha č. 3 - Migrační přírůstek v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013

Rok	Dolní Žandov	Cheb	Libá	Lipová	Milíkov	Odrava	Okrouhlá	Plesná	Pomezí nad Ohří	Poustka	Skalná	Třebeň	Tuřany	Migrační přírůstek
2004	-6	144	21	17	2	-13	-1	-19	9	-1	23	9	-7	178
2005	-	130	28	9	-3	1	7	-33	3	-8	42	3	1	180
2006	-27	280	40	11	8	7	2	39	8	10	54	2	1	435
2007	24	637	21	3	6	-8	2	17	16	-8	20	3	2	735
2008	-3	-37	4	32	-2	14	4	2	6	40	-14	-2	-2	42
2009	-15	-332	8	18	8	9	-	13	-2	-4	12	1	-8	-292
2010	1	-182	24	15	5	-2	14	9	7	13	5	-4	9	-86
2011	-3	-192	-3	8	7	12	-6	-13	18	-8	-9	17	-3	-175
2012	9	-265	3	-2	18	10	2	-38	26	-2	-4	-9	2	-250
2013	18	-274	-11	2	1	-6	-8	-10	8	-	1	-17	2	-294
	-2	-91	135	113	50	24	16	-33	99	32	130	3	-3	473

Zdroj: Český statistický úřad: ČSÚ a územně analytické podklady [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 30.06.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady

Příloha č. 4 - Přirozený přírůstek v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013

Rok	Dolní Žandov	Cheb	Libá	Lipová	Milíkov	Odrava	Okrouhlá	Plesná	Pomezí nad Ohří	Poustka	Skalná	Třebeň	Tuřany	Přirozený přírůstek
2004	-4	76	-3	1	2	-1	-4	-9	-	1	6	-	1	66
2005	8	89	-	5	3	4	-2	-19	2	3	10	6	10	119
2006	8	75	-8	-1	-2	3	-	11	-	-	12	7	2	107
2007	4	145	-6	5	1	-2	1	8	-	2	9	-1	2	168
2008	4	92	9	2	2	1	-	-2	-	1	2	2	-	113
2009	14	85	1	-3	-3	-4	1	12	4	3	-	4	2	116
2010	10	86	1	-2	-2	-3	2	1	1	-1	3	-1	-	95
2011	3	64	6	7	-	-2	-2	-4	2	1	-6	2	-3	68
2012	2	21	-9	-3	-1	-	2	2	-	-	7	6	5	32
2013	2	68	2	-2	-	1	-	-10	-	-4	-	-3	-	54
	51	801	-7	9	0	-3	-2	-10	9	6	43	22	19	938

Zdroj: Český statistický úřad: ČSÚ a územně analytické podklady [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 30.06.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/csu_a_uzemne_analyticke_podklady

Příloha č. 5 - Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání ve správních obvodech ORP, krajích, ČR

Území	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Bez vzdělání	Základní a neukončené základní vzdělání	Vyučení a střední odborné	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a nástavbové studium	Vysokoškolské	Nezjištěno
Cheb	44 397	397	9747	17193	7 829	1421	3041	4 769
Karlovarský kraj	265 537	2 360	57102	104231	47 179	9208	19093	26 364
Česká republika	9 034 544	47 253	1574856	3576932	1 816 109	365927	1117830	535 637
Území	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem	Bez vzdělání	Základní a neukončené základní vzdělání	Vyučení a střední odborné	Úplné střední odborné (s maturitou)	Vyšší odborné a nástavbové studium	Vysokoškolské	Nezjištěno
Cheb	Podíl (%)	1	22	39	17	3	7	11
Karlovarský kraj		1	21	39	18	3	8	10
Česká republika		0,5	17	40	20	4	12,5	6

Zdroj: Český statistický úřad: Obyvatelstvo ve věku 15 let a více let podle nejvyššího ukončeného vzdělání [online]. Praha. Sčítání lidu, domů a bytů 2011, 2011, 23.6.2011 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30558&th=&v=&vo=H4sIAAAAAAAAAFvzloG1ulhBMCuxLFGvtCQzR88jsTjDN7GAlf3WwcNiCreZGZjcGLhy8hNT3BKTS_KLPBk4SzKKUosz8nNSKgrs_HRrAgKecA0gKADF3CQNnaLBrUIBjkKNvcSFDHQMDhhgQCqCiYA_cLCiEgZGvxlGdg9_Fz_EMeCEgY2b38XZ89gllvLxTHEP8wx2NEFJM4ZHOIY5u_t7-MJ1OIP5IdEBkT5OwU5RgH5IUB9fo4ePq4uEPNyw1yDolzHstJzEvX88wrSU1PLRJ6tGDJ98Z2CyYGRk8G1rLEnNLUiilGAYQ6v9LcpNSitjVTZbmnPOhmArq34D8QlDDwAG10C_KFWcoe4ugU6uPtWMLA4eni6hcSEAZ0FU-wj4ulgZIBQKiuf1AFAJle1xtfAQAA&vseuzemi=null&v

Příloha č. 6 - Dokončené byty v obcích Mikroregionu Chebsko v letech 2004-2013

Obec	Rok									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dolní Žandov	0	1	0	0	0	1	1	2	4	0
Cheb	15	18	12	22	30	72	52	65	56	25
Libá	8	4	4	8	5	6	4	1	3	2
Lipová	1	1	0	0	0	1	3	1	1	4
Milíkov	0	0	0	1	0	1	0	1	2	0
Odrava	0	0	0	0	1	2	0	1	3	0
Okrouhlá	0	0	0	1	0	1	1	1	1	1
Plesná	2	3	0	2	5	4	10	8	4	2
Pomezí nad Ohří	0	0	0	1	6	0	2	1	4	2
Poustka	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Skalná	15	14	3	11	8	13	4	6	7	2
Třebeň	0	2	2	1	1	1	5	1	2	2
Tuřany	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2

Zdroj: Český statistický úřad: *Bytová výstavba, stavební povolení a stavební zakázky - časové řady* [online]. 6.6.2014. Praha, 2014, 9.5.2014 [cit. 2015-01-07].

Dostupné z: http://www.kvary.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/bvz_cr - vlastní zpracování

Příloha č. 7 - Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ek. činností (%) ve SO Cheb v letech 2003 - 2013

Podíl ekonomických subjektů podle vybraných odvětví ek. činnosti (%)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
zemědělství, lesnictví a rybnářství	3,2	3,1	3,5	3,4	3,5	3,5	2,9	3,0	3,2	3,2	3,5
průmysl celkem	12,1	11,6	11,3	11,1	10,6	10,6	10,9	11,0	10,8	10,5	9,3
stavebnictví	10,2	10,1	10,0	9,9	9,5	9,7	10,1	10,1	10,2	10,2	10,0
obchod, ubytování, stravování a pohostinství	43,6	43,9	44,5	45,2	46,4	45,1	42,1	40,6	39,3	38,6	33,1

Zdroj: Český statistický úřad: *Vybrané ukazatele ze SO Cheb* [online]. 2013. vyd. Praha, 2014, 03.12.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/katalog.nsf/krajehledat?SearchView&count=20&searchmax=10000&searchorder=1&searchfuzzy=1&query=%28%28SO%20AND%20Cheb%29%29%20and%20%28FIELD%20Source%20CONTAINS%20csu%20v%20karlovych%20varech%29&sr=kraj&sa=xk&database=all&kraje=select&kupiny=all&start=1> – vlastní zpracování

Příloha č. 8 - Vyjíždějící do zaměstnání podle odvětví ekonomické činnosti, frekvence vyjížd'ky a času stráveného vyjížd'kou a podle obce vyjížd'ky a obce dojížd'ky, okres Cheb, ke dni 26.3.2011

Obec vyjížd'ky, obec dojížd'ky	Vyjíždějící do zaměstnání celkem	z toho odvětví ekonomické činnosti							z celkového počtu vyjíždí denně	z toho podle času stráveného vyjížd'kou (v minutách)			
		zemědělství, lesnictví, rybářství	průmysl	stavebnictví	velkoobchod a maloobchod; opravy motorových vozidel	doprava a skladování	vzdělávání	zdravotní a sociální péče		do 14	15 - 29	30 - 59	60 a více
Vyjíždějící celkem	2761												
Dolní Žandov	184	14	51	9	13	16	5	17	142	29	92	40	17
Obec dojížd'ky:													
Cheb	48	-	11	2	8	7	2	2	42	4	34	8	1
Libá	144	1	32	23	17	6	3	13	122	15	105	17	6
Obec dojížd'ky:													
Cheb	85	1	16	12	12	3	2	7	75	6	74	5	-
Lipová	93	3	22	2	15	9	7	8	84	18	45	22	7
Obec dojížd'ky:													
Cheb	64	-	14	2	12	6	5	6	59	16	36	11	1
Milíkov	41	4	10	6	3	3	2	4	35	5	20	12	4
Obec dojížd'ky:													
Cheb	12	-	1	5	1	1	-	1	10	2	9	1	-
Dolní Žandov	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Odrava	42	1	12	-	7	4	3	3	35	13	19	6	3

Obec dojížděky:													
Cheb	26	-	7	-	6	-	2	3	23	10	14	2	-
Okrouhlá	31	1	10	5	4	2	2	2	24	9	16	5	1
Obec dojížděky:													
Cheb	19	-	8	3	3	1	1	1	17	4	14	1	-
Plesná	229	2	75	10	15	24	12	11	176	28	87	90	20
Obec dojížděky:													
Cheb	95	-	26	5	9	9	3	4	76	1	44	47	2
Skalná	28	-	18	-	-	1	3	-	27	16	10	2	-
Pomezí nad Ohří	34	-	10	-	1	5	2	2	28	10	13	9	1
vyjíždí mimo ČR	3	-	2	-	-	1	-	-	2	2	-	1	-
Obec dojížděky:													
Cheb	18	-	4	-	1	3	1	1	17	7	8	3	-
Poustka	25	-	10	1	-	2	-	4	22	10	11	3	-
Skalná	213	5	57	13	16	14	14	16	176	40	119	41	9
Cheb	109	1	35	8	8	7	9	4	98	9	86	12	-
Plesná	16	3	6	-	-	-	3	1	14	9	7	-	-
Třebeň	81	6	17	3	11	10	4	7	73	28	38	6	4
Obec dojížděky:													
Cheb	48	3	9	2	9	9	1	3	48	17	27	1	-
Tuřany	19	2	5	2	4	1	-	-	14	5	11	2	-
Obec dojížděky:													
Cheb	9	-	4	1	1	1	-	-	7	2	6	-	-
Cheb	1625	23	339	64	141	132	57	201	1166	262	559	527	226
Obec dojížděky:													
Skalná	43	1	27	-	1	1	1	-	37	8	30	4	1
Třebeň	20	-	9	3	3	-	-	-	18	5	11	3	-
Plesná	20	1	6	2	1	-	7	-	19	-	8	11	-

Zdroj: Český statistický úřad: *Dojíždka do zaměstnání a do škol* [online]. Praha: Český statistický úřad Krajská správa ČSÚ v Karlových Varech, 2013, 14.3.2014 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajkapitola/23041-13-n+k3051_2013-10 – vlastní zpracování

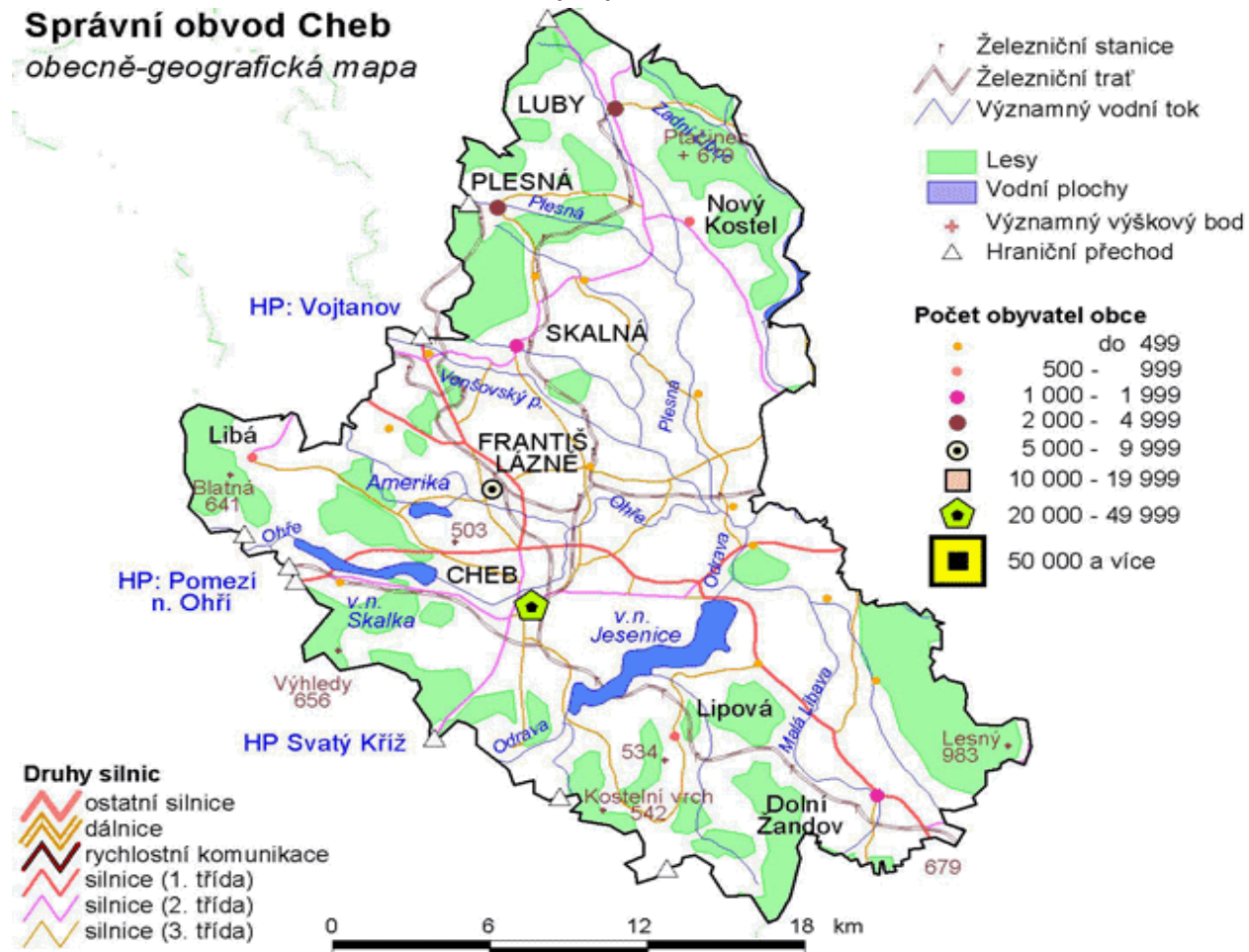
Příloha č. 9 - Informace o kvalitě ovzduší v ČR, rok 2014

Popis	Hodnota	Pořadí	Datum	Hodnota
Účel:	Ochrana zdraví	1	25.01.2014 06:00	59,6
Znečišťující látka:	PM ₁₀ - částice PM10	2	26.01.2014 06:00	69,3
Doba průměrování:	24 hodin	3	27.01.2014 06:00	62,3
Jednotka:	µg/m ³	4	06.03.2014 06:00	51,5
Imisní limit:	50	5	08.03.2014 06:00	61,7
Max. povolený počet překročení:	35	6	09.03.2014 06:00	53,7
Vlastník:	ČHMÚ	7	11.03.2014 06:00	50,6
Dodavatel dat:	ČHMÚ-pobočka Ústí n/Labem-AIM	8	12.03.2014 06:00	53,9
Kód měřicího programu:	KCHMA	9	29.03.2014 06:00	53,8
Lokalita:	Cheb	10	01.04.2014 06:00	50,8
		11	02.04.2014 06:00	52,8
		12	04.04.2014 06:00	63,4
		13	05.04.2014 06:00	55,9

Zdroj: ČHMI, 2015- http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/web_generator/exceed/summary/chmu_2014_0000-00-01_00_00_00_188571_CZ.html

Příloha č. 10 – Mapa správního obvodu města Cheb

Správní obvod Cheb
obecně-geografická mapa

Zdroj: ČSÚ, 2015 - http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/spravni_obvod_cheb

Příloha č. 11 – Uskutečněný projekt MAS 21 - Oprava budovy obecního úřadu v Tuřanech

Před realizací

Po realizaci

Zdroj: Výroční zpráva MAS 21 za rok 2012 - http://mas21.cz/wp-content/uploads/2013/12/Vyrocní_zprava_2012_final_schvalena_uplna.pdf